

921 ~~13/8/82~~

23.9.55
(5921) (104)

K24/82.

PP 4531

tot → 4730

Debts of estate H.M. Mohlabe;
Mohlaba School
~~Bethany Mission~~
~~P.O. Letaba~~
~~P.O. Box 39,~~

200 x f 0.457 = 90 pp typed

90 x 1.78^{sh} = £ 8.5.0
(c.1/9)

incl.

~~Richardtsdal.~~

21/6/1955.

Tema ya 36.(b).

moliti wa thoto le mokedi.

Temana ya 86) mothepiwa o lefa melato ya bathologadi le paballo ya bana ba bona.

9620 Monna wa motse ke mmei wa molaō. Dipholo mo di gōga mogoma ke go kwana. Mosadi goba ngwana ge ba tha o kwe molaō wa mong wa motse, mong wa motse o swanetše go ba laya. Khati e kholo ya go laya ke molomo. Bjale ge a ka fa bōna ba tšwela pele le go dira diphōō, gona o swanetše go tiya. Ka go tiya mo we ke gona u laya. Go no ba bjale ka matswari wa motse. Ka moka ga bona ba motse ba swanetše go ba ka fa the ga molaō wa gwe. Pholo e we e gōgēlago go šele, e ya teiwa.

9621 "Šako la thoka thobēla ke mojano." Ke nnete ka gobane batho e be re fa bolayana, ka baka la go thoka khōši. Bjale ka gobane khōši e gōna le melaō e gona. Bjale mojano a o gona ka baka la melaō. Ke ōna motse wa thoka motswari wa ōna ke thobjaneng. Thobjaneng ke motse wa bathologadi

95(b)

di. Le motswari wa ôna ke mothologadi. Bjale motse wa mohuta o we a ona molaô ka gobane ditaba tše ôna a di fele.

9622 Bathologadi gammôgô le bana ba bona ba swanetsê go laiwa. Go laya motho yo a ~~e~~ rugilego molaong a se phôô. Dikomano tšona a di šadiwi moragô kudu ka gobane ke di aga motse. Fêla molebi yêna ka morwana ba swanetsê go troga ba mot sola ka gobane a ka lêma molomo wa gwe. Botšha bo ile le khwale mphathong, molai a destši a le gona. Ngwana ba šita balai o wetšê dihomeng, a ve dihoma ke tšê šu.

9623 Gona le mehuta e mmedi ya bana. Mona mehuteng e mmedi e na, ve hwetsšana bathankana ke banenyana. Bjale bana ba we ka moka ga bona ba swanetsê go laiwa ke papago bona. Ge papago bona a hwile, motswari wa motse ke yêna yo we e swanetsêgo go ba laya. Ngwana wa mothankana molaô o tšeya monneng. Ngwana wa mosetsana molaô o tšeya morudiny. Ge mmago mosetsana a bôna gore moredi wa gwe a o kwe molaô wa gwe, o botšha monna goba motswari wa motse gore ngwana yo a ke kwane nae. Ka goriale mo we ke re mo tiê, mothomong o ša kwa tše we ke mmotšago.

Ngwana yo we o fa teiwa ka taélô ya mmagwe. Wa mothankana yêna o fa bôna ke yêna papagwe. Bana ke dimpanyana, di golago ka go laiwa. Mpjananya o foga nayo go e laya e thale e nyana. mo yo gola o fa e bôna e na le mokhwa o ~~motse~~ ^{mmote}.

9624 Bjang o ile a hwa a siya basadi ba banê. Maina a bathologadi: Mongau, marêtêlê, matshikhidi le Pulane. Moratho wa mohu Bjang o ile a supiwa go tswara motse wa mohu mogolo wa gwe ka baka la gore barwa ba mohu e be e thale ba bannyana. Bjale barwa ba mohu go tso ngodiwa ba bagolo fêla. Moradi ^{wa} ~~yo~~ ntong e khoto yo we leina la gwe e lego Mongau o be a na le morwa ka o thii. Leina la gwe Magodiê. Morwa wa nfo ya bo bedi Motswapô. Mmagwe marêtêlê. Morwa wa nfo ya boraro Matshipi. Mmagwe matshikhidi. Morwa ^{go} wa nfo ya bonê Potoko. Mmagwe Pulane.

9625 Leina la moratho wa mohu ~~ke~~ e be e le Pudi-di-a-lwa. Ke yêna yo we a go sala a tswere motse wa mohu. Motse o we o tswaretšê Magodiê. Motswari wa motse a ka a aparetšâ bathologadi. Ba bangwe ba ile ba no topana le bathoka ba bona. Fêla pōō e be e le yêna motswari wa motse. Ba be ba dula motse ka o thii le mohu mogolo wa gwe. Banna ba

we ba šegelaneng le bathologadi, a ba na molaō o we ba ka o beyago ka gare ga motē. Molaō ke wa motswari wa motē.

9626 Motswari wa motē o be a šegetsē mongau le marētēle. Bjale bathologadi ba ba bedi ba šegetswe ke batho fēla. Ka moka ga bona ge ba dirile bjala ba swanetsē go bega mong wa motē. Ke yēna motswari wa motē. Banna ba la a gona the we ba the laolago. Yēna motswari wa motē bjale ka ge a tēba gore go na le monna yo we a fokatsūgo mosadi, o swanetsē go botša mosadi gore bitša yo la mogwera wago. Ba ile ba tswara molaō wa motswari wa motē bjale ka ge nhe ke monna wa bona. Le bona ba-šegedi ba thompha mong wa motē.

9627 Pulane a re letsēma la mongwē a le apēwe. Ka gariale mo we a nyake gore motswari wa motē a laolē bjala bja gwe. Ka lona letsatsi le we a bolabolago ka letsēma la mongwe, o be a na le bjala. Motswari wa motē a ka a ya ka lapeng la gwe. O litile go filo bigiwa. Mosadi a ka a ya go mmege. O ile a no thokolla bjala bja gwe, a oa a utse le diphithō. Ka moragō ga mo we a ntšha legata. Legata ke bjala bja mong wa

moṭe. Ba nwewa ke banna khorong. Ke moka a
roma ngwana gore a yo mmitšā. Ngwana o ile
a ya. Ba le bitšā. Ke di kwile ngwanaka, he a
ṭa. Ke moka a šala a latēla ngwana.

9628 Pudi-di-alwa a ka a o kwišiša ka pegō ya le-
gata. O ile a fiṭha a dula lapeng. Ke moka mo-
sadi a fiṭha a kwatama a re lesome la matšētšē.
Mouna o ile a dumēla. Ke moka a mosoma lega-
ta. Ka lona ke re ke dirile mapoto. Mapoto a we
ke leboga yo mogwēra waka, ka gobane o ntage-
tšē lešala ka mēte a molapō. Motswari wa moṭe
o ile a še mabēle a dikhomo, ge e be e le mabēle
a dikhomo, o be o ka tšehe wa dira ka mokhwa
o. Ke mang yo we a ntšhitšego legata, ka ntē le
nua. Šalang le e nua lena beng ba bjona. Ke
moka a thakhoga a ṭoga.

9629 Ba-nwi ba bjala ba mo rapēla. Ka moragōga
mo a ṭugile, ba bōna gore a gona motho yo a ka
thōmago legata. Bjala ka mōna ga bjona a gona
motho yo a ka bo nwago. Bakhokolo le bakhulabje
ba wa mathong ga gwe ka dithapēlō. Mouna a re
mogana o ṭile a o age moṭe. Ke tšhaba lena. Mo
la gwa tše be lena e be nka tše he ka bo nwa.
Bjale ke ṭaya ka nwa ka baka la lena. Ke moka

a ya a bulêla legata, ba thōma go nwa. Bjala bo gana mo letšatši le ya madikêlô.

9630 Pulane o thōma go e pella koša ya mabapi le motswari wa moše. A re nna mangadi ba ngala, ba rapetšê ke mang. Monna o ile a mo fetola ha gore o ntira the taêla nna. A fetola ha gore a e e tau, go tšoga ha nyadi a šê go rereša. Bōšego a o lala o khibe ha moragô ga ka. Goriale ke mosadi. Ba kho-pedi ba bjala ba thōma go sola mosadi. Mosadi o ile a raga pitšê e la ba nwa go ha moletšê, ke moka bjala bja falla. Motswari wa moše a ka a mme-ela thebaka. O ile a mo tiya. Ka moka ba kho-pedi ba ile ba palakana. O ile a mo tiya kudu. O ile go mo phonyokha, a napa a tšhabêla go batswadi. Ke moka ba ya malaong. Ge gana le taba re ša e kwa ha moswana.

9631 Batwadi ba Pulane ba romêla mokhonyana thebaka. O ile go fitša ba mmotšê gore a robalê, go gana le taba o ša ba botšê ha moswana. O ile a robala. Ka moswana ba re a ba botšê nnete. Ke ile ke bina koša ka khupja, ka raga pitšê ya bjala. Ke moka ke mo a ntia. Ge gana taba e ngwe ka ntê le e we. O ile a re a e gana. Ke ge ba roma Podilê. Thepela o ba botšê re bōna

mosadi wa bona ka mono. Fêla o bolailwe, a re tsebe
gore molato wa gwe keng. Monna wa thebaka a ya.
O ile a bolabala ka makhwa o ba me rumilego ka go-
na. Bjale motawari wa moje a re phuthi e latima
theholong tha yôna. A goma a ya a ba botša ka
makhwa o a fetotšego ka ôna. Ba re o wa kwala
lehono ke mothegane, ditaba re ta di bôna ka
moswana. Thebaka tha goma tha ya tha botša.
makhonyana gore ba tata ka moswana.

9632 Makhonyana le yêna o ile a bôna lebaka la go
tibiša ba gabô. Ka moswana ba ile ba kopana
moteng wa makhonyana. Mosadi o ile a laudiša ka
makhwa o we a ilego a botša batswadi ka gona.
Bjale ba nyaka go ta o kwa mantšû a monna.

9633 Dipalabolo tša Pudi di alwa. Morena ba bina-
tau. Ka nnete batswadi ba gwe mo ba re ke tei-
lê ngwana wa bona. Molato ke o, o diile bjala
a ntsona. Ke ile ka ngala le-gata, ka diyo ra-
pêla ke batho. Re thwele re e nwa bjala go the-
na phôšô. Taba e thomegile ge go nweu phi-
thô. A re gonuna mma mongadi ba ngala, ba
rapetšê ke mang. Ge ke mo fetola, a mpotša
gore a e e tau le mariri a yôna. Ge batho ba mo
sola gore o wa lèba, ke moka a raga bjala bja

falla. Nna ke mofe mo tiya ka baka la gore ma-
bêlé a we ke mabêlé a dikhomo. Ke ôna makhwa
o we ke mo teilego ka ôna. Ke moka ke feditšê.

9634 Banna le batwadi ba Pulane ba sola Pulane.
Ke tswanêlô ya gore a mo tiê ka makhwa o we
a dirilego ka ôna. Moradi a ke a e ba pōō gore
ga motê. Pōō re taba motwari wa motê. Ke mo-
laō wa gore moradi yo mongwe le yo mongwe ge a
dirile bjala a bege makhlabje yo. Ke yêna mo-
ng wa motê. O wa bōna moradi, a o tšwe le ma-
bêlé ga geno. O dirile phōō e kholo go falatšâ
mabêlé. Batwadi ba gwe ba re, rena re llê
dikhomo tša batho ba. The thengwe le the the-
ngwe the we o the dirago o swanetšê go be-
ga yêna. Bakeng the madi a go a na molato,
ka gobane o ka tšwaela. Ke moka molato wa
fêla makhwa o we. mafellô a taba.

9635 Mathake o ile a šiya moradi ka othii. Le
ina la moradi Morebudi. O be a no ba le bana
ba ba bedi fêla. Mong moradi wa gwe wa
go mo ntšha thakeng, o ile a hwa pele ga mo-
na. O ile a hwa a le moopa. Ka moragô
ga mo a hwile, a thôpha dikhomo a ya a

921

K34/82

4539

tšeya yēna morebudi. O ile a re go bēlēga mapulē,
a ēma lebaka le letelele go bēlēga. Monna o
be a fedilē tšhepō, a tša gopole gore a tša tša
twaxa ngwana.

9636 Mathake o ile a hwa ka bolwetšī bja legōthō-
la. Lebaka la mo a thōma go gōthōla, ke moka
moradi wa gwe a ima. Bjale batho ba gopola gore
bolwetšī o bo hwetšōne morading. Tša go hwetšō-
na o ēmē lešako a le na bo tōgētō. Go bolabo-
la ke go twala dihēlé. Ba ba hwilego le bo-
na e be ba nyaka go phela. Goriale ke ma-
thake, a thibēla memōya ya batho ya gore o
bolaile ke moradi. Ngwana o ile a bēlēga wa mo-
thankana. Ba ile ba mmege ngwana a dutšī
ka le kubeng ka ntšē ga legora la matšē. O ik a
re ke tšhepō, ngwana yo we waka leina la
gwe masantase. Ngwana o ile mo a thōma
gore ke a bula ke moka a hwa.

9637 Ba bo kelōko la mohu ba tšhaba go šegēla
mothologadi. Ba tšhaba ka baka la gore monna
o hwile ka bolwetšī bja go boifišō. Ka lona
letsatšī la tšhobōšō, ba botšō Mohetšōlo gore
a twarē matšē wa mohu magolo wa gwe. Ba
mmatšā gore o tše ke wa tšena ka ntang ya

921

K34/82 4540

mosadi ka baha la gore manna wa gwe o hwile ka bo-
lwetši bja go fetela. Manna o ile a o kwa mo we ba
mmutšitišego. O ile a dia ka mohlwa o we wa go fo
le bella moše a tša tene ka ntang ya mothologadi.

9638 Masantare a ba a ba modišo, tifa ya lehu
e tša tšoge.⁶ Moleta ngwedi o leta letšufi.⁹⁹ Goriale
ke batho, ba mmatša gore a tšene ka ntang ya
mothologadi. Manna a ka a dumela dipolabolatša
bona. O ile a ba fetela ka gore gore a gona le-
belo, wa hitima kudu o tša khupja wa wa. Ba bu-
tšeletši ba mollō, ba ile ba šitwa go tšikisa mollō.
Motswari wa moše o lebeletše ge mosadi a tša a kha-
mpa le ba lefoka. Mpa a ya ka ya ba gona. Ma-
santare ke lešoboro le legolo. A rebe, re tša bōna
ka tšona.

9639 Masantare a šebolla morogō wa Moketšelo.
Ka lona letšatši lewe e be go na le bjala bja
goya go tšagola. Bjale motswari wa moše, a
thōma ka go nwa bjala a tšešu a je tša ga-
ja. Morebudi o be a bolatile khogo. Nama
ya go ja ke manna mo khogong ke tšehora
mafafelō le molala. Bjale a re ke nwele
bjala ke tša tša ke di bōna ma boyong. Mo-
thankana o swanetše go ja menata le tšogō

O ile a togela ya gwe, a bana thekhoto the khogo the nonne the bile the na le mae. Ke moka a ja thona. Mapule o ile mo a mmona, ya ba o feditse. O lle morogo wa rangane, ba tlo go tiya mo ba tso boya.

9640 Mapule o ba botša gore go lle masantase. Monna o twere ke tala. Mo a re o nwa bjala bo ya mo thega ka maleng. Bjale o nyaka buušwa. Mapule thepela o tšela rangwane wa go buušwa. O ile a tšeya gammogō le mošiya wa nama. Nama e ile kae. Ke moka a ba botša gore go lle masantase. O dietšeng mo o tha mo rabele. Nna ke itše mo ke mōna ya ba o feditse. Ngwana yo ke mpja, a ka togela wa gwe morogō a ja wa mongwe. Ke moka monna a šeba ka mošiya.

9641 Ba tšwa letsolo la go nyahela masantase. Khanthe mo ba bolabola ka morogō o wa di kwa, o manaletše ka mafuri. O ile go kwa mae gwe a mo rēla gore ke mpja, a napa a tšhaka. Ba ile ba lebella mo a boya, ba bona a tha goroge. Letsufi la ba la twara. Ba monamona le mafuri ba the ne ba mmōna. Lešoko la tšena go mmago ngwana. Ke moka ba tšwa letsolo la

go thama ba mo nyakela. Ba ile ba ma hwelšana
 moteng wa go magomane. Bjale mong wa motse a
 re ke itse a robule, ke ta tloga ke mo tšā
 ka moswana, ka baka la gore ke gopotše gore le
 nwele le ka tloga la mo tiya ka manta. He kwile
 le bana ba ka ba re o tšabile ka baka la go
 šebolla morogō wa papagwe.

9642 Ba ilê ba tloga le ngwana. Magomane o ile a
 ba botša gore mo tlogeleng ke ta mo tšā ka mo-
 swana. A ba ka ba nyaka go kwa dipolabolo tšā
 mong wa motse. He moka ba tšeya ngwana wa
 bona ba tloga ka yēna. Ge ba fithile gae, mma-
 gwe a re ngwana yo o khōna ke go teiwa, a ka
 lēmala. He ngwana mong wa go tlogela wa gwe
 morogō a ja wa papagwe.

9643 Phušana lla mayō e tlogē. Moketselo o ile a
 re go kwa moradi a bolabola ka makhwa o we wa
 go napa a lēmala, ke moka a thōma go mo tiya.
 Ngwana a o kwa thupa go baba, a re joo! mma-
 we ka hwa. Mmagwe a tšeya le gone a tiya
 monna ka lona. Monna o ile a wa fathē.
 O ile a robala boroko bjo bo nyana. Ha mora-
 gō a phafoga. O ile a napa a twara tela ya
 go ya ka ntong ya moradi wa gwe. He moka

a fihna a robala. Moso a o na lesidi ke moka bo-
thele. Goriale ke monna.

9644 Tabu ya ba di kama thaa. Ka morwana ba
nna ba troga ba dulêla taba. Monna o ile a lau-
disa ka makalo. Ke be ke laya ngwana bjale ka
no o kwa ke bolaiwa. Molato wa ngwana ke go-
šebolla morogô wa ka. Ke moka ke mowenna ke
go bônego. Bjale banna ba re re ka kwa wena
moradi. Moradi a re monna a ba mmône ka mo-
gopo. Monna waka a ka diyo bolaya, a huile ka
lehu la gwe. Nkešu ke bônê monna ka tšhaba.
Ngwana yo we waka ke yêna monna waka. Ka
baka le we nha the ke ka dumêla pupago mongwe
a mpolaêla yêna. Nna ke mo pjafile ke bôna a
mpolaêla ngwana. Ke moka ke feditše.

9645 Tabu ke e we banna. Dinawa nka be di bi-
pêla, nka be di bipêla ba-šabi. Dinawa di ile tša
bipêla banna. Ba ile ba homola le baka le
letelele. Bjale malome wa moketsêlo a thôma
go bolabola. Le a bôna banna, pinyana mo e
re ping, e huile ping e khola. Ke riale ka gobane
mmago ngwana o be a tha twanêla go tēmêla
taba ya ngwana. Ngwana mo a thintše o wa-
laiwa, ka gobane a thoha go laiwa o ta tšwê-

la pele le go thinya. Bjale le hono mmago ngwana
o sebolatše morogō wa papagwe. Monna o ile ke
a laya, mmago ngwana o tenetše. Go bontšha
gala gore ke yēna yo we a rumilega ngwana.
Ke mōka a boela a dula fathe.

9646 Digoba a goma a bolabola gapē. Ke yēna
malome wa bona. Le a bōna banna taba a e
fetše ke go homola, e fetša ke go bolabola. Ke
riale ka gobane ke no bōna le homotše. Dipolabola
tša moradi le di kuite ka mōka ga lena. Moradi o nya
-ka gore manna a tēnē ka ntong ya gwe. Monna
a ba mmone ka mogopo. Gapē a re ke ile ka ēma
ga o fe mmoto ka re ja o' manna. Ke taba tša
malapa a lena. Bolabolang letšatši le thabile,
re nyaka go tšama re khopela mabjaba. Ke mō-
ka a boela a dula fathe.

9647 Manna ba ilē ba bōna moradi phōšō.
Dipolabola ka mōka re a di kwa, bjale di re
kama ditšha ka baka le we moradi a dirile-
go ka gona. O wa bōna moradi, ge o be o thā
nyake go metšolēla, nka be o fo le thētša, a
gona motho yo a be a tše go gapeletša, a thā
tšoge ka ntong yago. Ngwana yo o mo emella
-go ge ba mo laya, ka morwana a o tše lla ka

yēna. Mosadi a ve a ka the utidišē.

9648 Mosadi a na molaō moteng wa bogadi bja gwe. O wa bōna mosadi o tile mo ka dikhomo, ka goria le mo we a gona molaō o we wena o ka o beyago. mabêlê ke a dikhomo, bana ba aana dikhomo. Ka ba-ka le we, ke ngwana wago fêla mo o the kwana le tša bogadi. Ke twanêlō ya gore monna a laê ngwana ga a šoma mediro e mebe. Ge o ka tšoga wa boeletšā, monna yo o fa go tšya. O the ke wa gopola gore o mo fentšē, ašwa o diyo bōna gore go kitima go phala ke go the-pela ga boje. Monna o filwe maatša a go tšwara moje o wa mohu mogolo wago. Ge o bōna ba dira diphōšō, o swanetšē go ba khalemê-la. Ke mōka ba fetšā taba. Monna a napa a fēna ka ntong ya mathalogadi. Ke mōka mōka ka mōka wa fêla. mafellō a taba.

9649 Pōrōpōrō o ilê a šala a tšwera moje wa go šiya mogolo wa gwê. Mogolo wa gwe e be e le Makana-wa-tau. O ile a šiya basadi ba ba-raro. Maina a bōna a tša ngodiwa ka go latelana ka go bikiwa ga bona. Ke ôna a: Nkhata, mphešo le mapule. Bja le

921

K34/82

4546

nto e kholo e be e na le ngwana yo mannyana wa mothankana. Molato he gore o ile a thōma ka go bēlēga bana ba basetiana. Bjale ba šitwa go beya morwa wa ntōya bo bedi ka ba ka la go tšhaba gore a ka fa a ganēla tulong. He ge ba šupa Pōrōpōrō go ba motswari wa moṭe.

9650 Pōrōpōrō o ile a šegēla Nkhata. Ba bangwe ba bo lelōko la mohu ba ile ba šegēla mphesole maphule. Ba we ka mōka ba ile ba ba ka fa-
the ga molaō wa motswari wa moṭe. Nkhata a thōpha dikhomō tša moredi wa gwe wa pele, a tšeya mosadi ka tšona. O ile a o kwana le yēna, motswari wa moṭe. Keina la mosadi madithuri. Ngwetš'i yo we he wa Nkhata le yēna motswari wa moṭe.

9651 Madithuri a bikiwa. Bjale Pōrōpōrō a tšena ka ntong ya gwe. Nkhata a ka a kwišiša. Goya kang o robala ka ntong ya ka le ya ngwetš'i wa ka. Monna a ka a kwišiša mantšū a mosadi. O ile a re ke noga e bolaya mala. Mosadi o ile a thōma makhwa wa ge nhe o wa gafa. Ka tšatš'i le lengwe a nwele bjale, a ya a ba buiēla. A re moša tšwa

ka mo ntang ya ngwetši waka. Mōna o ile
a tiya mosadi. Joo! lesola la go bolaya
monna waka a re o ta šala a šakata.

9652 Nkhata o ile a tšhabêla go batswadi.
monna a ka a rapêla mosadi. Batswadi ba nya-
ka go tšeba gore ngwana wa bōna o hwelang.
monna o ile a fetola ba ga makholo wa gwe
gore ba tšê gwe ga gwe. Bjale ba mmotšha gore
ka moswana ke rena ba we. Le yēna o ile
a tšibiša ba lelōko la gabō ba bagolo gore
ka moswana ba bé gōna. Tang le boneng
mo khopa e êta, e êta ka matolo. Ba ile ba
ba gona gammōgō le ba ga makholo wa
gwe.

9653 "Nonyana go lla e tšhubiwago." Ka go tšale
mo we ba nyaka dipolabolo tša mosadi pele ka
baka la gore ke yēna yo we a llogo. Nkhata
a thōma go bolabola. Morena ba bina tšu.
Ke nna yo we ke llogo ka baka la go bola-
iwa. Ga ke tšebe gore molato waka keng. Ke
ile ka ya go ho-kotêla ngwetši waka ntšoke
nyaka morogō. Bjale monna mo a e tšwa
a napa a utiya. Ke nna ke a makala gore
molato waka e be e leng. Ke moka ke fe-

ditšē.

9654⁶ Ngwana a ~~lléla~~ naka ya mokhoro re a sêtha ra mo fa? Ke batwadi ba mosadi ba we ba thabago theema the tha ka gōdimu. A ba ka ba šala theema moragō. Bjale ba nyaka go kwa mantšū a ba-agi ba mote. Ba ilē ba tšwa mmago bona. Ba re mmago rena o wa twanya. Kudu tšatši le a nwelego bjale, a re roba le. Rena o diyo re twenya fêla ka le šata. Kudu o twenya ngwana yo. Ba ra ngwetsi ya gwe. O rogana ka mokhwa wa go boufisa tše nhego a še yo mogolo. Rena re šita go mo sola ka gobane ke mmago rena. Ge a ta ba a mo tiya, o ile go bula le bati a gōga manna. Ke moka ba fetsā go laudiša ga bona.

9655 Banna ba ilē ba sola Nkhata. O wa bōna mosadi, o tšile mo ka dikhomo. Le yēna ngwetši wa go o tšile ka dikhomo. Ka baka le we a gona the we o the laolago mo mateng o. Ge nke tša bogadi di go tennē, bokaone ke go toga. A re nyake go kwa o dirile phōšō e bjale ka e. Ke wena yo mogolo, ke wena yo we o swanetsi go sola bana mo ba dira

phōō. Go dithang kudu ge phōō e dia ke ya
mogolo. Bjale ka ge bana ba re re šita go bo-
labola bjale ka ge e le wena ya mogolo. Molatō
a wafha wa ba gona, ba ile ba na mo ōmanya
Mosadi o ile a napa a latha le-robo. Ke moka
a ba bjale ka basadi ba bangwe ba mete.
Mafellō a taba.

9656 Mafee o ile a šala a twere mote wa go šī-
ya ke monna wa gwe. Ka moragō ga lehu la
monna, mote o ile wa thaka molebendi ka ba-
ka la go thaba baloi bja mosadi. Mafee o ile
a ba molebendi wa mote bjale ka ge e le yēna
mosadi wa nfo e kholo. Ke ōna mote wa thabja-
neng ka gobane mote a twere ke mosadi. Mote
wa mosadi legova ke mošukutwane. Mošukutwa-
ne ke mathare wa go thaka meetwa. Ka baka
le we ditela tše go tēna ka gare ga ōna a
di badiwi.

9657 Mafee a napa a ba moja-lefa. Mohu
o ile a šiya dintō tše nnē. Nfo ya bathaano
ke yōna nfo e kholo. Barwa ba dintō tše dinny-
na ba be ba le gōna. Mosadi wa nfo e kholo a
re ke bana baka ka moka ga bona. Ka lona

letsatsi la thobako, ba napa ba mmotša gore ke
yêna motswari wa mote wa mahu manna wa gwe.
Ba we ba lebanego go tswara mote ba ile ba ga
na ka baka la go tšhaba boloi bja mosadi.

9658 Ditayô gôdimu ga mosadi. Ke moragô ga
ba mo gafetsê boja-lefa, ba thôma go laya.
O wa bôna ke wena mosadi, ka baka le we a
wa swanelo go thinya lefa le batwadi ba go.
Lefa ke la mote o. Ke lona le we le ta go
thusâ ditšhswana tšê. Ge go na le taba e we
o nyakago go e dira mabapi le lefa, o swane-
tšê go re tšibišô. Mosadi a ke a tēna ka šake-
ng la dikhomo a ntšha khomo. Ke wena mmago
mote o. Ke lena basadi ba dintô tšê diinyana
le swanetšê go kwa molaô wa yo mmago lena.
Ke mote wa mosadi, bjale yo we a topanago le
mothoka wa gwê, o swanetšê go bega mokhekolo
yo. Ke moka ba fetšô dipolabolo tšô bôna ba
e ta mo we.

9659 Merifi a e khurumetsane. Goriale ke
madikokote. Mosadi yo a latêla ntô e kholo.
O ilê a topana le motabo wa gwê, a bega
mafee. O ile a leboga. A re ka moswana ka
thê ke ka bôna yo mongwê. A re go monna, o

wa bōna mote a o na le beng ba ōna. Bjale ka ge ke e kwa a re o kwana naga, le no kwana ka mokhwa o we le kwanege ka ōna. Ntso ya moradi yo mogwera wa go ke yaka. Molaudi ke nna. Morifi a o laole o mongwê morifi.

9660 Morifi a e khurumetšane. Ke polabolo e ilêgo ya bolabola ke mogwera wa madikokote. Ke ge ba tšha bolabola tšha lerato. Ka morago ga mo lerato le phethegilê monna a dutšhi ka gore ga mote, a thōma go botšha mathologadi gore morifi a o laole o mongwê morifi. Polabolo e ya merifi ke nyepō ya basadi. Ke gore moradi a ka the^{ne} a robala le moradi yo mongwê. Bjale ge a bolabola ka gore morifi a o laole o mongwê morifi. Ke gore moradi a laole yo mongwê.

9661 Madikokote o ilê a beya mantšhi a mante-fu ka pe^{long}. Bjale ka tšatšhi le lengwe a dira mapoto a phufutšhi. O ile a peya bōšego, a dirêla gore ba the ke ba mmōna. Ka letsatšhi le we a nwago, ba ile ba tšhwa gae le yêna Mantefu. Ba mote ka moka ba ile ba tšhwa ba ya mašemong. Bona ba šala ba e nwa bjala. Bjala bo ile bja gana mo letsatšhi.

le ya ~~ma~~ madikhêlô. Bona ba ba bedi ba thôma go-
lwa. Ba ile mo ba fiṭha, ba hwetṣana moradi
e hubelane ka madi. Molato heng, ke bolaiṭe ke
mantefu. Nka e ke o nwele. Ke nwele. Ke ile
ka apeya melatṣa, bjale ya tsoya e tḥa bela.
Ka mokhwa o we ka ṣita go lebega. O ile a
fiṭha mo thegare, ka mofa di the di kae, ka re di
tḥa liṭilê mong wa moṭe.

9662 Morifi a o laole o mongwê morifi. Goriale
ke mantefu. Ka moragô ga mo a feditṣe the-
thepana the ka go ba ke mo filê, ke moka a
re ke mo fê ka moka. Nna ke ile ka gana.
Ke ge a mpotṣa ge morifi o tḥa laole o mongwê
go gana ga ka ke mo a nṭiya. Mafee a re
ke go kwile ngwanaka. Bjala bjôna bo tḥale
gona. O ile a re bo gona. Bo tḥa nwewa ka
moswana go tḥile beng ba moṭe o.

9663 Mafee a roma bathankana go tṣama ba
bitṣa ba bo leḷko la bo mohu monna wa gwe
gammôgô le yêna mantefu. Ba ile ba khoba-
kana gammôgô le yêna moṭe. Moradi o ile
a ba tḥalotṣe the bitṣetṣwa. Le bitṣa ke
nna ba bina tḥou. Ke ile ke boya maṣ̌emong
ka hwetṣana motho a hubelane. Ge ke mmu-

tšiša, a mpošša mo a teile ke yo no mošabo wa gwe. Nna ke ilê ke nna mosadi, nka tše ke ka di khōna, ke ge ke roma bana ba go tšama ba le bitšā. Ke yōna taba e we ke le bitšētšā go yōna. Ge a riale a fetšā dipolabolo tša gwe. Re ka o kwa bone balwi.

9664 Dipolabolo tša madihokoje le mantefu. Mosadi o ile a laudiša ka mōkhwa o la a ilego a laudišētšā mong wa moše. Bjale ba re go monna tswa tša gago. Monna a re nna a ke tšebe tšelo ka gobane e be ke tagilwê. Ke gore ke lwele le mosadi a ke di tšebe. Ke ilê ka no makala lehono mo ke tšoga ke o kwa mmele wa ka o baba. Ke mōka ke feditšē.

9665 Mantefu o ilê a lifišwa ka khomo. Ka morago ga mo^{bu} feditšē go bolabola, banna ba thōma go bolabola. O ya bōna monna, rena re go bōna pōšš. Ke mang yo we a ilego a go šupa tšela ya go ya gae ka gobane wena o be o tagilwê. Monna a ka a raba. O be o tšhabang. Ke gona a ka a ba a raba. O moruti wa mete ya batho rena re go bōna molato. O swanetšē go ntšha khomo o lefê. Mafea a re o wa lefa, ke mōka a napê a tšwa ka mo mošeng waka. Ke ge ke

921

K34/82

4554

tha tšwana lekheswa, moše o ke waka. Nka be
ke tswenya ke beng ba ina, e be e le taba e
ngwe. Ge mosadi a mo nyaka, ba ka mpha tša
ka. Monna o ile a ntšha khomo a lefa. Ke
moka ba napa ba mo vakile. Bjala ba ile ba
bonwa ka moragô ga dipolabolo. Mafellô e
taba.

Temana ya 9: mothologadi o tšhama ka bothii

bjale ka mosadi wa nto.

9666 Mothologadi ke mosadi yo a wetšego ke
monna. Mosadi wa nto. Bjale mo sa mosadi wa
nto, ke mosadi yo a nago le monna. Mmoleba-
lô, o re nto ke mosadi. Ka riale mo we ke
gore nto ke ya mosadi. Monna o no khona go
e aga. Bjale mosadi o tša e bôta a ba a e
vitela le fathe. Mothokomi i wa nto ke yena
mosadi.

9667 Mothologadi o swanetsê go ba bjale ka
mosadi wa monna goba bjale ka basadi ba
bangwe. Mosadi o hwêla ke monna wa gwe,
ka moragô ga mo fello tha mohu the
fedile, o swanetsê go tšeiwa ke monna
yo mongwe wa bo tšoko la mohu. Ke mola-

ô wa gore a tšeiwê. Leina la bathologadi la-
na le ka the ke la hwa. Monna yo la a du-
lago le mothologadi ke mošegedi. Le ge e le
yêna moji wa thakha, o na bitšwa mošegedi.
Ke mošegedi fêla ke monna wa gwe ka goba-
ne o mo lebane.

9668 Tswaro ya mothologadi go mošegedi. Maba-
pi le moja-lefa yo a lebanego lapa le we la
mothologadi. O swanetšê go tswara mošegedi bja-
le ka ge a be a tswara monna wa gwe. Mo-
šegedi le yêna o swanetšê go ma tswara bja-
le ka ge a tswara mosadi wa gwe. Monna
o swanetšê go mošomêla mešomô ka moka ya
lapa la gwe. Le yêna mothologadi a mothō-
tê bjale ka ge a be a thōta moku monna
wa gwe.

9669 Bokhomo kata o e khorōše a bo gona.
Bjale ka ge ba re, khomo kata o e khorōše, ke
khomo ya go thōka modiši. Bjale ba-thologa-
di ba we ba ilego go hwêlwa ba the the
tšeiwa la bo bedi, ke bona ba we ba ba
bitšago bokhomo kata o e khorōše ka baka
la gore a bar na modiši. Ke ba mathatse
a bona ba we ba lego bokhomo kata o e khorōše.

K34/82

Kudu ke madimabe ka gobane tša bona di a
 thinyala ka gobane a ba na yo we a ka bat
 thōkhōmēlago. Ntō ya khomo kata a e tišwi, ka
 gobane ka morwana o fa dira bjala ra fa ra
 nwa gapē.

9670 Mothologadi wa go gana go tšeiwa la bo bedi.
 Molaō ke gore a šegediwē. Go ba khomo kata a
 e khorošē, a go nyakege. Ba swanetšē go ma
 gapeletšā gore a dumelē. Ge a tšwela pele le
 go gana, ba swanetšē go mo nyaka mabaka a
 we a ganago ka ōna. Ge a šitwa go ba fa
 mabaka a khano ya gwe, gona ba swanetšē
 go botšā bakhekolo, ba yo dula naē thopeng. Ba
 fa mmutsišā le go molay mo laya. Ge a ile
 a ba ganēla, gona ba swatšē go botšā ba-
 tswadi ba gwe.

9671 Lehu a ba thale. Batswadi le bona ba
 swanetšē go butšišā moredi wa bona. Rena
 re ilē dikhomo tša batho ba ka baka la go.
 Bjale o ke o re botšē gore molato keng, o ga-
 na ba bogadi bja go. Ge a tha nyake go ba
 botšā boēmō bja gwe, ba fa leha ka maata
 go mo šupa mabaka. Lentšū la go ja ga di-
 khomo ke la mathōmō. Bjale o wa bona

ngwana wa bogadi a befe. Ka go riale mo we
ba dirêla gore a dumêlê. He gona mo o t̄ha
nyake yo we a lebanego go go šegêla, o ka
na bolabola. Ge a ile a ba ganêla, ba swa-
netšê go botša bakhonyana gore thuvi e la a
e nyake go re botša nnete.

9672 Khale ba be ba tiya, matepa a go gana
ba bogadi a be a t̄he gona. Khano ya batho-
logadi ba bogadi e thomegile ka t̄hona t̄he-
khwa t̄he. He ge a ile a gana, ba t̄are, mo
lethetšeng. Ke moka ba t̄a mo t̄ogêla a le bjale.
Ba t̄a beya t̄heema ~~the~~ t̄he ka dipelong t̄a bo-
na: "Letšobe ge le t̄haswe gona le motane
ka gare." Ba t̄a dula ba mo dišitšê gore ba
bâne gore o foriwa keng.

9673 Mot̄hologadi ba bangwê ba khona go t̄haloša
lephoko. Lepheko ke t̄he we t̄he mo thibêlogo go
šegediwa. Basadi ke batho ba diêma kudu. Gapê
ke batho ba ba šalago diêma moragô. Le t̄hêgô
la bjara: wee! He šupa go kôma mot̄hologadi
gore ba bikiwa lehono. Mabaka a khano ya
bona: A ke khat̄hiwi ke bo mokhomo kata o
e khorôšê, ke t̄šaba maepana. Ke ile ka
e kwa ba bolabola ka t̄heriti t̄ha go swa.

K34/82

Theirite the we ka huetšana gore ba bolabala ka nna ka baka la gore monna waka o hwile. Mma kana mankale. He yōna ke nyepō ya mothologadi ka gobane o hwelše ke monna, o bikiwa la bo bedi.

9674 Mekwa a šiya basadi ba bo bedi. Maina a bona: Matêbêlê le modigale. Ba ile ba lla thello tha monna wa bona go fithela le tsatši la bo fêlô. Letšatši la bofêlô bja thellô tha moku ke letšatši la thobošo. Ka moka ba bo lelôko la moku ba ile ba butsiwa letšatši la thobošo. Ba ile ba ba gona. Bana o ile a šiya e thale ba bannyana. Ka goriale mo we ba swanelše go lediwa. Motho yo we a swanelšego go lêla bana ke moratho wa moku yo we leina la gwe e lego mohale. Mohale a ka a gona go lêla bana ba mogolo wa gwê.

9675 Mankhapana a ba go beudiweng. Ka moragô ga mo moledi a šupitwê, ke moka ba tēna modirong wa go beudiwa ga bathologadi. Bjale moratho wa moku a re ke ditšoto tša ka moka ga tšona. Bjale ba re go yēna, o ta ba khōna ka moka ga bona naa? "Tou a e šib ke dinaka tša yōna?" Motho a re, "ngwana

a Hêla naka ya makhwa, re e sêtha ra mo fa.⁹⁹ Bjale matêbêlé a gana go beudiva Madigale yêna a ka a gana. Bjale ba nyaka gore matêbêlé a ba botše mabaka a kha-no ya gwe.

9676⁶ Wa e kokonêla thong o ta e latha le dina-ma.⁹⁹ Goriale ke matêbêlé. O bolabola ka mokhwa o we, ka moragô ga ma ba mo nyaka gore a bolabolê mabaka a gwê. Nna ke tšhaba le êpana. Moradi a šutelwe, ge e le waka monna ke apele ka pitša e kholo. Ka baka le we a ke nyake go bakiša yo mangwê monna wa gwê. Nna lešokong la basadi ke tšwa gona. Ke di kwile diêma tša mong wa monna ga re dutši re khella meeti a bjona bjala bjo. Polabolo a re ba diyo kherakhera ke maano a go tšilo a moga monna. Ga ke di nyake, ke ta no dula ke le bjale. Ke moka a fetša dipolabolo tša gwe.

9677 Batwadi ba dula le moredi wa bona thope-ng. Ba re go moredi wa bona, o wa bōna gore o wa re swabiša. Taba kholo e we o swanetšego go e tšeba ke gore rena re hê di-khomo tša batho ba. Ka baka le we o swane-

tše go dumêla the we ba the bolabolago. Dipolabolo tša basadi a di fele. Ge a bolabola tša mareleka pee lo ke no pjaya pjaya diata ka moka ga tšona di tša mphologa ka mokololo. Dumêla ngwana wa bogadi bjago ngwanaka.

9678 Batswadi ba bega bakhonyana go šitwa ga bona. Ka morago ga mo batswadi ba bolabotšhe nae, a napa a ba ganêla. Bjale ba mo togella lentšhu le, matho a matelele a the ke a ba gona. Ke moka ba boêla mo la bakhonyana ba dutšigo. Re boile fêla, ka gobane ngwana o gana mantšhu a rena. Ka goriale mo we ke gore re šitilwê. Go thala gona o re a thale, o re o gana go tšeiwa la bo bedi. Re a di kwa, fêla a re kwe ga bote. A thale bjang, ge a the thale, o swanetsê go dumêla mantšhu a rena. Mothomang o tšhaba go re botšha nnete, ka baka le we le ka no mo fa bakhokolo ba ba ngwê, kotse bona o tša ba botšha nnete.

9679 Matêbêlê a boêla thopeng le bakhokolo. Bakhonyana a ba ka ba khodisê ke mantšhu a bo makholo wa bona. Ka go the khôlwê mo we ga bona, ba dira gore bakhokolo ba gomê.

ba yo mmutsi^vša. Ba ilê ba ya le yêna mmago
mogani. Le ga go le bjale a ka a dumêla.
Bakhekolo ba boya ba ba botša gore o gannê.
Bjale bakhonyana ba re ke tšona. Ke moka
ba togêla taba e le ka mokhwa o we.

9680 Go dula ka ntê le monna go dula bakheko-
lo. Matêbêlê a ka a khotella go dula ka ntê
le monna. O ilê a o kwana le Masete. Mohale
o ile a ba sedimusa, ke gore a ka a ba bô-
na ga boje. O ilê a negêla mmagwê. Leina la
mmago mohale ke Movoroti. Bjale mmagwê a mo-
letola ka gore o the ke wa thinya nonyana e
tša agêla ka gobane e ka ngala. Morwa o ile
a o kwa mantšu a mmagwê. Ba ilê ba fo-
nomola.

9681 Matêbêlê o ilê a teiwa ke mosadi wa Masete.
Ka baka la gore o ilê a gana ba bogadi, o ilê
a tšhaba go nyaretsa motabo wa gwê. Ka tša-
tši le lengwê Matêbêlê a dira bjala, a rwala
pitša e ngwê a ya a e fa motabo wa gwê gae
ga gwê. Monna o ile a bega mosadi wa gwê.
A ba ka ba bon bonwa, ba ilê ba ya naê go
khopêla bja kowa moteng. Ke moka a fitša
a bega ba bogadi bja gwê. Bjala bo ilê bja

921

4562

K34/82

nwewa. Ka moragô ga mo ba feditsê nkhô e ba ilego ba e beya lapeng, ke moka masete le mosadi ba boêla gae. Mutêbêlê o ilê a ba šala moragô. Khoša ge e thale e utswa e biniwa le mothegare.

9682 Mosadi wa masete o ilê a gana koša ya go biniwa le mothegare pele ga mathô a gwê. Ba ilê go fittha ba nwa bjala bjola a ba filego. Bjala ge ba e nwa ba khutsa, gore bo thômê bo thepela le madi a mmele. Ka lona le baka le we, monna a nyaka go bina koša le motabo wa gwê. O ilê a botša mosadi wa gwê gore a tšwêlê ka ntê. O ilê a tšwa. Ka moragô-nyana a ya a thôdimêla ka mongweng wa lebatl, a bôna ba pepulane. Mong monna a bula lebatl. O ilê a hwetsama ba tha pepulane. Ke le baka le mo dipitsa di bela, ka gobane ba ilê ba šita go togelana.

9683 Mong wa nto a ba kidiya ka letswete. Ka moragô ga mo dipitsa di komilê go bela, ke moka ba tsoza. monna o ile a tiya mosadi wa gwê. O ile a tšhabêla ga gabô. Matêbêlê o ile a re go bôna gore ba lwa, ke moka le yêna a tšhaba. Nôga ga e latellwe

moleteng ga bo yōna, ka gabane ka moragō ga
ma ba lethešāna, moradi o ʔa boya gōdimu ga
ka. Bothakha bo a ja bo llē matēbēlé.

9684 Matēbēlé a ba pepeneneng. Moradi wa masete
o ganēla ga gabō. Ka morwana a troga a
lata moradi. Batswadi ba ilē ba butšisa mola-
to. Moradi o ile a laudišā ka mokhwa o we go
ilego gwa dirēga ka gana. A ka a uta monna
a ka a bolabola. Lentšū la gwē ke la gorē
e be ke nwele a ke ʔebe ʔhele. O wa bāna mo-
radi yo ke wago, wa ʔhe ke wa mmolaya, o fora
ke tšā lefoha. Foriale ke ba ga makholo wa
gwē. ʔhepela le monna wa go gae. Moredi
wa bona o ilē a gana. Ke nyaka go apee-
la mahale, matēbēlé a ʔē a apee le yo. Di
a o kwala, ʔhepela o bolabola le monna wa
go gae ga lena.

9685 Malotšā a ya lapeng la matēbēlé. Ka
moragō ga mo batswadi ba bolabotšē, ka gore
o ʔa ya o bolabola bogadi bja go, ke moka
a napa a ʔoga. Malotšā ke yēna moradi wa
masete. O ilē a fitša bogadi bja gwē, a gata
khoro a feta. O ilē a hwetišāna mahale ke
moka a loša. monna o ile a dumēla. Ka mo-

921

K34/82

4564

ragô ga mo ba lošane, ke moka moradi a phula
khudu ka mpong. Ke nna ngwetš'i wago. Mohale
a thōma go makala. O the ke wa makala, o di
teba. Ke wena yo we o filego manna waka mo-
sudi. Lehono manna waka o wa nthaka ka ba-
ka la moradi yo we o mo filego.

9686 Mohale a bitša mmagwê gammōgō le matêbêlê.
Ge ba tile, a re ke bōna motho šo, o nthaka ^{ho} di-
polabolo. Bjale ke re țang le o kwê ka tša lena
dițebê. O ka no bolabola mma. Ke moka a la-
udiša ka mokhwa o we ngwetš'i a ilego a ța
le țherola țha bjala le ka mokhwa o we ba ilego
ba mo tiya ka ôna. Le ge yêna a ile a ba ki-
diya ka letšuele ba namêlane. Bjale ke re a
boêlê manng, nna ke ța sala mo. Ke tš'e we
matêbêlê. A ka a tomatoma bjale ka tšatš'i le
la a ilego a gana mohale mo a mmeula. Tše-
to e ile ya hwa le moludi.

9687 Mohale o romêla matotša bogadi le țhebaka.

Nna ke lebugile meeti. Bjale ke țha sala ke
bolabola le bagešu. Motho šo, o swanetš'e go
go boetša bogadi bja go. Re țatša ga boțe
go țilo go beka. O ile, a leka go ganêla. Bjale
mohale a re, wa bōna moradi a diyo e kiša

bogadi o na le thengwê. Thengwê ke ra mpa. We-
na dumêla mo we ke go botšago. O ile a dumêla.
Ke moka monna wa thebaka a mmoetsa bogadi.
Ba ile e bang le re twaretsê moradi yo we, re tha bo-
tšana. Ke moka monna wa thebaka a goma.

9688 Lehu la monna le tšwa mosading, la moradi le bja-
le ka la tšie. Mang le mang o wa teba gore lehu
la tšie le tšwa pepong. Ke re mang le mang fêla
ka ba-ka la gore ke kile ka ngola lehu la tšie. Bja-
le mo go ngodiwa ka baka la ditšhekêlô tša mo-
nna yo masete. Ka go bolabola ka makhwa owe,
o supa gore ke gona moradi a mmolailê. Ka
gobane a tebe gore beng ba moradi ba ta di-
rang ra yêna. Ditšebê tša masete di ile tša
lla dimperere. Thengwê tha re khwaša, o no gopo-
la gore ke beng ba moradi.

9689 Mohale o ilê a khobakanya ba nna ba ga-
bô. Ge ba khobakane, a ba thalšetsa taba. Bjale
ka ge le teba gore moradi yo wa go šiya mahu mo-
gošo waha, a ilê a bolabola gore yêna o gudilê,
a tha nyaka go dula le monna wa moradi yo mo-
ngwê. Letšono o nyaka go bikiwa ke masete, wa
masete moradi a boê ka mono. A še nna ke mo-
radikane wa gwê, o be a le ga na mo. Ke

921

K34/82

4566

diyo mo gumiša ka tšebaka. Ke yōna taba e
we ke le bitšetsago yōna. Bjale moradi yo we wa
go šiya mogolo wa go, o reng ka taba e we. Gape
le tša mmutšiša.

9690 Matêbêlê a bolabolê. Ka moragô ga mo matwa-
ri wa moše a feditšê mantšu a gwê, ba nyaka
gore moradi a bolabolê mantšu a gwê. A re nna
ke diyo latha ke letsufi. Ka baka le we a ke nya-
ke go tšeiwa ke monna yo mongwê. Ga na mo ke
moka ke bogadi bja ka. Letsufi le we, a la go la-
tha ga monna wa moradi. Ke wa moradi. Bjang
ka gobane o ile wa gana bana ba bogadi bja
go. Karabô a yaka ya ba gōna. Go bōnagala go-
re le ratane le ^{monna} moradi. Ka baka le we le swa-
netšê go tšeyana le re fê tša rena. Mabêlê a
ana dikhomo, bjale wena o rwala mabêlê a rena
o fa motho fêla.

9691 Masete o ilê a lifišwa ka dikhomo tšê thara.
Banna a ba ke ba gōgêla felo go thii. Ba bangwê
ba ilê ba re monna yo we a lifišwê. Re tša
šala re bolabola tša moše wa rena a lifilê.
Ba ilê ba mo romêla tšebaka tša gore a tšê
a nyalê. Monna a ka a dumêla go nyala, o ilê
a dumêla go lefa molato. Ka baka la gore ke

wena yo we wa go ba o dira gore moradi a the
ke a kwana le dipolabolo tša rena, le gōna ke we-
na mo fetshe wa mabêlê a rena, o swanetše go
lefa ka dikhomo tše tharo. monna o ilê a ntšha
tšona dikhomo tše tharo a lefa. Ke moka molato
wa fêla.

9692 Ba šala ba bolabola tša moše wa bona ka ma-
ragō ga mo molato o fedilê. Bjale dikhomo ma-
di ka šakeng, a re nyake e ngwê e tšwa. Taba-
ya bo bedi a re nyake ga dula re ija dilō tša ba-
tho ka baka la motho wa ditêbê le mathō. Re nya-
ka gore moradi a re botše boēmō bja gwê go ta-
ga lehona, le ka dira ka mokhwa o le ka khōna
go ka nna. A re na mokhwa o we re ka dirago,
taba khola o swanetše go khêtha monna wa
bo leloko la mohu.

9693 Matêbêlê o ilê a khêtha morwa yre wa
mohale. Ba leloko la bo mohu ba ilê ba thabê-
la ta ba e we. Go țoga ka lona letšatši le
we a napa a latšha bororoo. A twara monna
yo la a mo šegetshego bjale ka yêna mohu
monna wa gwê. Dikhomo tše la tša go lifiwa
ke monna wa ga masete, tša laolwa ka go-
na lapeng la matêbêlê. Khomo ya bororo

e ilê ya thabiwa. Nama ya yôna ba ilê ba e rorela ka gôna lapeng la matêbêlê.

969~~4~~ Nka baka lang di laudiwa ka lapeng la mo-thinyi. Ke tswanêlô ya gore di laudiwê ka lapeng la mo-thinyi ka baka la gore di nyare-tsitê ke yêna ka baka la go thinya ga gwê. Je di ka laolwa ka lapeng le šele, bolwane bo ka ba gona. Batho ba ta êma naê, ka baka le we boloi bja têna. Ka gobane mokhwêba pele o khwêba ga gwê. Le yêna mosadi yo we o nyahago go tšjêla ka lapeng la gwê, a ka the ke a dumêla. Monna a na maata a go mo gapeletšô gore a dumêlê. Ka gobane o ta mmotšô gore le nna ke nayô. Ka goriale mo we ke gore mo a nyaha go e šumišô, a ka e šumišô. Matêbêlê o ilê a ba ka fathe ga monna ya ta wa go mo šegêla. Mafellô a taba.

969~~5~~ Raganya a hwa a šiya mosadi. Leina la mosadi wa gwê Manyapa. O be a na le bana ba banyana. Bjale wa mothankana e be e thale le khatê. Ke gore mpowê a tha phela ka mokolo wa mmagwê. Ka moragô ga lehu la monna wa gwê ba šupa makhukhu gore a šale a lêla bana.

921

4569

K34/82

ba mohu mogolo wa gwê. O ilê a napa a beula mothologadi. Go beula mothologadi ke go dula naê.

9696 Manyapa o ilê a ba ka fathe ga molaô wa Makhu-khu. O ilê a o kwa molaô wa mošegedi bjale ka mohu monna wa gwe. Monna le yêna o be a mo šomêla medirô ka moka ya lapa. Mothologadi a phathae teelo a trolêla mošegedi. Moredi wa mothologadi yo mogolo a nyadiwa. Bjale mosadi a botšâ motswari wa moše, gore ke nyaka go tšeya mosadi ka dikhomo tšê tšâ matsô a moredi waka. Motswari wa moše a re, mosadi o mo tšela mang ka gobane wa mothankana e thale yo mo nnyana. O ilê a re ke tšela yêna. Monna a ka a kwišiša ka gobane le hudu le tswara ke moše. O ilê a fetola monna ka gore, o ša no ba a šoša, a go na taba. Motswari wa moše o ilê a gana. Ke moka mosadi a ho-mola.

9697 Dikhomo tšâ tšêna ke bolwetšî bja lehwele. Khomo ya hwa. Ge ba šha makala, ka moswana e ngwê ya hwa. Mosadi a thôma gore ke madiyô a lehu, ge la e be e le mong monna waka, nka be a ile a dumêla. Bjale le hono nka be di hwêla bôna. Mantšû a mosadi a ilê a šhaba monna. Le ga go le bjale a ka a mo

fetola. O ilê a nyakêla ngaka ya go khâna go alafa bolwetši. Monna wa ngaka o ilê a di alafa tša fôla. "Ngaka e tša gapego khomo e gapa mpa." Ke dingaka tša bogologolo. Ba ilê ba dira bjala ba fa monna wa ngaka. Ke moka ya ba ke moputso wa gwê.

9698 Makhukhu a lokolla moradi gore a yo tšeya moradi. Ka moragô ga mo a bôna gore dikhomo di fodilê, ke moka a re, khopolo ya go e be e gopotse ga bote. Ka goriale mo we ke gore o mphentšê. Lehono ke re maršana a we a šetšego, o ka tšeya moradi yo la wa go ba o mmolabola. Go ilê gwa hwa dikhomo tše tharo. Bjale mo šiyana wa manyala wa moredi wa gwe go be go šetšê dikhomo tše di phethago menwana mmedi.

9699 Ba ilê ba nyala Mmaredi. Ka moragô ga mo ba a kwane, ke moka a ya a loša mošetšana yo wa leina la ka gôdimu. Ke ntšetšê mang. Ke moka a mmotšê morwa wa gwê. Nna a ke mo nyake ke yo monnyana. Ota gola. Ka moragô ga mo a bôna gore batswele pele le modirô wa gore ba mo nyaka, a dumêla. Ke moka ba fana mankhakhathi. Ka moragô ga mankhakhathi, ba ya ba tšibisa

batswadi ba mothepa. Batswadi ba nyaka go tle-
ba gore ngwana wa bāna ba mo nyakela mang.
Ba ilê ba ba botšā ngwana. Ba ilê ba ba amo-
gêla. Ke moka ba ya ba nyaka.

9700 Mmoreredi a bikiwa. O ilê a behelwa ka gona
lapeng la Manyapa. O fa na ba a thepela a
na taba. Mokhukhu o ilê a tēna ka ntong ya ngwa-
tši. Manyapa a ka a dumela. He ga go le bjale
monna a ka a mo theletša. O ilê a mo fetola ka
gore le wena o tile ka dikhomo le yēna o tile
ka dikhomo. Ka baka le we pōō ke nna. Ke
nna yo we ke swanetsēga go laola motse o. Mo-
sadi a re a wa swanela go robala ka ntong ga
ka le ga yo a tširego ke dikhomo tša matšā
a moredi waka.

~~9701~~

9701 Kwano a ya ka ya ba gona magareng
ga bona. Manyapa o ilê a ribēga magopa.
Ke gore a ka a tšwa a tša mo tšolēla bu-
ušwa. Ngwetši le yēna o ilê a šala molaō
wa mmatswala wa gwê moragō. Ka ntō^{ga} ga
ngwetši gona o be a robala empa a tša tšwa-
riwi ka mokhwa o we mosadi a swanetsēga go
tšwara monna ka gona, ka baka la molaō wa
mmatswala wa gwê. Ge ba dirile bjala, a no

921

K34/82 4579

ba bjale ka ba khopedi. Batho ba fêla ba re banna
ng mong wa bjala e ka ke mokhopedi, ke moano a
go re kôna. Monna a re, "mete e boje re le
kholê, ra batamêla ke matôta?" Banna ba ba-
ngwê ba re e fêla ke wena mokonani.

9702 Makhukhu o ilê a khobakanya banna ba
gobô. Ba ilê ba khobakana. Ke moka a thô-
ma go ba thalôšetsä. Morena ba bina khomo ke
bitsitšê ke nna ka baka la motê o. Motê o ntšhi
mêla ka the nônwane. Ke riale ka gobane
a ba ka fathe ga molaš waka. Ba dira ka
bo e thatêš bja bôna. Ga ke re basadi go
tala, ke ra manyapa yo we e le go mong wa
motê. Mosadi o fetugile pôš bjale nna ke bôna
bšima go ba dipôš tšê pedi. Bjala le bušwa
a tha mpha. Ke ôna molaš ba bina khomo. Ke
moka a boêla a dula fathe.

9703 Manyapa a tšwa tšä ka ganong ga gwê.
Ka moragô ga mo monna a feditšê dipolabolo
tšä gwê, ba re mosadi a twê tšä ka ganong
ga gwê. Lesome la matsêšêš. Banna ba re
morena. Ke nnete mo we a bolabolago. Nna ke
mo nyatšä ka baka la mekhwa ya gwê. Monna
wa ka o ilê go hwa a dula le nna bjale ka ge

K34/82

le teba. Lehono dikhomo tša matšo a moredi wa-
ka, di tša tšeya mosadi yo. O gogometsē ka ntong
ya gwê. Ke taba e we ke ganago. Ke moka a fe-
tša go bolabola ga gwê.

970# Banna ba ilê ba sola mosadi. O wa bōna, o
tšilê ka dikhomo mo. Ka baka le we, a ana molaō
o we o ka o beyago mo. Go na lehono ge o tša
nyake go kwe molaō wa monna yo, o ka napa wa
thaloša nnete ya go. Ge nhe o nyaka go thala, o di
tebê gore dikhomo tša go go nyala re taya re di
gapa. Ngwetši yo we o bolabolago ka yēna, a moka-
ta, o kwane naē. Ke tswanetšō ya gore a dulē
naē ka gobane ngwana yo we o bolabolago ka
yēna e thale thegatšela. Go tšoga lehono e be o
kwile gore o swanetsē go ba ka fathe ga monna
yo. Ke moratho wa moku monna wago, ke yēna
monna wago. Mo o tša o kwe molaō wa gwê o tša
go tiya, wa nyaretša taba e we o nyakago go e
diva. Ke moka ba fetša go bolabola ga bona.

970# Manyapa a ganēla makhukhu go tšena ka
ntong ya gwê. Ka moragō ga mo banna ba pa-
lakane, monna bošego bjo we o ilê a ya ka ntong
ya manyapa. O ilê a mo raka. Ke moka a ya
a robala ka ntong ga ngwetši. Bjale a roma

ba khetholo gore ba yo bolabola nae. Ba ile ba ya go bolabola nae. O ile a ba batsa gore nna nna. the ke ka dumela go robala nae ka gobane o robala le ngwetši waka.

970b Ba ile ba mmitšetsa batswadi ba gwe. Bona ba ile ba re go dira šibiri re ka the ke ra khona. Bjale makhonyana a re, ke a le kwa, fela ngwana o laya ke batswadi ba gwe. Mo nhe rena a re ka re le nyalla, gona le ka no bolabola. Ge le tha nyake go mo laya gore a o kwe mola o waka, gona la the ke la la ka gobane ke ta mo tiya. Batswadi ba ile ba bolabola le ngwana wa bona. Manyapa a kwa mantšu a batswadi go toga ka tsatši le we a ba ka fathe ga mola o wa makhukhu.

970 ~~Mogofu~~ Mogofu a lediwa ka dipale. Mogofu ke yena morwa manyapa. O ile go bolla bodikana ke mo a thoma go tebana le mosadi. O ile a boela go bolla bogwera makhukhu a tha di tebe gore o robala le mosadi. Mmagwe o ile a mmatša gore ke mosadi wago, fela o utame ka gobane o tha ta boela go bolla bogwera. O mo tšhabiša gore monna a ka ya a mmalaya bogwereng. Ka moragô ga mo alogile bogwera, a e

ponagatsa. Makhukhu a mo hwetsana a robetsa
ka ntong ya mmedi. Di ile tsa moka mo
kama dithaa. Monna o ile a gafela moja-lefa
mote wa go siya papagwe. O ile a tihaba gore
ba ka mmolaya. Ke moka ta ba ya bana ya
fela e ta mo we. mafello.

Temana ya 10: Matswari lefa, le khoba-
kanyo ya dikoloto tsa moku.

9708 Matswari wa mote wa moku o lefa melato ya
moku. lehu a le bone. le yena moku a tebe
gore he ta hwa neng. Motho ya a the nago le mo-
lato le motho o wa hwa. Motho wa melato ya batho
o wa hwa. Moholoti wa molato, o kolota ka baka la
go thoka tha gwe. Bjale a tshetisa gore he ta
go fa. Ke moka ba kwana ka ona mokhwa o we.
Khanthe o ta hwa a thesu a boetsa thelo the la
a the kolotago.

9709 he ta sala le di bana. Goriale ke moku ya
we a rego mo a e hwa a laela. Melato ya gwe
e we a e dirilego mo bathong, o hwa a ba butsete.
Bjale ge moku a ka no hwa a tha laela, ba we
ba nago le melato le moku, ke bana bathologa-
di ba we ba swanetsogo go thalotetso matswari

wa moṭe. Ke nnete mohu o ile a adima thelo tḥa gwe. Ga ntši melato ya mohu ba e tḥaloša letšatši la tḥobošo. Motho yo we ba ilega ba mo le bala, yē na ka noši o tḥa tḥe nyaretsā.

9710 Melato ya mohu e lifiwa ke matswari wa moṭe. Monna wa moṭe, ga ntši melato ya gwē e fēla e ya ka malapa. Ka baha le we go hwetšwa gore ke mehuta e mmedi e we e dirago ke monna wa moṭe: melato ya malapa, le melato ya go tiya mong tḥōgō ya monna. "Hapa a leji le ngwē?" Matswari wa moṭe a ka tḥe ke a ntšha ditō tša lapa la gwē, a lefa melato ya go šiya ke mohu. O swanetšē go lefa melato ya mohu ka mothahu wa mohu. Ge e le melato ya malapa e lefa ke yēna matswari wa moṭe ka thoto ya lona lapa le we. Melato ya go tiya tḥōgō ya mohu, e lifiwa ka mothahu wa mohu.

9711 Ge mohu a ka šiya melato, a be a tḥe na tḥa bobedi, ke mang yo we a swanetšēgo go lefa. Mo re hwetšana monna wa mosadi le Monna wa basadi. Bjale ditaba tša monna wa mosadi ka metha a di twenye. Ge a ile a šiya morwa, melato ya mohu papagwe e swanetšē go lifiwa ke yēna morwa. Ge gona le mosetsana, o tḥa re go

nyadiwa ke moka ba lefa molato ya moku ka monyalo wa moredi wa gwê.

9712 Monna wa basadi Bjale mo re tene tabeng. Ke tabeng ka gobane monna a ka dirisa molato, a dirêla lapa. Bjale molato o we wa lapa, a dirêla lona lapa le we. Ke lona lapa le we le swanetšego go lefa molato. Le ge mong monna a tšha phela. Molato wa malapa ke molato wa monna. Ke gore monna o kolota tšhe koloto go motha a kolotêla motê. Molato wa mohuta o we a swanetšie go lifiwa ke yêna monna ka gobane o lebane yêna. Ge a ka hwa a tšhe a lefa molato wa malapa, ke motswari wa motê ya we a swanetšego go lefa molato o we wa moku. Ditefa di swanetšie go tšwa di le ka lapeng ka mohumagadi. Ge a ile a šiya mothahu, ba swanetšie go lefa molato ka mothahu wa moku.

9713 Khobakanyo ya mothahu wa moku. Go ngodilwê kae le kae gore mothahu ke thoto ya go šwa ke moku. Thoto e e lewego. Mothahu (go tšhahuna). Bjale thoto e e tšha lewego ke dithapô. Ka dithapô re ka tšhe di bolabolê ka gobane ba ile ba di abaganya bana ba moku gammôgô le ba leloko. Bjale mo go bolwabolwa ka mothahu (di-

ruiwa). Motswari wa motše ke yēna yo we a swanetšego go tšama a rēra dikoloto tša go šiya ke mohu mo bathong. O swanetše go ba le ngwana wa mohu goba mothologadi yo mogolo. Ka gobane batho ba a tšiša go gana ba re a re go tšebe. Ke ōna molaō wa gōna.

9714 Therišanō ke molaō. Ke gore motswari wa motše o swanetše go bitšā ba lelōko, ba thōmē ka go rerišana melato ya mohu. Bathologadi ba swanetše go thaloša melato ya mohu. Go no ba bjale motho a ka tša go rēra molato wa gwe, o we o ile-go wa dirā ke mohu, ba swanetše go mmoetšā gore a boēlē moragō. Ka go mmoetšā ga bona moragō ba dirēla gore ba šāle ba rerišana. Bjale ge ba hwetšāna taba e na le boṭhatse, ba botšā motswari wa motše gore ge go na le tšelo ba lefē molato. Ge go thena le tša go lefa, ba mo šupa morwa mohu, gore o tša gola a le lefēla molato o we.

9715 Thekhukhununu o ilē a šiya basadi ba ba bedi. Maina a bathologadi: mabore le mangwedi. Moradi wa ntō e kholo mabore. Moradi yo o ilē a ba le thari ya banenyana. Mafellō o ilē a hwetšāna ngwana wa mothankana yo we leina la gwe e lego mado -

me. Ke lona lekhōthwane. Dikhoitšedi tša gwe di le pedi, matié le mamotšhabo. Moradi wa ntō ya bobedi e na le bathankana ba ba bedi le basetsana ba bathuano. Maina a ba thankana: Matšhabane le mogoti.

9716 Mabore e be e le thebodu. Moradi wa ntō ya bobedi e be e therotō. Therotō ke gore o be a šoma kudu. Lapa le gudisa ke mong wa lona. Monna o ilê leka ka maata go laya moradi gore diata di diretswe go šoma, a še diala. Le ga go le bjale a ka a o kwa mantšū a monna wa gwê. O wa bōna moradi o ta ja nta wa šeba ka le-šae. Monna a bōna gore tala e gudilê, ke moka a re, re swanetsê go kwatamiša letolo ka gobane ke bōna gore tala ke e khola. Mabore o ilê a dumêla. Ke moka ba tšama ba kwatamiša letolo.

9717 Thekhobêla o ilê a-mogêla letolo. Ba ilê ba kwana ka lona letolo. Letolo ba ilê ba kwatamiša matié. Ba ilê ba ntšha dikhomo tše pedi ba ba fa. Khomo e ilê ya rwala ngwaga. Ke gore ba ilê ba e rekisā, ba rêka mabêlê, mabêlê a we a ilê a rwala ngwaga. Matié o ilê a hwa e thale kharebe. Bjale ka ge ba ilê ba mo kwatamiša, ba ilê ba bega batābo, gore rena a ra diša. Moradi yo la wa lena

phiri e mele. Bakhotse ba thinya ke di-taêla. Ba ilê
ba ya maemong ba tswere pudi. Ba lla thellō the
mohu. Ke moha ba laêla ba boêla gae.

9718 Ba ilê ba begiwa Mamotahabō. Ka moragō ga
mo thellō the fedilê, ke moha ba isa moratho wa
mohu go bega bakhotse. Bakhotse ke bakhonyana. Ba
bitšwa bakhotse ka baha la gore a ba nyala. Mokho-
nyana ke yo a šetšego a nyetšê. Ba ilê ba re a owa
bakhotse, lehu a le thadiwi, re le bugilê moradi yo le
re šupago. Ba ilê ba leboga ka pudi. Ba ilê ba ba
thabêla yōna. Ke moha ba swadi ba bjala ba rwala
thōgō ya pudi le letšōgō ba ya ba bega batwadi ba
maretšana gore ba lebugile. Bakhotse bja bona a
bja ka bja hwa.

9719 Thekhukhununu a hwa a šiya molato wa di-
khomo tšê pedi. Gareng ga thellō the mohu Thekhu-
khununu, ke moha Thekhobêla a hwa. Mokhotse le
mokhotse ba hwilê. Ba ilê ba lla thellō go fitšê-
la mafellō. Ga go molato o we o swanetšego go
nyarêla ge ba bo mohwedi ba thale gare ga
thellō. Ka letšatši la thobōšo, thellō the fedilê.
Ka moragō ga lehu la Thekhukhununu ba šupa
Mapurukhwê go ba motswari wa motšê, ka baha
la gore Madome e be e thale yo mo nyana. Ma-

tšhobane yêna e be e le monna ka gobane o be a na le mosadi wa gwe. Kowa ga Thekhobêla ba beya yêna morwa wa gwe ka gobane o be a gudilê. Keina la morwa mohu Thekhobêla, Mphapantshe. Bjalo dillô di fedilê.

9720 Ba bo Mphapantshe ba mmotôa dikhomô tša go kolotiwa ke mohu Thekhukhununu. Ba ilê ba tšema pudi ba ya go bôna lapa la bôna ka gobane dikhomô di ilê tša kolotiwa ka baka la letolo. Mapurukhwê o ilê amogêla pudi. Fêla a ka a e bokaya, o ile a tšeya e ngwe ya ka šakeng, a ba bolaêla yôna. Ka moragô ga mo, ba bula difate, a re go lukhile, le nna ke tša tša bitšô ba gešû, ke ba botšê taba e. Ke moka ba goma, ba boêla gae ga bôna. Ke moka a šala a bitšô ba gabô. Ba ilê ba khobakana.

9721 Mapurukhwê a thôma go ba tšhalošêlôa tše bitšêšwa. Ke bitšitšê ke nna ba gešû. molato o ke le bitšeditšêgo ôna ke o: Ke bône morwa wa mohu Thekhobêla yo we leina la gwe e lego Mphapantshe, a e tšwa a tšwere pudi. Ka yôna a re o nyaka go tšeba lapa la gwe ka baka la gore bahu ba ilê ba kwatamisêšwana letolo. Pudi e we ya bôna ke ilê ka e beya

ka šakeng. Ka ba bolaëla e ngwe pudi. Bjale
ka ba fetola ka gore ke tša ta botša beng ba
mote. Ke yōna taba e we ke le bitšetsāgo yōna
Ke moka a boëla a dula fathe.

9722 Nyepō e re, mpotše o tšaya, wa tše mpotše
o tšo boyā. Nka baka lang o tša ka wa re botša
ba tšale mo. Ba ilê ba re ba goma. Nka be
o ba botše ba gomê. Bjale o ba bolactše pudi
kantê le go re botša. O wa di tšeba, pudi e
we ilê ya bolaëlwa ka lapeng la mang. Ka lapeng
la mahore. Ke lona lapa le we le nago le mo-
lato. O ilê a dumêla. Ke molato wang. Ke
wa letolo. Aowa gona ga taba e tšibwa ke tše-
di bote. Ba re bjale le hono o reng ka taba e, Ke
le tšibwa gore le tšebe gore ngwana yo mamotšha-
bō o eme le bakeng la mogolo wa gwe. Re le-
bugitê. Ke moka ba laëla, ba palakana.

9723 Mamotšhabō o ilê a tšaba le mshkwidi.
Batswadi ba moretsana ba ilê ba bōna gore
ngwana wa bōna o gudilê, ke moka ba dira
bjala bja tšwana. Bjala bjo we ke bja go bi-
tša dikhomo. Ke gore ba tš ba nyalê. Batswadi
ba bjala ba rwala. tše ba tšale mo we bogadi
bja gwê ba tša ba botša gore ke bjala bja.

thaana, ke moka a tala a tšhaba le monna yo we mokh^{wi}di. Ba bigiwa ba ilê ba le boga bjala ka pudi. Ke gore ba ilê ba ba thabêla pudi. Barwadi mo ba tšô boyo, ba ba begêla ka mokhwa o we ba ba amogelšego ka gona. Ba ba šupa le the begô tha thôgô ya pudi le letšogô la yôna.

9724 Ke di-kama thaa bana ba ka. Goriale ke Maphurukhwê. Barwadi ba bjala ba thôma go makala lentšû la dikama thaa. Nguwana yo we ra go ba re re ba tšê ba nyalê, o tšhabilê le mokhwidi. Barwadi ba re ke mte ke dikama thaa. Ba le rena ba re thabetšê pudi, the begô tha yôna ke tha the. E we a e na molato tšang re ijeng. Ba ilê ba ija, ke moka barwadi ba bjala ba palakana.

9725 Nyakhellang mong goriale ke mokhwidi. Ba ilê ba botša thebaka gore thepela o ba botša ba tšê ba nyale. Mosadi yo we o be a kwata-mišitšwê mo gongwê. Thebaka tha goma tha ya tha ba botša ka mokhwa o ba fetotšego ka ôna. Motšhabiši o ilê a tšibiša ba gabe molato o we a o dirilego. "Monyaka the romo, o thinya tha gwê." Ka goriale mo we ba re a nyalê. O ilê a ntšha lesome la dikhomo a nyala. Monna ke thekhateko-

meng o wa tēna. O tēbe gore o šaketsē ke khoma ya towetsi. Ke ōna molato wa go a we. O di tēbe wena mokhonyana gore dikhomo tše pedi di taya go lefa molato o o ilego wa dira ke mahu makhola wa go. Go fedile, banyadi ba boela gae.

9726 Bogwēra bjola bja bahu bo hwilē. Ka moragō ga mo ba-nyadi ba tšugilē, ke mōka ba šala ba bolabola ka taba ya molato wa dikhomo tše pedi. Ba ilē ba hwana ka gore le swanetsē go ba fa dikhomo tša bōna. Ke mōka ba roma tšebaka tša gore tšepela o ba botšā bogwēra bjola bja bahu bo hwilē. Tšebaka tšaya tša fithetšā mantšu. Ke maata go lōba go lēla bana ba bangwē. Re di hwilē, re tša šala re bolabola. Fēla o ba batše ka tšatši la gore ke rena ba we re a tša. O ilē a goma a ya a ba botšā ka mōkhwa o we ba ilego ba mmotša ka ōna. Ke bōna ba ilē ba tšibisa-na.

9727 Ba ilē ba ba fa dikhomo tša bōna tše pedi. Ka lona letsatši le la ba gore ba taya ka lona, ba ilē ba ya. Bjale ba re le tēbe bogwēra bo hwilē le beng ba bjōna. Bjale mahu o ilē a-dima dikhomo go lena ka baka la tala. Bjale le homo re le šupa dikhomo tša go lefa molato. Ke tšona tše.

Mphapantšhê a re ke tšê dinnyana, a ke di nyake. Ke nyaka tšê dikholo. Ba ilê ba ma ganetša ba gabô. Ba re khomo ke khomo a e fulelwe. Ke di kuile. Ke moka a amogêla dikhomo.

9728 Mphapantšhe o nyaka dipudi tšê pedi. Ka moragô ga mo ba mo filê dikhomo, ke moka a khopêla go bolabola. Ba ilê ba re bolabola. Ke nyaka dipudi tšê ka tšê pedi. Pudi ke ilê ka tšê ka yôna go tšilo bôna lapa. Pudi ya bo bedi le ilê ka rwala bjala bja tšhauana, bja tšhabêlwa pudi. Ke tšona dila tšê we ke di nyakago. Bjale bôre pudi ya go bôna lapa, re ilê ra jana motšhetšhetšanô ka baka le we re lefa mphapha. Mphapha o mongwe o ilê ke bo kena. Ba ilê ba ntšha tšhe tšhano tšha mašeleng, ba ba fa. Bjale pudi ya go tšhabêla bjala bja tšhano, e lifilê ke bjala. O ilê ke a gana, banna ba gabô ba re, ba o kwêla Aowaa, ke moka molato wa fêla. mafellô a taba.

9729 Ditaba tšê Mokomêla pele ga lehu la gwê.
Monna yo o be a na le basadi ba ka ^{va}bedi. maina a bôna ke a: Mamorei goba makwele, mamotha goba Dikhêto le matšhikhidi. Ba ngodiwilê ka bogolo bja bôna ka go bikiwa ga bôna. Monna o be a le ditaišegong tšê dikholo ka baka la basadi

ba gwê. Basadi ba gwê e he e le di-bôdu. O ilê a a thôpa dihhomo a tšeya mosadi wa boraro, a re kotre yêna o ta ta a mo gudiša. Ke ge a yo beka matšhikhidi. Ka moha ga bôna ba ilê ba na ba mantho le mothako. Ke madimabe a ha. Batho ba re, "ma khaša ya tšôgô e gatilega le ya kotô e ta gata gôna."?

9730 O ta gola neng makwele, bja tša wa pharuma. Tsatši le le ngwê le le lengwê wena o emetšê go pharuma. Banna bangwê ba dutši malapeng a bôna, ba ja tša go tonya, nna ke ja tša go fiša. Ge ke re makwele ke ra wena mosadi ya mogolo ka gobane ge o tša gudiši motšê, o wago, yo la wa nfo e nnyana le yêna o ta kêtša dihetô. Babôdu bo šika le goutswa. Basadi ke dibôdu empa ba hêlêga. Menne wa bôna o ba hjala meteng e mengwê. Ngwaga o mongwê le o mongwê yêna ke wa go thêla tala. Tala a e na ditswarô.

9731 Mokomêla o ilê a lathêla teu. O ilê a fella ke ditšeka tša gwê tša go thêlla motšê wa gwê tala. Bjale a thôma go tšama a kolota. Ba ba huilego ba khutšitšê, nna ke a thaka ke thakêla kôma. Goriale ke monna. Ke ge a šetšê a na le molato wa dihhomo tšê tharo. O be a di kolotêla go thêla tala.

“Wa ba wa tala o wa tala, wa ba wa tšhego o hwa na-
yô.”⁹⁹ Foriale ke monna. Monna o ile a nwa bjala ma-
teng o mongwê, a re go fitša gae a rogaka basadi
ka mikhwa o a ka khônago. A dutši a ba botša bō-
bōdu bja bōna. Go tšoga ka lona tšatši le we a na-
pa a latšela teu. Yêna o ilê a e khafêla go ba
le thubja la bjala. Bana le ge ba lla a tha bathe-
letša, a re bo mmagô bōna ba tša di bōna.

9732 Mohomêla o ilê a boya le nku e tšwailwê. Monni
wa bjala lehu la gwê le tšwa bjaleng. Thefebi lehula
gwe le tšwa bofebing. Le yêna motsumi le tšwa gōna
go-tromeng. Batho a ba fele ba bōna basadi phōšō, phōšō
ba fêla ba e bōna monneng. Basadi ba thōma go lla le
bana ba bōnd. Ba ya ba khopêla tša go ja go batšwadi
ba bōna. Bjale ba nweša monna ba bo lelōko la basadi
go kōne gore ba šale ba tšwenyega yêna a hwilê.
Lona tšatši le we a boyago a babja, ba tšwere ma-
kwele a utšwa mabêlê a makōhōropō.

9733 Ge a fitša gae, a bigiwa molatowa ba khōdu bja
moradi. Monna o ilê a re ba tša šala ba di bōna ba
ba phelago. Modimu tša o mpitšê, go tšwa ke lla
ke lapilê. Bošego bjo we a ka a rōbala, o ilê a lala
a ruba-ruba. Molato wa mabêlê o ilê wa êma ka
baka la gore mong wa moše o wa babja. Ka morwana

wa gōna a napa a ba šiya. O ilê a hwa lebaka la mo ba ija tša goja.

9734 Ba ilê ba boloka thōgō e we ya ga mo mothabê. Ba ilê ba tšibiša ba bolelako la mohu. Aowa ba ilê ba khobakana. Molato wa mohu keng. Ba nyaka go tšeba ka ga lehu la mohu. Rena a re tšebe, o no re mo a baya mo we a go ba a ilê go-tala, a no bōya a babja. Go bola-bola ke go baka di thêlê Batubatse, mohu o no tšiba a hwilê mabjaleng. Goriale ke moratho wa gwê. Di a o kwala taba kholo ke go boloka. Ma hōkōrōpō o ilê a šitwa go tšwela pele ke molato ka bakeng la lehu. Ke yēna a ya go tšuisa banna go boloka mohu. Ke lona lebaka la mo ba re mohu o rwele ke phiri. Ba ilê ba felegetša thōgō e we ya ga mothabê le biteng, ke moka ba baya ka gae go lla thellō tša mohu.

9735 Letšatši la thobošo. Ka lona letšatši le we la thobošo, ba bo mohu ba ilê ba khobakana. Bjale mererong wa bana ba hwetšana gore o šile bana ba gwê e thale ba ba nnyana. Ka baka le we go swanetsi go ba le yo we a swanetsi go tšwara moše. Ba ilê ba kwana, ke moka ba beya maletsadihê. Ke moratho wa mohu. O ilê a re, le a o kwala, fêla ke tša no o tšwara bjale ka ge e le moše wa gošiya ke mogolo waka. Mo e be go tše bjale, e be nha

the ke ha dumêla ka baka la go tšeba mokhwa wa basadi. Basadi ke bo-mapampalê. Le ge mmalabolo o re, motho o retšwa a hwêlê, Mogolo waka e be e le motho wa medirô. O ilê a tšapatšä ke basadi, go fitšhela a tšhe gafêla bjala. Batswadi ba bathologadi ke a ba rapêla ba lehe go laya bana ba bona, ba šomê. Mala-pa a gudišä ke diata. Ke toba e we ka go ba ke nya-ka go le tšhalošetsä yôna.

9736 Molaš ke wago wena motswari wa motšhe. Mantšu a go a o kwala. Batswadi ba swanetšhe go ba laya le wena o swanetšhe go ba pana. Ge pholo e gôgêla go šele, mo-tšhaedi o swanetšhe go e buiša forong ka molomo goba ka tšhefepi. Ke moka ba tšena modirong wa go beinla bathologadi. Ke moka tšhella tšhe fedilê. Motswari wa motšhe o ilê a beinla moradi wa ntšo ya bobedi. Moradi wa ntšo e kholo a gana go beudiwa ke ba bangwê. A dumêla go beudiwa ke motswari wa motšhe. O ilê a mmebi mmeula. O ilê a duba le bathologadi ba ba bedi.

9737 Moradi wa ntšo e kholo o ilê a tšhalošä maba-ka a khašô ya gwê ya go beudiwa ke ba bangwê. Ke nna moradi ya mogolo, ka baka le we ke nya-ka go beudiwa ke yêna motswari wa motšhe. Re ta khâna go rêpana ka ditaba tšô motšhe. Ge a ka

dula le mosadi wa nfo e nyana, ditaba tša bina nka theke ka di kwišiša. Aowaa ba ilê ba mo kwišiša. Ke moka taba ya peudi ya fêla. Mohu o ilê a hwa a le modidi ka baka la bbehodu bja basadi ba gwê.

9738 Mampuelê a ʒa go rera dikhomo tša gwê tše pedi. Bjale thellô ʒa mohu the fedilê, bjale ba-reri ba melato ba rera. Ka moragô ga metšatši a the ma-kae, ka moragô ga lehuthellô ʒa mohu, ke moka mong wa dikhomo tše pedi a fitha. Ke ʒile mo ka baka la molato waha le mohu. O ilê a ʒa gona a kolota khomo. A mpošša gore bana ba gwê ba kolaya ke ʒala. Ke ilê ka mo kolota. Ka ngwaga wa bo bedi a boya. A re mo tiya the nyalo o wa boetšša. Ke ʒa boilê ka go adima khomo, bana ba ka ba šitêga. A o bone mogo wa go fulêga. Nka dira bja-ny. goriale ke mohu. Ke moka ka moadima khomo. Bjale o hwilê a thešša a di buišê. Ke yôna taba e we ke ʒilego ka yôna.

9739 Bathologadi ba ilê ba dumêla molato. Ka moragô ga mo a feditšê go bolabala, ke moka motswari wa moše a butšiša bathologadi gore ke nnete le a o ʒeba. Ba re ke nnete, o ilê a kolotê la moše. Di a okwala motho wa khoši. Boêla mo-

ragô, le nna ke t̄ha šala ke botšā banna ba gešū.
Ke lebugilê ge molato o t̄biwa. Ke moha a goma
a boêla gae.

9740 Motswari wa moṭe o t̄halošetšā banna molato.
Le bitšitšē ke nna Batubatse ka baka la molato wa mo-
ṭe o. Ke molato o we o ilego wa dia ke mohu. Mola-
to wa gona ke wa dikhomo t̄tše pedi. Mong wa dikhomo
ke mampeulê. O be a t̄ilê go rēra dikhomo t̄tše we
t̄ša gwê. Bjale ke ilê ka butšiša basadi ka hwetšā
na gore ba di t̄eba. Ke ilê ka mo fetola ka gore
a boêlê moragô ke t̄ha šala ke botšā ba gešū. Ke
yōna taba e we ke le bitšētšāgo yōna. Ke mota
molato wa moṭe, a še molato wa lapa. Ka go-
bane o be a t̄hella basadi ka moha t̄ala. Ke
yōna taba e we re swanetšego go eletšana, ka
gobane nna e ntšhitilê. Ke moha a fetšā go lau-
diša go gwê.

9741 Taba e kwa ke mong wa moṭe. Ke moragô ga
mo motswari wa moṭe a feditšē go bolabola, banna ba
re, o wa o kwala. Fêla rena re bōna gore taba e
swanetšē go t̄eba ke mong wa moṭe. Motswari wa
moṭe a re nna a kwīšiši gore le ra goreng mo le ba-
labola mong wa moṭe. Mong wa moṭe re bolabola ka
ngwana yo we o mo twaretšego. Ke yēna yo we a

K34/82

swanets'ego go t'a lefa molato o we. Ka motshwa
 mang. Ka moragô ga mo a gjudilê. Bjale ka go-
 bane mong wa dikhomo o di nyeka ga na bjale.
 Ge nke o bôna gore o natšo, o ka mo fa. Maja-lefa
 o t'a t'a a lefêla wena.

9742 Motswari wa moše a begêla moradi wa nta e
 kholo. Ba ilê go mmotša gore o t'a t'a a lefêla wena,
 a thôma go tshoga. Bjale a begêla moradi wa nta
 e kholo. Moradi a fetola ka gore banna ba o kwala.
 Taba ya ba bedi molato a wa lebana lapa la ka fêla,
 o wa aparetšitšê dinto tša mohu ka moka. Banna
 ba re a go khathalege gore o wa paretšitšê, ke morwe
 wa go yo we a swanets'ego go lefa molato ka baka.
 la gore moše ke wa gwê. Ke yêna yo we a t'a
 dulagô tulong ya mohu papagwê. Papagwê o hwi-
 lê a le modidi, ka goriale mo we melato ka ma-
 ka ~~o~~ swanets'ego go emêla yêna maja-lefa. Mo-
 thung a dulago tulong ya mohu papagwê, o t'a
 lefa melato ka moka ya go dira ke mohu.

9743 Polabôlô e swanets'ego go bolabolwa moveri a
 le gôna. Goriale ke motswari wa moše. Ba ilê
 ba mo fetola ka gore o wa o kwala. O swane-
 ts'ego go mo tšibša, re tê re gathane naê. Ke
 moka ba palakana. Ka moswana wa gôna

gwa fitša Motšatši le Mokhošo. Motšatši monna wa
gwê e be e le mokobô. Bjale o ilê a hwa, mokholoti a
tšhešû a mo lefêla. Bjale Mokhošo ke moratho wa mo-
hu mokobô. Ke yêna yo we a šegelašego Motšatši. Ba
ilê ba fitša ka lentšû la go rêra khomo ya bôna, e
we e ilego ya kolota ke mohu ka baka la tšala.

9744 Maletšadike a re, o tša boya ka tšatši la gore.
Ka moragô ga mo a laudisitšê ka mokhwa o we a ilê
a kolota khomo ka gona, a butšiša bathologadi. Ba
ilê ba dumellana le molato. Mohu o khutsitšê, o
šilê melato e mentši ka khakala. Taba ya lena
e ya o kwala. Mabuna e be re khobakane ga na
mo ka molato wa dikhomo tšê pedi. Bjale boêla mo-
ragô, o tša boya ka tšatši la gore, o tša gathana
le beng ba moše. Ke moka a laêla, a tšoga. Ba
ilê ba tšibiša mong wa dikhomo tšê pedi le tšatši
le we a swanelšego go tša ka lona.

9745 Ba ilê ba ba šupa morwa wa mohu. Ka lo-
na letšatši le la ba gore ba tšê ka lona, ba ilê ba
fitša. Ba ilê ba hwetšana ba bo leloko la mohu, ba
ba lititšê. Ba ilê ba laudiša ka mokhwa o we mo-
hu a go kolota dikhomo tšê bona. Bjale ba bo lelo-
ko la bo mohu, ba thôma go ba botšia nnete ya boê-
mô bja bôna mabapi le molato. Le a bôna monka-

na wa lena o hwilê bjale o šilê bana ba ba nnyana. Taba ya bo bedi a na thoto e we a tšilego, uha be re lefa. Re re le swanetšê go lebella ya morwa gwê. O ta gola a le lefêla. Ke yôna taba ya gôna e we.

9746 Bareri ba ilê ba belaêla. Ka moragô ga mo ba bolabotšê, ke moha ba reni, ba nyaretšê a bônâ mantšû. Taba e we ya lena ke ya mot mma mahwa pele. Ka go rialeng mo we, re nyaha gove lena le re fê dikhomo tša rena. Le a kwala, bjale le ta fa ke mang ka gobane morwa wa mahu e thale yo mo nnyana. Lena le swanetšê go kolota morwa, o ta re mo a gudilê, ke moha a lefa. Rena a go na the we re ka the diyaga, lena le bellang yêna ngwana yo. Ba ilê ba a kwana ka go lebella yêna ngwana.

9747 Moredi wa mahwele a nyadiwa. Ka moragô ga ngwaga, ga mo ba bolabotšê le bareri, ke moha moredi wa nfo e kholo a nyadiwa. Moja-lefa e be e thale yo mo nnyana. Ka moragô ga mo bakhonyana ba nyetšê, moredi wa nfo e kholo a gopola taba ya bareri. Le a bônâ monnawa rena o ilê a šiya molato wa dikhomo. Beng ba tšona ba ilê ba mo kolota ka bo thakha. Ka

baha le we, ke tswanêlo ya gore ba fiwê dikhomo
tša bōna. Banna ba ilê ba re o wa kwala. Ke
nete e ka ba go fifatsa dipeelo tša batho. Go lu-
kilê ba ka fiwa. Makwele a re, lapa la ka le
swanetsê go tšwa khomo. Malapa a mabedi le 8-
na a ntšhê tša bōna. A ke ba khanyetsê, ke re
gore dikhomo tša laka, di tša lefa molato, bōna
ba tša ba nthikêla ge ba di hwetsane. Mosadi
yo o bolabola bjale ka monna. Awwa, bagadika-
ne le bōna ba ilê ba dumellana le dipolabōlō tša
mosadi wa nfo e kholo.

9748 Ba ilê ba fa dikhomo beng ba tšona. Ba ilê
ba ba bitša. Beng ba dikhomo ba ilê ba a tša. Ke
bitša ke nna ba gesu. Goriale ke motswari wa mote.
Re le bitšetša go le šupa dikhomo tšê la la go
thuša mahu tšêša tšê timilê. Re lebugilê kudu
ka mokhwa o we le ilego la thuša ka gona. Le
tšê ke la latha. Ke maha ba ba šupa dikhomo
tša bōna. Molato wa fêla. mafellō a taba ya
molato.

9749 Dikholane a ba tulong ya mahu papagwê. Ma-
letsadi^{ne} o ilê a gudisa ngwana. O ilê a mo tšêša
mosadi ka dikhomo tša matšo a khaitšedi ya gwê.
O ilê a dula tulong ya gwê ka moragô ga mo a

na le bana ba ba bedi. Ba ilê ba mothalosetša dikhomō tše la tša go lefa molato. Le tše dingwê tše we ba ilego ba di šumisa ka tala le melato e mangwê. Ke moka gwa fêla go e fa mo we. Molato wa Makôropô o ilê wa napa wa bôla.

9750 Theheuu o ilê a šiya molato wa dithethô. Monna yo, o be a na le basadi ba banê. Bjale a ilê a rêlê la basadi ba ba nnyana dithethô. Ba bogolo a rê a ba na taba. A ba rêmelâ theema the, "Dikhaha tše dikholo a di na mabala, mabala a na le dikhahana." Basadi ba we a ba bolabolago, gore ba hwilê mmala ka baka la bogolo bja bôna, a ba ka ba dimêla. Ba ilê ba mmotša gore le bôna ba di nyaka. Monna a thokhilê magotô, o itše go bôna methela, a tšhabe. O ilê a ya go Šagašaga a kolota dithethô tše pedi, a re o ta mo fa dipudi tše pedi. O ilê a mo fa tšona. Ke moka a ya a fa basadi. Ba re o lla bjago. Ke gore bjale go fedilê. Le bôna ba ilê ba ya magotong ba tšhepile.

9751 Mohu o ilê a šiya melato a thešû a e lefê. Ka moragô ga thellô the lehu la gwê, ba šupa mapanyengoba motswari wa motše. Motswari wa motše ke morwa moratho wa mohu. O lêla bana ba ramogolo wa gwê. Ke yêna ngwana monyane, the llêlê

bogoši, llêla go tuma. Ge e le bogosi bo na le mala-
pa a magolo.

9752 Šagašaga a ʒa go rêra molato wa dithethô.
Ka moragô ga mo thellô the fedilê, ke moka a ya.
Ke ʒilê mo ka baka la molato waka le mohu. Mohu o ilê
a ʒa howa gae gaka. Bjale a ʒiṭha a khopêla dithethô
tše pedi. Nna ka mmotša gore ke a di rehiša. Ka
e thii ke pudi. O ilê a re ke ʒa go fa tšona. Ka re
o ya o hwala dikoloto di bathong. Ke ge ke mo fa
dithethô tše we. Bjale o hwilê a thešû a mphê di
pudi tša ka. Ke yôna taba e we ke ʒilego ka yô-
na. Bjale motswari wa motše, a butšiša bathologa-
di. Ba ilê ba re tšona re ilê ra di bôna, fêla a
ka a re botša gore ke dirilê molato. Motswari wa
motše, a nyaha boṭhatse ga moreri.

9753 Šagašaga o fa boṭhatse bja molomo. Pele
ga go thatsetša ka molomo, o ilê a re mo ke mo fa
moradi wa ka o be a legona. Bjale ka ge moradi
a ka the ke a thatsetša monna wa gwê, ke ʒa
bolabola boṭhatse ka mantšû a mohu. Mohu o ilê
a ʒa a rêka dithethô tše pedi ka ponto e khwe-
bedu. Ka mo keya ka gore, nka baka lang, o ʒha
reke dinnê. O ilê a mphotola ka gore, monna
dikhaka tše dihholo a di na mabala, mabala a na

K34/82

le dikhakana. Ke moka ra ba re thêga. Ka moragô ga mo we a toga. Ka morwana go be go na le mago- ta a go aloša kôma ka mošate. Letšatši le itše ma le- ya madikhêlô, ka bôna a boya. Ke builê moquêra wa ka. Molato keng. Goriale ke mong wa dithethô. Bantoko le ba bagolo ba na bjo. Nna ka re, a ke re ke go bu- tšitše. Ke ge a bola bola ka tšona dithethô tše pedi, re kwana ka dipudi tše pedi. Ke bjôna bothatse bja ka bja molomo.

9754 Motswari wa moše, a butšiša bathologadi. Ka more- gô ga mo a thalūšitše, bothatse bja gwê bja molomo, ke moka motswari wa moše a re le a di kwa basadi. Ba re ka moka mo a bola botšego o wa kwala. Bjale rena re diyo šitwa fêla polabôlô ya theholoto. Go mmatša go- na re ilê na mmatša gore re nyaka mabala. O ilê a go- ma a boêla. Bjale tuba e swanetše go tibiwa ke mang ka gabane a e na bothatse.

9755 Motswari wa moše a thôma go butšiša bathologa- di le moreri. Mantšu a mohu ka moka ga lena le ya o kwana. Bjale le gakhana ga molato. Wena moka- labje, o ilê wa šupa mosadi wa go ya mogolo ponto e khwebedu ya go rêha dithethô tše pedi. O ilê a dumêla. Bjale ke butšiša mosadi wa nto e kholo. Mohu o ilê a go šupa ponto, mo a yo rêhêla dikhakana dithethô.

O ilê a dumêla. Ponto e we o ilê a e tšeya ka ntang ga mang. O ilê a e tšeya ka ntang yaha. Ma a boêla go rêhêla dikhaka tše dikholo, o ilê a go supang. A ka a ntšhupa thelo. Nna ma a tšo boya la ditšethô tša dikhakana, a ka a go supa. O ilê a mpha a re ke fê basadi ba bannyana, ka ba fa. Ditaba ka moha o be a tha go botšê. O be a mpošša. Aowa di a kwala. Nna ke bôna gore mohu o dirilê molato. Re di kwilê boêla moragô. O ilê a goma.

9756 Basadi ba šala ba dumêla molato. Ka moragô ga ma moreri a tšugilê, ke moha moradi wa ntšo ya bo bedi, a re mohu o bolabotšê gore ke tša tšeya molato. Rena re tšhaba go bolabola ka gobane ke rena ba bannyana. Moradi wa ntšo e kholo a re, ke gana gore a dirêla rena molato, ba mamaratwê a ba lefetšê. Bjale ba nyatša go ômana. Motsware wa motše a ba khala, ba hontša. Monna a re ke di bône gore monna o bolabola nnete. Le ge a bolabola o be a tha e tome le lerne. Nnete a e ke e fenyana ke maaka.

9757 Šagašaga o ilê a fiwa dipudi tša gwê. Mohu o ilê a šiya mafiša a dipudi mataumeng. Bjale motsware wa motše a foza le morwa wa mohu a lata dipudi tšê we. Ba ilê ba boyana natšo. Ke moha ba bitša moreri. Ditšôlômôšô tša basadi a ka a di šala moragô.

H. Mohlabe

921 (104)

K34/82

H600

Moveri wa molato o ilê go fitša, ke mōha a mo fa dipudi tša gwê. Nna le bathologadi re khotšwe gore mohu e dirile ka mokhwa o we o bolabolago. O the ke wa latha makhlabjê, ke rena bana ba go. A re ke lebugilê bana baka. Motho go lathwa wa thaa dithata. Ke mōha a gopa dipudi tša gwê a toga. mafellô a taba.

9758 s.(b) Khobakanyo ya mothaku wa mohu. Ka magodimu go ngodilwê go lifiwa ga melato ya mohu. Bjale mo-lifi wa melato ya mohu ke motswari wa motšegoba moja-lefa. Mabapi le moja-lefa, ke mo a gudilê. Bjale mo e thake yo monnyana dilô ka mōha di magetšeng a motswari wa motšegoba. Bjale mo ga go khobakanyo melato ya mohu mo bathang, ke yêna motswari wa motšegoba. Ba we ba ilego ba kolota dilô tša mohu, ba tša bōna yêna motswari wa motšegoba le mōha goba mothologadi.

9759 Moveri wa melato ya mohu a romele thebaha. Ba swanetšê go ya ka nōi go mmutsiša. Ge a dumela molato, go lukilê, o tša ba fa thelô the we a ilego a the kolota. Ge a the dumele molato, gōna ba swanetšê go goma. Ba tša goma ba boela ba na le monna yo mongwê. Monna yo we ke ditšebê fêla tša go kwa mo a gana molato. Ge a ilê a gana

gopê. gona o swanetsê go boêla le banna le thebaha
 . le yêna o swanetsê go bitša banna ba gabō. Bja
 -le ke taba.

9760 Taba e tšwa e le ka gae. Ke nnete taba e tšwa
 e ka gae, ka gobane banna ba ka theke ba gahana
 mantšū mo ilê khorong ya mōate. Le bōna ba mōate,
 ba thōma ka go ba butšiša gore le ilê la e bolabala
 ka thegae tša lena. Ge ba ka hwetsana gore a
 ba e bolabala ka thegae tša bōna, ba gumišwa. Ba
 ba botša gore thepelang lo bolabala ka the-gae tša
 lena pele. Bjale mo ilê ya ba šita ka the-gae, ka
 gōna ba ka khōnago go isa taba khorong. Ba khora ba
 tša khōna go amogêla taba. Ke mokhwa o we more-
 ri a ya go le banna ka lekha la boraro. Bjale ba
 yo bolabala taba. Ditšatse le tšona di swanetsê
 go ba gōna, ge a ilê a gona ka lona letšatši le we
 gona matšwari wa moše a ka isa molato khorong.

9761 Konyolê goba Rabothata o ilê a kolota khomoga
 Mpedi. Monna ya Konyolê e be e le monna yo šora.
 Bošoro bja gwê e be e le bja lerobo. Moradi mo a e ya
 wa nsheng o tšwa mare. Mo a ka hwetsana mare a
 o milê ke moka o wa mo tiya. Molato keng, ke gore
 o be a ilê a robalana le banna. Ge a ilê dikho-
 neng, yêna a ya dikho-neng, o ilê banneng. O swa-

netše go thathabiwa. Bjale banna ba bangwê ha mmotša gore o ta e polaêla mosadi ka mokhwa o o diragô ka ôna. Nnyô a e na magana-gano. Le go go le bjale a ka a okwa dipolabolo tša banna.

9762 Leina la mosadi wa Konyalê goba Rabothata e be e le madulô. Batswadi ba gwe ba ilê ba tena ke taba ya mokhonyana wa bôna. Bjale ka tsatsi le lengwê, o ilê go mo tiya, a re go tšabêla go batswadi ba mo fitiša ba mo iša ka khorong. O itšeng, mokhonyana wa lena. Goriale ke ba khôrô. Batswadi ba re, re tennwê ke ditaba tša bôna. Ke mokhwa a we re mo tšago mo khorong. Aowa ba khôrô ba ilê ba a mogêla taba. Le boê ka tsatsi la gore. Ke moka ba rana motho a ya a botša Rabothata gore o wa nya kega ka mono khorong ka letsatsi la gore. O ilê a mmotša.

9763 Dipalabolo tša bôna. Batswadi ba mosadi ba gafê la khôrô taba. Madulô a thaloša ka bofalo ka mokhwa o monna a mo dirago ka ôna. Ka ya nakeng, a ka ya nakeng ke ilê banneng. Ka ya dikhoneng, a ka ya dikhoneng ke ilê banneng. Mabaka a we ka moka a gore ke ilê banneng, ke gare ke a teiwa. Ka lebaka le lengwê ke lebellwa ka pele. Nna ke bolaiwa ka ôna mabaka a we. Ke moka a fetša dipolabo-

lo tša gwê. Ke tšê we monna. Ka moha tšê we a di bolabolago ke maaka. Go mo tiya ke mo teitê fêla a ke tšêbe tšê ke mo tielôgo ka gobane e be ke nwelê. Ke moha a fetsa go bolabola ga gwê.

9764 Ba khoro ba butšiša ba ga-bô monna ^{wa} makhwa monna. Ka moragô ga mo ba bolabotšê, ke moha ba khoro ba nyaka go kwa ba ga-bô monna. Re kwa batswadi ba mosadi, ba re taba ya makhanyana e ba tennê, e ka ba ke nnete. Magôdiêle ke mogolo wa Rabo-thata. Ke nnete mo we ba ga makhola ba bola bolago. Ditaba tša gwê di tennê nna. Mosadi a be a fêla a tšhabêla go nna. Ka moswana mo ke e ya go o kwa gore ba be ba lwêlang, ke moha taba e ja monna. Ka tšatši le lengwê a mpošša mo nna ke robala le mosadi wa gwê. Go tšoga ka tšatši le we ka botšša mosadi gore a tšhabêle ga batswadi. A ke tšêwe motho, ke tšwa taba. Ke ngwana wa mma, makhwa ya gwê e buima. Ke moha ke feditšê. A bo-êla a dula fatše.

9765 Ba khoro ba ikê ba bôna monna phôšô. Ka moragô ga mo mogolo wa gwê a bolabotšê, ke moha ba re monna o na le manganga. Manganga a gwê ke go tšê kwê ge ba mo šupa di phôšô tša gwê. O ya bôna monna, mosadi re tšeya dinoka le diata, ge e le

~~976~~ thōgō ke ya beng. Ke gore e na le beng ba yāna.
Thepela bonyēla mpja.

9766 Rabothata o ilē a ya bonyēla mpja le ba ga bō. Bonyēla mpja ke mo we motho a swanetsēgo go e tumēla molato goba go gana molato. O ilē a thōma go phetaphetēga ge a le thopeng. Mogolo o ilē a mmotšā gore go phetaphetēga ga go ke ga le fēla ka gobane o na le molato. Ge gona o gana ba tšā go tēma. Rena re tšā go ma ra boēla magae a rena. O bōnē mo ba go temilē, o tšā m ntšha pudi ya go temolla ditshipi, ka moragō wa ntšha tšā go lefa molato. Di a okwala wa mma. Fēla o di tēbē gore ke wena o ntemilego, a še ba khōrō. Bolabola nnete ya taba o togelē tšē we. Motho a tēme ke motho, o tēma ke molato wa gwē. O ilē a dumēla molato. Ba roma motho go botšā ba khōrō, gore re e pō molato. Ke moka a ya a ba botšā.

9767 Molato wa gwē ke khomo le pudi. Thepela o motšā molato wa gwē ke khomo le pudi. Ke moka a ya a ba botšā. Ba ilē ba dumēla. Ka tšatši la gore ditefa tšē we di a nyakēga. Ke moka ba bula difate. Ba ba bulēla. Ke moka ba boēla gae. Lena ba ga makholo wa gwē, le swanetsē go boēla le ngwana wa lena moragō, le tšā boya naē ka tšatši le la re itšēgo ba boē ka lona. Rabothata o khōna go

dira molato a na t̄ha ga gwê. O ilê go fit̄ha ga,
a gata khôrô a feta. O t̄rama a kôkôta methate. Ke
ge Mpedi a mokolota khomo. Pudi o ilê a e fa ke
mogolo wa gwê.

9768 O ilê a isa ditefa ka lona let̄at̄i le la ba gammot̄a lona. Go Mpedi ba ilê ba kwana ke gore ngwana wa gwê o t̄a nyadiwa, ke moka a mo fa khomo ya gwê. O ilê a gathana le ba ga makholo wa gwê gammogô le mosadi wa gwê. Ke moka a fit̄ha a šupa ba mošate ditefa. Ke moka bôna ba šupa ba ga makholo wa gwê. Ba re re lebugit̄e ga molato o fedilê. Bjale ba khoro ba re khomo e ya bolaiwa, re t̄a jana mot̄hat̄hathano. Ba ilê ba dumêla, ke moka ba bolaya khomo. Ba ilê ba jana ôna mot̄hat̄hathano. Thogô, le molala gammogô le dikhwata t̄a ba manganga t̄ha a banna. Pudi ya t̄oga le batswadi, ba re ke lefofa la go thatswa dint̄hō. Mosadi a boets̄wa monneng wa gwê. Go t̄oga ka lona let̄at̄i le we, monna a napa a lat̄ha go t̄hwa a tiya mosadi.

9769 Mpedi a hwa, Rabothata a t̄heš̄u a mo fê khomo ya gwê. Mohu Mpedi o be a na le mosadi ka o thii. Ka moragô ga lehu la gwê, ka let̄at̄i la t̄hobošo, ba šupa moratho wa gwê gore a lêlê la-

pa la mohu magolo wa gwê, ka gobane morwa wa gwê e thale yo mo nnyana. Moratho wa mohu leima la gwê Akhiti Nhiti.

9770 Matsiê o laudisa melato le mafisa. Bjale ba nyaka go t̄eba melato ya mohu e a dirilego mo bathong. Ke mang yo we a suanets̄ego go ba bot̄a, ke moradi wa mohu. Matsiê ke yêna moradi wa mohu p̄edi. Ke moka a thôma go ba bot̄a. Mohu a šiya molato mo batho^{n̄} ke bôna batho ba we ba kolotilego dilô t̄a mohu. Maima a batho ba we ba ilego ba kolota dilô t̄a mohu le dilô t̄e we ba di kolotilego ke a: Rabothata ona le molato wa khomo. Nyatha ona le molato wa khomo. Bobêlê ona le molato wa p̄udi. Makalamba ona le molato wa lehudu le mokota wa mabêlê. Mothe ôna o ilê a fo mo fa. Ke moka ke yôna melato e we ke e t̄ebago. Ba ve re di k̄uilê, di t̄a bôna ke motswari wa mo t̄e. Rena a ka ribit̄a mo gona le yo a ganago. Ke moka ba palakana.

9771 Nhiti a but̄isa mafisa. Ka moragô go t̄audisa ya diholoto, a but̄isa mafisa. Moradi o ilê a re peelo ke lešboro a e bollê. Ka goiale mo we ke gore ke be ke lebet̄e. Dikhomo le dipudi di fišit̄wê ŋahe- ng ga Thekhôbêla. Ke nna ke but̄isa ka go t̄eba,

. Ke ukwêlé mo o t̄ha a bolabole. Nna a ke t̄eba go-
re di kae. Mosadi le yêna a re le nna a ke t̄ebegae
di kae. Bjale mo we banna ba re le kholweng ka
t̄hewe le šupiwago.

9772 Nhiti o t̄ama a butšiša ba koloti ba thoto ya
mohu. O ile a ya le yêna matsiê. Ba ilê ba t̄ena
ga Rabothata. Re t̄ilê mo ka molato wa khomo, o we
o ilego wa kolota khomo go mohu a t̄ha phela. Ke me-
te mo we le bolabolago. Fêla molato wa khomo ke ilê
ka mo lefêla ka mathêbô a mabedi. Mothologadi
a re mathêbô a we o wa bolabolago, o t̄ile a rêka
ka dinku t̄še pedi le dipudi t̄še pedi. Le mosadi
go o ilê a di bôna. Motswari wa mot̄e a butšiša
mosadi wa mogani. Mosadi o ilê a êma le mangwa
gwê. Nka be mohu a t̄oga, o be a t̄a di bôna go-
re bogwabô bo aja. Ba ilê ba t̄ogêlana ba t̄ha
o kwane. Re t̄a beya re mmôna ka maragô. Ke
mo-ka ba t̄wêla pele le go t̄ama ba butšiša ba
bangwê.

9773 Motswari wa mot̄e le mothologadi; ba t̄ena mo-
t̄eng wa Nyatha. Re t̄ilê mo ka khomo e la wa go t̄a
wa kolota ga mohu. Yêna a ka a t̄wenya. O ilê a
re molato o we ke a o t̄eba. Nkešû ke hwets̄ane. mo-
t̄hang ke e hwets̄anago, ke t̄a lefa yôna. Ba ilê ba

o kwana naê. Ba ya ga Bobête. Le yêna o ilê a dumêla molato. Makalauba le yêna o ilê a dumêla. Ba ya ga Thekhôbêla. O ilê a ba supa dikhomo tšie nnê le dipudi tšie ntobe. Ba ilê ba leboga. Ba ntšha khomo le pudi ba fa modiši. Ke moka ba gapa tšha bôna ba toga.

9774 Nhiti o ilê a ramêla thebaka ga Rabothata. O ilê a roma matolane. Makhlabje, o bitšha ke una. Ke a le roma. Ke ilê ka ya ga Konyolê le moradi yo mabapi le molato wa khomo. O ilê a holo-ta khomo ya ga mohu. Lehono o wa gana. Ke re thepelang la mmutsiša gore ke metê o wa gana naa. Thebaka the ilê thaya. A fitšha a mmotšha ka makhwa o ba mo rumilego ka gana. Monna o ilê a no balabala ka makhwa o a ilego a ba fetola ka gana. Thebaka thha boyo, thha ba botšha gore, o re o lifilê.

9775 Banna ba ilê ba makhobakanêla. Ba ilê ba bôna gore monna o wa gana, ke moka motswari wa motê a khobakanya banna ba ga bô. O ilê a ba bega taba. Ke tswanêlo ya gore ro ohwa gore o reng. Le yêna ba ilê ba mo tšibišha gore ka tšatšhi la gore ke rena ba we. Le wena re hwetšane o na le ba geno. Morumiwa o ilê a ya go

mmotšā. Ke mōka ba palakana. Tala e apeilwē,
 a e lewē ka mphaka Batubatse. Letšatši le a le
 teba, re swanetšē go tša go tšoga re le mo. Ka
 gobane ge re ka re re taya ra gathana kowa,
 e ka ba thakana šono.

9776 Banna ga mmōgō le ba lelōko la ga-bō ba ilē
 ba mmōna molato. Matsiē o ilē a laudišā ka mōkhwa
 o we mōna a go tša a kolota khomo. Mokoloti, a laudi
 šā ka mōkhwa o we a ilego a lefa khomo. Moradi
 wa mokoloti a ēma le ^{mōna} ^{wa} mmagwē. Mogolo wa mogani,
 a re, nka baka lang, o tša ^{ka} wa mpatšā. Ke ilē ka
 tšhirēga. Nka mo o tšā kolotiwa khomo, o ilē wa
 mpatšā. Ke ilē ka tšhirēga mogolo. Wa bōna ngwana
 wa mma, o tše ke wa thanogetla kwana ya go le ma-
 hu. Nna ke a go ganetšā, ka gobane e be e tše
 taba ya tšephiri. O swanetšē go ntšha khomo o fē
 beng ba yōna. Banna ka mōka ba ilē ba ēma
 le mantšū a mogolo wa mokoloti. Mokoloti o ilē a
 gana. Ke mōka ba palakana ba tša a kwane
 naē.

9777 Taba ilē ya iššā khorong. Ba khoro ba ilē
 ba amogēla taba. Ba ilē ba ba botšā letšatši
 la go boya ka lona. Bjale ba roma motho go tšibi-
 ša. Robothata letšatši la go tša khorong. Morumi

wa, o ilê a ya. O ilê a fitha a mmotōa ka mokhwa
o ba morumilego ka ōna. Ba ilê a tē le moradi wa-
go.

9778 Moradi wa Rabothata a thanogeta monna wa gwē.
Matsiē o ilê a bolabola ka mokhwa o we a ilego a holo-
ta khomo. Moholoti le yēna o ilê a thaloša ka mokhwa o
we a ilego a lefa molato wa khomo. Bjale ba nyaka
go kwa mantšū a moradi wa moholoti. O ilê a re le bona
ke lehu laka banna ba khōrō. Ke gannē go bolabo-
la nnete, mo re tha bolabola ka gae. Mo ke swanetše
go bolabola nnete. Ke ge ho hwa, le ta ba le tēba
gore lehu laka le tšwa le kae. Monna waka o mputšī-
tšē gore ke emē naē. Khomo e we a rego o e lifilē
ka mathēbō, a go bjale. Mathēbō moku o ilê a rēka
ka dinku tšē pedi le dipudi. Molato wa khomo e šu
a tšalē. Ke moka ke feditšē.

9779 Rabothata ditšebē di ilē tša ēma le thōgō. Ka
moragō ga mo moradi a feditšē go bolabola, ke ma-
ka ba botša monna gore a ganetšē. Mmalo! le
a bōna banna ba khōrō, lehu la monna le tšwa mo
morading. Khomo ke ilē mo ke halota, ka re moradi
waka o ta nyadiwa, ke moka ke lefē molato wa
khomo. Bjale moradi wa moradi o nyetšwe. Ke ilē ke
nyaka go lefa molato, a gana. A re matsō a moradi

K34/82

waka a še a go tšama a rēka mēnō. Ge o ha ntšha
e ngwē ya dikhomo, o ša e latēla. Ke mokhwa o we le
kwago ke gana ka ōna. Molato una ke a o tēba, e be ke
ganetšhā fēla ka go tšhaba go latēla khomo. Ke mōka.

9780 Rabothata o ilē a ya bonyēla mpja. Ge a le ko-
wa bo ~~nyēla~~ nyēla mpja, o ilē a e tumēla molato. Manga-
nga a † ja, a llē mong wa ōna. Khomo e we e swa
netšē go gapa ke dipudi tše tharo. O wa di bōna
ngwana wa mma. Mo la a dumēlē ma ke go ba-
tšha kowa gae, tšha tšē e be di ka the be gōna.
Di a o kwala wa mma, mofuriwa a na marano, ma-
ano a na le mofuri. O ilē a ntšha khomo le dipudi
tše tharo. Moveri o ilē a gapa khomo le pudi. Di-
pudi tšē pedi ya ba tšha manganga-thaa a banna.
Bjale molato o fedilē, goriale ke ba mošata. We-
na monna wa the ke wa ya wa bolaya moradiwa
go. Ge re ka bōna a e ša mo mabapi le taba
ya taba e, o di tšebe gore ga geno e ša ba tha-
beng. Ke mōka go fedilē, ba palakana. Monna a
ka a ba le mafela le moradiwa gwē.

9781 Nkiti o ilē a khobakanya mothaku wa maku
ka mōka go ōna. Khomo ya go tšwa ga Rabotha-
ta, o ilē a e thathēla ka lešaka. Pudi yāna e ilē
ya bolaiwa. Ke ya manganga-thaa a banna ba ga-

H. Mohlabe

921⁽¹⁰⁴⁾

K34) 82 4612

bô. Ba la ba go the gane, ba ilê ba re go di bôna
ba di tšisa. Ke moka a di thathêla ka lešaha.

9789 Nhiti o ilê a tšeiša mašošo morudi ka mothahu
hu wa moku papagwê. Moku o be a na ba le morwa
ka o thii. Morwa wa go latêla mašošo, o ilê a hwa
pele ga papagwê. Mothahu wa moku o ilê wa tswa-
lla. Morwa o ilê go gola ke moka a ntšha ôna mo-
thahu a mo tšeiša moradi. Ke manna bjale o gu-
dilê. Ke moka a beiwa tulong ya moku papagwê:
Mašošo o ilê a fa Nhiti khomo le namane. Mma
gô mašošo o ilê a botšha morwa wa gwê, ka ma-
khwa o we rangwane wa gwê, a ilêgo a šoma ka
ôna. Ke ge a re ke go thapiša diata ka khomo
le namane. O ilê a leboga bothakha bja moja-le-
fa ka bjale. Ke moka taba ya bôna ya êma e tša
mo wa. Mafellô.

9783 Molato wa go hwa naô. Molato wa npa ke wa
go hwa naô. Ke gore moradi a ka imiša ke manna
ya mongwê, bjale mong wa moradi a hwa pele ga gore
moiniši a lefê molato wa npa, ke moka molato
o hwilê naô. Ga gona motno ya we a ka šalago a
rêra. Go na ba bjale ka ge moiniši a ka hwa
a thešü a lefê molato. He yêna mong wa moradi
a ka theke a šala a rêra batwadi, ka gobane mo

-divi wa molato o hwilê, modiri wa molato wa mpa,
ba re ke mpja e hwilê mafekong.

9784. Motha a go lefêla o wa gapa. Ga bolwa-bolwa ka
melato. Molato o mongwê le o mongwê, o swane-
tše go gapa. Ge o ilê wa the gapê, molifi o ta
rekiša, the we a go ba a lifilê ka thōna. Bjale
moveri wa molato mo a yo nyaka the we a mo
lefetšego ka thōna, ke mōka molifi a ka no
moveri ka dipolabolo, ke ma ka tša tswanêla.
Ka gobane a ka no mmotša gore nna a ke tša
na molato nago. Molato ke go lefetšê. O ntefe
-tše empa a ka gapa. Tše we o di bolabola-
go a ke di kwê. Ke mōka molato o ta šita,
ka gobane le ge a ka tšwêla pele le molato,
ba khōrō ba ta êma le molifi.

9785. Matuputupu a imiša moradi wa malalê. Batho
ba khale e be ba lêla bana ba gola. E be ba gatêla
kowa a khōna go kitima. Lebaka ke gore e be ba
tšhaba maporo. Ka gobane mmagō nguana o be a
ka rwala buima. Bjale basadi e be ba khotella
go lêla bana ba bōna. Ba pakaeno ba re motswetš
ke wa mpja. Bjale matuputupu a kwana le moradi
ka tša bogwêra. Bopapakame bōna ba re nguana
o ta gola. Moradi o ilê mo a feta ke khwedi, nguana

a thōma go babja. Ngwana o dira bjang. goiale
ke papagwē. Mmagwē a-re o wa babja.

9786 Malalē o tsāma a laola ngwana wa gwē.
Manna wa ngaka a-re, leswêlê la mma le a thaba,
le nthabile ka matutu. Go go bjale naa. Malalē a
re ga ke di tebe. Go bjale, moradi wa go ona le mpa.
Bjale ngwana o thabilē ke matutu. A mo fa dithare
tša go mo gufiša matutu. Manna mo a boela ga e,
a ya a butšiša moradi. Moradi o ilē a dumêla
gore mpa e gōna. Nka baka lang o tha ka wa
bolabola. Karabō a yaka ya ba gōna. Ngwana o
napilē a hwa. Bjale monna a nyaka go teba mong
wa le rumu. O ilē a bola yēna matupitupu. Ke
di kwilē moradi.

9787 "Diphiyo tša tou a di phathagane." Leha-
no di phathagane. Ke molato wa mpa le wa
go bolaya ngwana wa ka. Molato o ilē wa ē-
ma ka baka la lehu la ngwana. Ka moragō
ga lešatši la tšōo ya thetšhila, ba thōma
molato. Mothinyi wa moradi o ilē a dumêla
molato wa mpa. Bjale mong wa moradi a
nyaka mothinyi dikhomo tše ntkabe. O monya-
ka dikhomo tše ntabe ka baka la lehu la ngwa-
na. Mothinyi o ilē a dira go gena molato wa

K34/82

lehu la ngwana. Bjale banna ba lelolo la ga bō, ba mmotša gore le baka la go la khano a le o kwale ka baka la gore ngwana o hwilē ka le-rumu la go. Mothinyi a dumēla go rwala melato e we mmedi.

9788 Ke di nyaka di e tša ka moka ga tšona. Goriale ke malale. Matuputupu o ilē a ntšha dikhomo tše pedi, ka tšona a re marumu fathe, ke tša tšama ke tiya dikota. Thebaka tša mothinyi tše ilē tša iša lentšū la dikhomo tše pedi tša marumu fathe, o tša tšama a tiya methate. Bjale mong wa mosadi, a re a ke nyake morothēla, ke di nyaka di e tša ka moka. Ba ka tše ke ba khōna go mo iša khorong, ka gobane a gane molato. Mong wa mosadi a ka amogēla dikhomo tše pedi, ka baka la go tše nyake morothēla.

9789 "Galla o wa mogēla." Goriale ke banna ba be lelolo la malale. O ilē a re go bōna gore monna a lefe ka pela, a bitša banna ba gabō. Ke le bitšetša taba ya Matuputupu, ka baka la gore a nyake go lefa molato. O ntšhitše dikhomo tše pedi tša marumu fathe, o tša tšama a tiya dikota. Bjale nna ke ilē ka mo fetola ka gore a

ke nyake morothêla. E thale go toga ka lona letšiti le we, a bônale. O wa bôna, go gola molato ditafa tša thoka. Ba ilê ba matwara molomo. Ba re dikhomo tše we pedi di hae. Ke ilê a ke nyake morothêla. Galla o wa mogêla. Ge o tha amogele ke gore a o nyake ditafa tša gwê. Dikhomo tše we pedi a tšo gapiwa.

9790 Mong wa dikhomo o thanugilê natšo. Ba ilê ba roma wa bôna motho. Thepela o mmatsa gore o re beilê ka hae. Taba ya ba bedi a go supê dikhomo tše la pedi, o gapê, o boê natšo. Morumiwa o ilê a ya a bolabola ka makhwa o we a rumilwego ka gôna. Molifi a re, di a kwala, dikhomo tše pedi e be ke kolotilê, bjale o thanugilê natšo. Ke na le ngwana wa moretsana, ke tha tsama ke kwatamisä letolo. Thepela o ba botša ka makhwa o we, Molato ke a o teba, ke diyo thoka tha ba bedi. O ilê a ba botša ka makhwa o, mathinyi e bolabotsêgo ka gôna.

9791 Malale a re taba e swanetsê go išwa khorong. Ka moragô ga mo morumiwa a thalutšê mantšu a mathinyi, ke moka banna ba re o wa dikwa. Thelo tha molato, re galla re amogêla. Le ôna monyalo, a o fele tsatši ka le thii. Di a o kwala.

bagešū. Nna ke bōna gore monna o gana molato.
Ka goriale mo we, ke nyaka gore taba yo bona ke
banna ba bangwê. Ba re, bjang ka gobane a gane,
o go filê dikhomo, wa gana go di amogêla. Wena
kholwa mo we a bolabotšego. Taba khola ke e, pitša
e bela ka go bešeletša.

9792 Malale a hwa le molato wa mpa ya mosadi wa
gwe. O ilê a bešeletša pitša. Bjale mothinyi a bōna
gore monna o mo tšie ka maata, a tšhabêla makho-
weng. O ilê makhoweng ka baka la go nyaka ditefa.
Malale o ilê ho bešeletša, a hwetsana monna a the gō-
na. Ba re o ilê makhoweng. Aowaa molato a o bole,
o tša boya a tša a o hwetsana. Malale o ilê a wêla
ka leopeng la mmakuna ke maha a napa a hwêla
ka gōna. O be O be a nwelê bjala. O ilê a bōna
ke butšiši ba dikhomo.

9793 Ba bagolo ba ilê ba mahala, mo ba bōna a tša
goroge. A ba ka ba fêla dipeelo kudu. Ba ilê ba
re o bone gore ke bošego, a robala. Ba bōna
letsatsi le napa le e ya gōdimu. Bjale ba ya ba
butšiša mo a go ba a e nwa gona bjala. Ba re
mo o ilê a tšoga. Ba thōma go kitima le metē
ba tšama ba butšiša. Ka moragō ke ge ba bōna,
motho a tšilo ba bega lehu le mo we mohu a nago

gone. Ke moka ba rwala mohu ba mo isa ka gae.
 Bošego ba ya ba mmoloka. Molato a o bole, o ta boya
 a ta a lefa. Lehono molato o bodile ka gobane yowe
 a go ba a swanetše go rera molato ke yena mohu.
 Ke moka molato wa mpa le lehu la ngwana wa fela
 o ta mo we. mafello.

9794 Go boya go matuputupu makhweng. O ile go
 fitha a okwa gore malale o hwile, bjale tulong
 ya gwe go duti morwa wa gwe. A ka a thwa
 a the twenya ka go romela thebaka the la tha
 gwe. O ile a lebella bona fela mo ba tlo rera
 ra molato. A gwa ka gwa ba le motho yo a ya
 go ka gobane mong wa moradi o hwile. O ile a
 phepele go lefa molato ka mokhwa o we.

9795 Fe mohu a ka hwa, a the na baratho. Ke ngwa
 na o thii wa leeba. Ba bolabola ka gore ke ngwa
 na o thii wa leeba ka gobane leeba le beela mae
 a mabedi fela. Bjale mo we maeng go ta phaphasa
 pholo le thadi. Ke monna le moradi. Bjale ma-
 bapi le batho, yola wa mosetsana o swanetše go
 ya bogadi bja gwe. Mong wa motse ke ngwana
 wa mothankana. Bjale ngwana wa mothanka-
 na a gola a tšeya moradi goba basadi. Ka moragô

a hwa bana ba gwê, e thale ba banyana. Matho yo mongwê wa ba leloho la mohu, a ka šupiwa motswari wa mote. O thibêla gore bathalogadi ba thehe ba palakana. Molandi ya mogola wa mowe moteng ke yêna khaitšedi ya mohu. Ga gona the we ba ka the diago ka ntšê le yêna.

9796 Melato ya mohu le ba koloti ba dithoto tša mohu. Ge go veruwa ka melato ya mohu goba thero ya batho ba we ba ilego ba kolota lefa la mohu, o swanetšê go ba gana. Le ge bana ba mohu ba ferella ke môya wa tala, ba swanetšê go mmotšä. Ke moka a ba dumellê go vekiša the thengwê the diruwa. Le ge the ruwa the thengwê the ka hwa, ba swanetšê go mmotšä. Ba tšhaba gore a ka re ba bolailê ngwanetsu ba latella go ša šala ba kêtä dikêtä ka motšhu wa gwê. Taba ya ba bedi o tātā a ba phemella ga moja-lefa mo a gudilê, ka gobane o swanetšê go nyaha lefa la go šiya ke papagwê.

9797 Ge khadi e the di bontšhe ga bote, yena le maata a go tšeya mogadibō wa gwê, a yo mo agêla ntō khaufsi le mote wa gwê. O na le maata go tšama a rera lefa la mohu khaitšedi ya gwê mo bathōtš go the di bōnê ga bote, ke ge a ka

bōna ge mogadibō wa gwē a twenyega. Le ge a ka na bōna ma a bigiwa diki lehu la mathahu wa mahu. Le go the thōkōmēle maletsi a bana. Go na o swanetše go mo tšeya a ya dula naē.

9798 Manawē o ilē a hwēla ke monna wa gwē Mpa-tane. Mohu o be a na le moradi ka o thii. Bjale moradi o ilē a no ba le thuriya ya baretšana fēla. Maina a baredi ba gwē, - Marwale le mamuhu. Bjale Marwale a tšewa ke ba ga Malesa. O be a e ya go apeela rakhadi ya gwē. Motala ke mogolo wa mahu. Ke yēna yo we a go šala a twere motē wa mahu moratho wa gwē. Bjale Matsōkotša a šegela Manawē. Matsōkotša ke yo mangwē wa khōvō ya bo leloko la mahu.

9799 Motala a hwa. Ka moragō ga lehu la motala, ba šupa morwa wa gwē go ba tulong ya mahu papagwē. Ba ilē ba mmatša ka n̄to ya manawē. Le melato e ilego ya dira ke mahu monna wa gwē. Gapē dikoloto le tšona di gona mo batho-
ng. Bjale mahu papago motala, o ilē a šita go dirēra ka baka la bolwetši. Motala o babjetše pele ga mahu moratho wa gwē. Khomo ya thekōka ke mafelegetša tše dingwē. Re be re gopola gore go ta hwa mogolo pele. Matsōkotša e ne ba

mofokatsi wa mosadi fêla. Ke moka ba togêla
taba matrogong ga matala. Matala ke yêna marwa
Motala.

9800 Matala a ka a thôkômêla Manawê. Bareri ba
melato ba fita ka lapeng la manawê. O ilê a bega
matala. A ka a sala taba ya mothologadi moragô.
Mothologadi a ya a bega marwale wa pele. Moredi
wa gwê marwale wa bo bedi, o ilê gona lapeng la
Marwale wa pele. Marwale wa pele ke yêna khadi
e kholo ka gobane ke khaitšedi ya bahu. O ilê a
bolabola le moja-lefa. Bjale a ba ka ba o kwana
Ke moka khadi ya mmotša gore mosadi ya ke
mammuwi wa dikhomo tša ka. Ge o tha nyake
go thôkômêla tša lapa la gwê, una ke ta mo
tšeya. Di teba ke lena rakhadi. O ilê a matšeya
a ya a mo agêla mote khaufsi le mote wa bogadi
bja gwê.

9801 Marwale a tšama a rêra melato ya mohu mo
bathong. Manawê o ilê a mo thalošetša batho
ba we ba ilego ba kolota thoto ya mohu ga-
mmôgô le ba we mohu a ba kolotago. Bjale
a re ke go kwilê mogadi bô. Taba kholo ke
go rêra ba we ba kolotago mohu. Ka mora-
gô ga mo we, ke gona re ka khônago go

lefêla ba-reri. Ba ilê ba kwana ka mokhwa wa mohuta o we. Maina a batho ba we ba ilego ba kolota thoto ya mohu: Matapatapa o ilê a kolota khomo. Mokôrô dipudi tše pedi. Nkala pudu ka e thii. Ba we mohu a go kolota dilô tša bôna: Ja Tsetsee a kolota dipudi tše tharo. Ja Thekopodi pudu.

9802 Manawê o fa mogadibâ wa gwê mabaka a go kolotiwa ga ditoto. Matapatapa o ilê a kolotêla malato wa mpa. O ilê a imisa moradi wa Ntshutshu, ke ge a tilê^o kolota khomo. Dipudi tše pedi tša go kolotiwa ke mokôrô, ke ge a yo lefa melato wa dikhomo tša gwê di llê mabêlê a morukhwê. Nkala o ilê a tšeya dikhattha tše lesome tša motšaka. O ilê a tšepisa gore o fa ntšha pudu. Bjale mohu o ilê a tšeya lethêbô la Tsetsee ba kwana ka dipudi tše tharo. Ja Thekopodi o ilê a tšeya lebanê la go lekana pudu. Ke moka ke yôna melato e we ke e tšebago.

9803 Khadi gammôgô le yêna mothologadi ba ilê ba khobakanya mothahu wa mohu. Ba ilê ba tšama ba rera. Ba koloti ba melato le bôna a ba ka ba gana. Ba ilê ba lefa melato ya bôna. Ba ilê go lefa, le bôna ba di fetisa, ba ya go lefa melato

ya go šiya ke mohu. Ka šakeng gwa šala khomo.
Khomo ke pholo, bjale pholo a e twale. Ba ilê ba e
rekišantšha le ya tšhadi.

9804 Mamubu o ilê a nyadiwa. Ba khonyana ba ilê ge
ba tlo thōma go nyala, ba hwetsāna Thebariki e na
le manamane a mabedi. Ke mōka bakhonyana ba
nyala ka lesome la dikhomo. Thebariki ke khomo e la
ya go lefa ke matapatapa. Le ge e be e le pholo ke
yōna ka gobane ba ilê ba e rekišantšha ka ya tšha-
di. Bjale marwale a thōma go bolabola le mogadibō
wa gwê. O wa bōna mogadibō, a o na ngwana wa
mothankano, ka baka le we, re swanetše go ntšha
dikhomo ro tšeya moradi. Mothomongwê o ta ta
a twara ngwana. Taba e we ba e bolabola le yēna
mutala a le gōna. Le ge ba phōphēla dikhomo tša
go nyala moredi wa mothologadi o be a le gōna.

9805 Ba ilê ba tšeya Dītēbē, mong leina la gwê
ke mōkhadi. Bjale la Dītēbē ke la dikwērō, ka go-
bane o be a na le dītēbē tšē dikhola. Mutala
a bōna letwēlê le tšetsemetše mahubeng a ma-
thepa, a tēna ka ntong ya ngwetši. Molato a
o gōna ke moradi wa gwê. Mōkhadi o ilê a ēma
hudu, a tša imi. Ba ba ba nyama. Ka moragō ga
dilemō tšē ntabē a ima. O ilê a tšibula ka ngwa-

na wa mothankana. Manawê a re manna waka a bē
 lēgilwē. Leina la gwē ke mphatana. Matala a re ke
Motšwa-kholē. O ilē a ba le maina a mabedi. Ke
 Motšwa-kholē ka gobane ge ba ta ma hwetsana ba
 ilē ba tswenyega.

9806 Matala a agēla Manawê khauysi le motē wa
 gwē. Ka moragō ga mo ngwana a belegwē, moja-le-
 fa a re, o wa bōna rakhadi, o tilē mo ka dikhomō.
 Yo le yēna o tilē ka dikhomō kowa khorong ya gešū.
 Fēla ke lebugilē kudu ka mokhwa o we o ilego wa
 tswara mogadibō wa go ka gōna. Lehona ke re o swa-
 netšē go boēla bogadi bja gwē. Ke riade ka goba-
 ne metē e mmedi nka ^{ke} the^{ke} ka e khōna. Khadi
 e ilē ya gana. Lebaka ke gore a ba mo thōkome-
 le. Moja-lefa a re ke mo e thale nna ngwana. O
 ilē a mo lokolla gore a mo tšee. Ke ge a yo mo a
 gēla motē kantē ga le gora la gwē.

9807 Motšwa-kholē a tšeya moradi ka bana ba
 khomo ya Thebariki. Yōna a ya ka ya tšwa ka ša-
 keng, e ilē ya šala e eme ka gare ga lešaka.
 E ilē ya tswalla le manamane a yōna a tswalla.
 Yōna ka bana la bo-tšofadi ya hwa. Motšwa-kho-
 lē a napa a ba moja-lefa wa lapa la manawē.
 mafellō a taba.

9808 Mothologadi o na le mantšu gōdimu ga mothaku wa monna wa gwê. Go ngodilwê gōdimu ga mothaku wa monna wa gwê. Re ka thibana ditêbê tša go kwa empa re ka kwa ka bakeng la mothaku. Mothaku ke lona le ntšu le we le re šupago gore a hwilê. Mong wa thothoto a gōna, thoto e we ke mothaku. Bjale mothologadi le yêna o na le lentšu gōdimu ga mothaku wa mohu monna wa gwê. Go swanetšê go ba le monna wa bo kelo la mohu yo we a swanetšêgo go tšô le go êta mothologadi pele, ka baka la gore molaô wa khôvô a o dumele gore mosadi a iše taba khorong ka ntê le monna. He gōna ngakeng a dumellwa go tšô ra ditaola ka ntê le monna. He ngaka e ka hwetšwa e laola ditkôla le mosadi, ngaka e fiwa malato. He mo nageg e ka rakiwa. Go na ba bjale ka ôna mothaku. Ba bogadi ba ka theke ba mo thoya ka ka moka ga bôna.

9809 Batswadi ba mothologadi ba na le molaô wa go thuša moredi wa bôna. Batswadi ba mothologadi a ba na molaô wa go thuša mothologadi mabapi le mothaku wa mohu mokhonyana wa bôna. Motho yo a ka thušago mothologadi ge a bôna gore a gona yo we a ka mothušago ke malome wa mohu. Yêna o na le tswanêlô ya go mo thuša ka gobane o

ba balla bana ba mohu ka gobane ke batogolo
ba gwê. Batwadi ba moradi ba ganetswa ka goba-
-ne ba ka ja mothahu le moredi wa bina. Ke ona
molaô wa gôna wa go thibela batwadi ba mothologo-
di.

9810 Manapjedi goba mamoretane o ilê a hwêla ke manna
Leina la mohu monna wa gwê Phorogetša. Monna yo mo-
radi wa gwê o ilê a no ba le thari ya basetsana. Ba-
setsana ba ba bedi ba ilê ba nyadiwa papagô bina
a thaj phela. Lemetsane a ta ga Phorogetša go tlo
kwatamisša letolo, ka baka la boloi bja moradi wa
gwê. Phorogetša o ilê a mogêla letolo. O ilê a le a-
mogêla ka dikhomo tše nne. Monna o ilê a phatša-
ganya le tša gwê dikhomo a lefa boloi bja moradi wa
gwê. Phorogetša o be a the na bo ngwanabô. O be
a no ba le ba lelôko la khôro ya gabô. O ilê a hwa
a theša a tše letolo. Ge a e fa Lemetsane dikhomo
ba gabô e be ba le gôna. A re mohwa pele a tibi-
wi. Khanthe ka nnete, o ta hwa pele.

9811 Leonyla la ba gôna ga bo lelôko la mohu. Ka
letsatsi la thobošo, ba bo lelôko la mohu ba ilê ba
gana go twara mote wa mohu. Molato ke gore mo-
radi o ilê a tentšha monna wa ga mongaale kantô^{ng}
ya gwe pele ga letsatsi la thobošo. Bjale memôya

ya bōna ya re o diya bolaya monna. A gwa ka gwa.
ba le motho yo we a tswarago mate. Monna yola wa
ga mongwale a napa a gōgēla ka ntong ya mothologadi.
di. Ba re re ta modira leonyo mabapi le dikhomotšē
la tšā go kolota ke Lemetsāne.

9812 Lemetsāne o nyaka a e ta le monna yo mongwē
wa bo mohu. Mosadi o ilē a botšā ba bo lelōhola
mohu taba ya dikhomotšē di ilego tšā kolotšē
wa ke monna yo wa leina la ka gōdimu. Banna
a ba ka ba dumēla go ya le mosadi goba ga
roma thebaka the go ya, go o kwa ge letola
le le gōna. Khanō ya bōna ke e; Thepela le
yo we monna wa go, ka gobane o ilē o ta šala
o di khōna naē. Monna a ka the ke a khōna
go ya le mothologadi ka gobane ke wa khōrō
e šele. Mosadi o ilē a ya. Ke tšilē ka manama-
ne a la wa go kolotana le mohu. O wa o kwala
thepela o bitšā monna yo mongwē wa bogadi
bjago. Ba gana. He nna nka the go botšē the-
lo.

9813 Malome wa mohu o bolabola le ba bo lelōhola
la mohu. Pele o ilē a botšā batswadi ba gwē.
Ba ilē ba mmotšā gore bōna a ba na tšela
ya go tšena. Ke ge ba mmotšā malome wa

mohu. Ba mmotša yêna ka gobane khadi a e gôna. O ilê a ya gôna ga bo malome wa mohu. Ba ba-golo mo ba gana a ba re a ng, ba ilê ba dumêla gore ba taya, ge malome wa mohu a bolabola na ô.

9814 Malome wa mohu o ya le moradi ga Lemetsane. O ilê a bôna manapjadi a boya. Go dirêga bjang mamosetane. Ke nnete ke nna mamosetane ka gobane ke no thetê teta ke tta bone the thetêla. Ba bogadi bja ka ba no dumêla mo ba le bôna mathang. Ge ke bolabola nabô mabapi le taba e la, a ba dumele. Ke tta boilê ka yôna taba e la. O ilê a ya le moradi ga Lemetsane.

9815 Lemetsane o ilê a dumêla molato pele ga malome wa mohu. Ke tšitšê moradi ya mo, mabapi le taba e o ilego wa e dira le mohu manna wa gwê. Ke nnete taba ke a e teta. Ke ilê ka kolota dikhomo tšê nnê ka kwano ya letolo. Ke ôna molato o we a têlago ôna. Bjale moradi yo o ilê a tta pele, ka mmotša gore a ê a boê le yo mongwê wa bo leloko la mohu. Ba bo leloko la mohu, a ba nyake go šala taba moragô ka bana la leonyala la bôna. Ke mokhwa o we o bôna.

-go ke e tja naê mo. Ka baka le we le ka na bola-
bola, le emisê taba mo we le nyakago go emisê
gâna. Mokoloti o ilê a ba gamêla. A re a go na
polabolo e nka e šomago kantê le yo mangwê wa
ba leloko la mohu.

9816 Taba e swanetšê go ya khorong. Goriale ke ma-
lome wa mohu. Lemetšane o gana go šupa boê-
mô bja gwê ka baka la thokafalô ya ba leloko la
mohu. Malome wa mohu, o ilê go bôna gore monne
o gana go bolabola boêmo bja gwê, ke moka a re,
o di tšê gore taba e išiwa khorong. Mokoloti o ilê
a dumêla gore taba e išiwê khorong. Fêla le tšê-
bê gore npa a ke gane molato. O wa gana ka
gabane a o nyake go šupa boêmo bjago maba-
pi le molato o. Ba ilê ba fapana ba tša kwana.
Ke moka ba goma ba boêla gae.

9817 Mongadi o bolabola le ba bo leloko la mohu.
Mongadi ke yêna malome wa mohu. Ba ilê go fi-
tša gae, ke moka a leka ka maata go khobakanya
ba bo leloko la mohu. Ba ilê ba khobakana. Ke
moka a thôma go ba anêgêla ka taba ya dikho-
mo. Le gore mokoloti a gane molato, o wa o
dumêla. Bjale le phêkô la gwê, o nyaka yo ma-
ngwê wa leina. Bjale molato keng le tša e le

~~mo~~ mathologadi go bōna taba. Rena re ka the khō-
nē ka gobane dipeela tša rena di bo thōko, ka ba-
ka la go gakantšhwa go lla the llō tha mohu. Matho-
logadi a šegediwi pele ga letšatši la thabošo. A ka-
na bitša manna yo we wa gwē, a ē naē. Le a bōna
banna le nyaka go lobiša thoto ya mohu ka baka-
la moradi. Taba e phōšō, bjale togelang phōšō ya
moradi le rakišē taba. A ba ka ba a kwana na ē.
Ke iša taba khorong. Ba re wena mo o khōna, o
ka na iša.

9828 Mongadi o ilē a ya le moradi khorong ya ga Ma-
šumu. Ke tšitšē moradi yo ka baka la mothaku
wa go šiya ke mohu monna wa gwē. Ba bogadi bja
gwē a ba nyake go mo rērela molato. Batho ba
ka the-ke ba na mothōya ka moka ga bōna. Thepa-
lang la baya le yo mongwē wa bo lelōko la mohu. Ma-
lome wa mohu o ilē a thalōša ka botalo ka makhwa
o we ba bogadi bja moradi ba tha nyakego go rē-
rela moradi molato. Re amogēla molato ka baka-
la go ka gobane ke wena khogo la tswadi.

9819 Lemetšane le ba bo lelōko la mohu ba ilē ba bi-
tšiva. Ba khōrō ba re, o di tšebē wena Mongadi, beng
ba moradi ba tata ba go tema. Go lukilē dikhoši
a go tēmivi ^(mātopa) māfika go tēmiva bōna batho.

matapa (mafika). Mong le le šumišago ke rena baroka ke matapa. Ke moha ba roma masogana go bitša ba bo leloko la mohu le yēna mokoloti. Ba ilē ba ba botša letsatsi le we ba swanetsēgo go boya ka lona khorong. Le bōna ba bitšwa ba butšwa lona letsatsi le ba swanetsēgo go tša ka lona.

9820 Letsatsi la katholo. Ka moha ba ilē ba gathana ka lona letsatsi le la ba ilego ba tše ka lona. Malome wa mohu a thaloša ka mohlwa o we ba bo leloko la mohu ba tša nyakego go šala taba moragō. Le ka mohlwa o we mokoloti a ilego a bolobola ka ōna. Ba bo leloko la mohu ba thaloša ka mohlwa o we moradi a ba khupišitšego ka ōna. Mokoloti o ilē a dumela molato, fela a no beya lona lephetso le la go ba le mo šitintšha. Taba ke e we banna ba khōrō. Goria le ke mmidi wa lekhota.

9821 Banna ba lekhota ba ilē ba bōna Lemetšane phōšō. Phōšō e kholo ba ilē ba e bōna ga bo leloko la mohu. Bjale ba ilē ba šitwa go ba šala moragō ka baka la gore a gona yo a lebanego lapa le we la mohu. Ka baka le we ba sokošša taba, ya wela gōdimu ga mokoloti. Wena mokoloti re go bōna phōšō ka baka la go tše tibišē ba geno. Mothomong e ka be ba ilē ba go thuša ka mantš.

Bjale o bolaišitšê mong wa thoto go no tšhwa a tšhe-
ta tšela, taba o dutšî o e tšeba. Bolabola boêmô bja
-go ve tša go fetola.

9892 Lemetsšane o ilê a ntšha khomo ya go tswalla
khôrô. Ka moragô ga mo ba mo gafetšê gore a bola-
bolê boêmô bja gwê, o ilê a bolabola. Nna le ge khô-
rô e mpôna molato, ke a leboga. Ke thabetšê fêla
ge taba e tšhepela ka mōkhwa o. Go na le bothatoe.
Ke tšhabilê go diva taba ka tšhephiring. Boêmô bja
taba yaka le mohu ke letolo. Le ga na le hono e
thale lona letolo. O wa di kwa mosadi, mōkoloti o
eme le-tolong. Di a o kwala, le nna ke kwana le
taba e we, ka gobane ba ilê ba kwana le mohu
ka mōkhwa o we. Nka tšheke ka tšhanogêla polabolo
ya mohu. Lemetsšane tswalla khôrô ka khomo. Ke mo-
ka a ntšha khomo ya go tswalla khôrô. O tšheke wa
ya wa gana le mosadi yo we wa bōna. Go fedilê.
Ke mōka ba palakana.

9893 Manapjadi o ilê a beka Tšheboê. Ka moragô ga
mo ba boetšê gue, ke mōka ba lukiša tšela ya
go ya go nyala. Ba ilê ba nyala. Khomo e la a go-
tswalla khôrô ka yōna, o ilê a ba nyaka yōna pele
ga gore ba tšênê monyalong. Ba ilê ba e ntšha.
Ke mōka go fedilê, ba tšêna monyalong. Ba ilê

ba fets'a monyalô wa bôna. Ke moka ba beka mosadi wa bôna. O ilê a e tšibula ka ngwana wa mothankana. Leina ba re ke mogofu. O ilê a gola, a ba moja-lefa wa lapa la mamosetane le la mmagwê. Ke moka taba ya bôna ya fêla e tša mo we. mafellô.

9824 Ge monna a ka hwa a šiya bana ba banenyanana fêla, motswari wa moše o swanetše go ba gôna. Moredi wa gwe wa maetsibulo ke yêna yo mogolo, ke yêna khadi e kholo ya lapa le we. Ke yêna yo we a swanetšego go tšeba ditaba tša lapa la mmagwê. Moredi wa mohu o laola lefa la mohu papagwê ka molomo fêla. Ge gôna le morathogoba ke mogolo, ke yêna yo we a swanetšego go šala a twere moše. Ge a tše gôna, ke yêna khadi e we e swanetšego go bôna ditaba tša lapa le we.

9825 Khadi a e lle moteng di a ila. Baredi ba monna le mosadi, molaô ke gore ba hwetšane malapa a bôna ka dikhomo tša matšô a bôna. Bjale moredi yo mogolo wa mohu ke yêna yo we a swanetšego go bôna ditaba tše we. Ge mohu papagô bôna a ilê a hwa a šiya molato, ba swanetše go lefa molato o we le yêna a dutš'i a

le gōna, ka gobane ke yo mogolo, o diyo tswenya
ke baka la bosadi. Mo la e be e le mothankana
lefa e be e le la gwê. Khadi ya lla moteng badi-
mu ba troga.

9826 La gola le ya bolata. Go bolwabolwa ka ba-
na ba banenyana. Ke ba we ba ilego magadi a
bōna. Bêta mphimi wa khadi o lëlêfê, khadi e na
le malala-mabe, le ka mošo wa noka o wa lema.
Ke dipelaêla tša gwê. Ka gobane le ge a dula
kholê, yaba o na le pelaêlô, badimu ba troga.
Ba ta ba ba ya ba mmitša, a ta a rapêla ba-
dimu. Ba swanetše go dira bjala le go thaba the
we a țayago a bolabolêla badimu ka thōna.
Ka moragô ga mo a feditše go phasa, ke moka
ba mo fa bjala o wa nwa. Ke moka go lema ga
gwê go fedilê, o boêla bogadi bja gwê.

9827 Baredi ba magadi a bōna. Ba ka the ke
ba khōna go tšeya moredi bogadi bja gwê, ba
mo tšeele go țilo tswara mothahu wa mohu papa-
gwê. Le ge go the na motho yo we a ka lebe-
llago lefa, go ku ba kaonê yēna mothologadi
a ka lebella lefa. Mo le lebella ke mothologa-
di, ke gore le malome wa mohu a gōna go ba
khaitšedi ya mothologadi. Mathō ke diala a tšee

tha motho. Bona ba ka no thusa fela go thoko-
mela mothahu empa di-tabeng tsa ona ba tha ze-
ne. A ba rutiwa ba no bona ditaisego tsa motho-
logadi.

9828 Mabjale (Leake) o ile a siya moradi ka othii.
Leina la moradi mahodu. Bjale o be a na le bana
ba basetsana fela. Maina a bona ke a: Nkwane,
Maphuvane, Mokhatso, Matsiê le Ntshabô. Bana
ba bathankana o ile a belêgela fathe. Bjale di-
khomo tsa matso a Nkwane, o ile a tšeya moradi
wa bo bedi ka tšona. Teng ga malokwa a go swa-
ne, mothomong yêna o ta ta a belêga ngwana
wa mothankana, ya ba yêna mong wa thoto e.
moradi o ile a bikiwa. O ile a hwa a na le mpa.
Ke madi-mabe a ka goriale ke monna. Makheswa
a mabedi a ntshitile. Ke moka a napa a lethe-
tša go ba a tha loša yo mongwê moradi. Ka mo-
ragô ga mengwaga e the metae a latela moradi.
mahodu a šala nyanyaneng.

9829 Mahodu ke mo a gudile. Bjale ka letsatsi
la thobošo, a gwa ka gwa ba le yo we e ka
twarago moše le go lebella lefa. Lešabetsê, ba-
ratho ba mohu ba ile ba hwa ba thešu ba tšee
baradi. Baredi ba mohu ba banê ba magadi a

bōna. Bjale mothologadi a bōna gore o šetše mo-
thakong. Ke ge a re ngwana yo waka wa lekhō-
thwane a swanêla go tšeiwa. Ke yēna yo we a
tāgo lebella lefa le. Modiši wa dikhomo yēna o be
a dutši a le gōna. O ilê a veta ke yēna mohu
a thaphele.

9830 Bobê-bja-mankale o nyaka go gapa dikhomo.
Monna yo mankale ke malome wa mohu. O ilê go
bōna gore moradi o šetše nyanyaneng, a re, ke
swanetše go gapa dikhomo ko dula natsō. Ke tša
no ba modiši fêla. Mo le nyaka go di šumiša
le tša no tša la di gapa. Mahodu a re, ke tša bi-
tša bana ba ka ka ba botša pele. Ge ba ka dumê-
la ke tša go botša. Nkwane a ka a dumêla. O ilê
a re di swanetše go tšeya moradi. Baredi ba ba-
ngwê ba re dikhomo tša matsō aka ke nyaka di
tšeya lapa laka.

9831 Nkwane o bolabola le baratho ba gwê. Le
a bōna bana ba mma, le tše ke la bolabola kudu
ka go nyaka malapa a dikhomo tša matsō a lena,
ka baka la gore a le na dikhaitšedi. Ke moradi
ka othii yo we a nyakegago. Mothomong a ka tša
a ba le ngwana wa mothankana, ya ba papago
rena. Ba ilê ba o kwa mantšu a mogolo wa

bōna. Ka nnete ba ilē ba tšeya moradi ka tšona dikhomo tša matšo a baratho. Ke tša matšo a baratho ka gobane a ba nyake gore moredi yo mongwē a bolabolē ka gore ke lapa laha ka gobane o bikhilwē ka matšo a dikhomo tša ka.

9832 Makwēna le Mokobati ba yo rēra melato ya bōna. Ka moragō ga mo moredi yo mogolo a laetše gore go tšiwē moradi, ke moka a boēla bogadi bja gwē. Ka moragō ga matšatši a the mahae, makwena a ya go rēra molato wa gwē. The photo tha bina malapa the a fiwa. Mothologadi o ilē a dumēla molato bjale ka ge a tšeba modirō o we a ilego a o šoma. Boēla moragō ke tha tšibiša beng ba moše, o ta boya ka letšatši la gore. Ka morwana gwa fitša mokobati. The pipimpi re bolabola khromēla, khuta marama re hwa nayō. Ke go kwilē, boēla moragō, o ta boya ka tšatši la gore. O ilē a goma.

9833 Mahodu o ilē a tšibiša ^mparvašana a banna gammōgō le moredi wa gwē yo mogolo. Ba ilē ba khobakana, ke moka a ba thalošetša melato ya mōhu. Bjale ba ilē ba nyaka go tšeba gore mo a tšeya melato e we, o be a yo dirang ka yōna. Bjale ka ge le nyaka go tšeba, ke ta

le botša. Taba e we e fellê ga na mo. He a di tse ba gore mohu o ilê a tšeya mosadi. Bjale o ilê a hwa le mpa. Ka nku o ilê a e kolotêla go tšhe-nya lebita la mohu ka yôna. Moloj yo we wa go loya mohu, o ilê a hwa a tša bolabole. Nku e we o ilê a e kolota ga Mohobati. Makwena ke yôna ngaka, o swanetsê go hwetšana khomo. Ke moha ke feditšê.

9834 Bareri ba ilê ba hwetšana ba ba letetšê. Mo-
thologadi o ilê a khopêla tšwarêlo. A re ka tšatši
la gore ba tša boya. Ka goriale mo we le swane-
tšê go ba gôna. Di a o kwala, ke moha ba palakana
. Ka letšatši le la a go ba botša gore ba a tša, ba ilê
ba tšogêla moteng wa Mahodu. He bôna bareri ba
ilê ba fitša.

9835 Nkwane o re bareri ba swanetsê go fiwa di-
lo tša bôna. A ba ka ba nyaka gore ba-
veri, ba tšalošê ka mokhwa o we ba ilego ba kolotana ka
ôna. Ba ilê go fitša ba šupa Makwena khomo.
Bjale mabapi le mokobati, ba re, dinku a re na-
tšo. Ka goriale mo we re tša go fa dipudi tšê
pedi. O ilê a re tše le mphago tše lukilê. Nka
tše ke ka bolabola ka nku ka gobane dinku
di a tšokêga. Ba ilê ba mo fa tšona dipudi

tše pedi. Ke moha melato e fedilê, ba gapa dilô
tšä bôna ba tšoga.

9836⁶⁶ Thoka ya kholê a e lamolele tšelo.⁹⁹ Ka moragô
ga mo melato e fedilê, ke moha Nkwane a boêla
bogadi bja gwê. O ilê a šiya taêlô ya gore ba
šale ba loše mosadi. Kudu le ê ga bo malome.
Nna le tša mpitšä tšatši le le nyalago ka gobane
ke dula kholê. Ba ilê ba dumêla. Maphurane a
thôma go foraforantšhetša mohlhekolo. Ke bonie
ngwana wa ga Raganya, ke nyaka yêna. Ngwa-
na yo we mo a lema le go khutša a khutši. O
na le medirô kudu. Ke bôna gore a ka tša a
le thušä mma. Mogolo wa go o ilê ro tšeya ga
malome wa go. Nna matšö a-ka a swanetše go
tšeya yo no we ke le botšago. Di a kwala ngwa-
naha. O ilê a tšhipiditšä ditaba ka pela. Batswa-
di ba mošetšana ba dumêla.

9837 Letšatši la go nyala. Ba ilê ba bitšä Nkwa-
ne. Ke banna ba ilê ba ba gôna. Bjale ba
no bôna khadi e kwatilê, a bilê a rothišä le
megôkhô. Molato keng, dikhamêlô di falla. Ke
ilê ka ba botša gore ba išê pôô ga malome, le-
hono ba mpotšä ka khôrô e šele. Bjale o ka ba
o tšha diyang, ba tšhintšä ba tšhintšä homola.

o ka re bakêla tša kholê. Ba ilê ba nyala mosadi. Ka moragô a bikiwa.

9838 Dikhomo tša thôma go hwa. Di be di no hwa di tša babja. Ge ba phula ka teng ba hwetsana di bodilê. Bolwetši bja dikhomo bo ilê bja make tša. Khaitšedi ya mothologadi a tsama a laola le yêna mothologadi. Ditaola di ilê tša tiya moredi wa mohu le bo malome wa morediê. Bôna a ba di loe, ba di loya fêla ka dipelaêlô tša bôna. Dipelaêlô tša bôna di tsušetšê badimu. Batswadi ba go wena mothologadi, ba re go ya kang dikhomo tša go tšwa motogolo wa rena, tšo ja ke motho fêla. Le yêna moredi wa go, o re di be di swanetšê go lewa ke bo malome. Bjale badimu ba êma nabô.

9839 Bafho Ba thôma go laolêla dipheko. Ditaola a tša ka tša dumellana le dipheko. Bjale monna wa ngaka a re, mabapi le dipheko re ka napa re baka, taba kholo le swanetšê go ya badimung lo phasa. Moredi yo mogolo ke yêna yo we a swanetšêgo go phasa. Ka moragô ga mo a phasitšê, le tša bôna le hu la dikhomo le êma. Le ê le phase ka khomo e ntso ya pho- lo. Taba kholo le swanetšê go tšeya mosadi.

ga bo malome wa gwê, e tē e bē yēna mong wa mošaša, le ta bōna le tiya ke phefō bjale ka ba bangwē. Ke moka ba laēla monna wa ngaka, ba boēla gae.

9840 Ba ilē ba tšeya morongwē. Ka moragō ga mo ba le kowa gae, ke moka ba gopola mantšū a monna wa ngaka. Ba ilē ba bitša moredi wa bōna, ba mo thalošēša ka mokhwa o monna wa ngaka a bolabotšego ka gōna. O ilē a re go bja le ke a belaēla, le botšego a ke robale. Re ta ya re tšeya ngwana wa malome wa go. Bjale re swanetšē go phasa le biteng la mohu papago. O ilē a dumēla. Ke moka ba ya ba phasa. Lehu la dikhomo le ilē la ēma. Ka moragō ga mo we, ba ilē ba tšeya morongwē, ya ba yēna mogolowa motē. Ke yēna yo we a swanetšego go bēlēga moja-lefa. Ke moka motē wa mothologadi wa ba le dintō tšē pedi ka baka la moredi yo mogolo. mafellā a taba.

9841 Monna mo a ka hwa a šiya moopa. Go bu-ima kudu go rēra moopa. Bareri ba ka lefē-lwa ge mohu a ilē a šiya mothahu. Biima bja gōna ke ge a ka hwa a le modidi. Lapa a leji lengwē? Ka baka le we a gona

motho yo a ka mo tšwēlaga. Ke moka beng ba tšona ba lobilē, ka gobane molato ka metha o lefiwa ka letolo, manyalo a baredi le moja-lefa mo a gudilē. Mabēlē le ōna a lefa melato. Ba we ke bathologadi ba dirōtō. Ke gore go tiya go lemeng. Ge gone le monna yo a mošegetsēgo, o swanetšē go mo thušū go mo lefella melato.

Temana ya 11: Bolandi bja motswari wa thoto.

9842 Motswari wa moše ke molebendi wa thoto. Thoto ka moka e swanetšē go ba matsogong a motswari wa moše. Ge mohu e be e le monna wa basadi, thoto ka moka e swanetšē go abaganywa dintō tša mohu. Le ga di abagantswē ka dintō tša mohu, di thale matsogong ga motswari wa moše. Bo moja-lefa ba malapa ba swanetšē go botšā motswari wa moše, ge ba nyake go šumisa the thengwē the diruwa.

9843 Motswari wa moše, ke yēna yowe a lebele-tšēgo dilō ka moka. Bana ba mohu ka moka ga bōna ba ka fathe ga taolo ya gwē, ka gobane o dutšī le gatong la moja-lefa. Malewetšī a swanetšē go bōna ke yēna. Ditata le tšona di

98

swanetš'e go bōna ke yēna. Ke yēna mong wa mo-
 tš'e ka gobane o dutš'i madulong a mong wa moš'e. Me-
 dirō ka moka ya moš'e e šama ke yēna. Ke ge ba
 le gona ba we ba šegetš'ego bathologadi, maata
 ka moka a taolo ya moš'e a filwē yēna motswari wa
 moš'e⁶⁶ Šako la thoka thobēla ke mojanō⁹⁹. Ke ōna
 moš'e o bjale.

9844 Mehuta ya methahu: Mothahu wa dikhomo, wa
dipudi, wa dinku le dikhogo. Dipōkōlō a di lewe, kaba-
 ka le we di bitš'wa dithapō le dimpja. Dikolobē
 gantš'i ke di ruiwa tša basadi. Ke baka le we
 di tša ngwadiwago le naneong la methahu. Bja-
 le methahu e mengwē ke ya mabēlē. Tšhalete
 e ka ba mothahu goba dithapō. E magareng a mantš'u
 a we mabedi ka baka le: Mabēlē le di ruiwa e
 ya rēka. Dikobō le dibjana tša ntō e ya rēka.
 Bjale mabēlē le di ruiwa ke mothahu. Dikobō le
 dibjana ke dithapō.

9845 Bjale tšhalete ga še gantš'i e bōniwa. Mola-
 to keng e tša boniwi. Molato ke gore a e bola-
 bole, le gōna a e tšhepele. Mosadi yo we e lego
 ka ntong ya gwē, o wa napa a e dula gōdimu
 ka maragō. A ka no ntšha bonnyannyana a
 ba šupa bjōna. Ba ka tšheke ba mmeya molato.

ka gobane a ba t̄ebe gore mohu o il̄e a mo fa bo
kae. T̄shalete e we e b̄onalago ke e we e ilego ya
adima ke batho, ka gobane ba t̄a r̄era badimi ke
moka ba ba fa. Bjale e t̄a thūia bathologadi ga-
mmôgô le bana go ba r̄êkêla dikobô le t̄ie dingwê.

9846 Khadi e swanets̄e go hwets̄ana moabê wa yôna
Khadi ke khait̄sed̄i ya mohu. Mogolo wa mohu ke yô-
na makhôna t̄iothe. Ge go t̄he na mogolo wa mohu,
e le moratho wa mohu, le yêna ke khadi. Bjale
mothang ba a baganago dithapô t̄sa mohu, le yêna
o swanets̄e go hwets̄ana wa gwê moabê. Lets̄a-
t̄i la kabaganyo ya mothaku, o swanets̄e go hwe-
t̄sana moabê. Nka baka lang khadi e na le wa yô-
na moabê, le baka ke gore a t̄he ke a t̄oga ka
peelo go t̄ala ka gobane a ka ba t̄sošets̄a badi-
mu. Khadi a e tswariwi manenenkwana, ka baka la
malala-mabe a yôna.

9847. Motswari wa mote o swanets̄e go kwana le kha-
di. Maata ka moka a motswari wa mote, a swa-
nets̄e go ba gôdimu ga khadi. Ka baka le we o
t̄a k̄iôna go twara mote ka gobane dipelaçlô di
ka t̄he b̄e gôna. Le gôna a gona t̄he-boba t̄he
we t̄he ka molomago. Theboba ke nt̄si ya go loma
dikhoma. Le wena motho t̄he a go loma. Ge t̄he

ka go loma o khometše, ge o phafoga o ta taboga. Ke baka la gore a tha tswanela go phela ka madi a motho, the tswanetše go phela ka madi a diruwa. Marumu ka moka a ta ba fathe, ge motswari wa mote a ka twara khadi ka matsogo a mabedi.

9848 Go bigiwa go bose kudu. Motswari wa mote o swanetše go begana le khadi ditaba tša mote wa mohu. Khadi a ya swanela go thaela the thengwê ka baka la go tšhaba dipelaêlô tša gwê. Kantê le dipelaêlô ke molaô wa gore a bigiwê ka gobane ke yêna mogolo wa mote o we. A the ili go ba mosadi. Ge go na le tala, ba swanetše go mmotša gore bana ba šitêga. Le bôna gore le ka dira bjang. Go na le namane e be re gopola gore e ka rekišwa. Ke yêna yo we a ta go ba dumella gore ba rekiše. Bonnyannyana o swanetše go toga na bjo, ke mogopo wa gwê.

9849 Mothologadi a ka ba le pelaêlô mabapi le mothahu wa mohu monna wa gwê. Ke tswanelô ya gore a be le pelaêlô ge a bôna mothahu o tha šumiwi ka molaô. Pelaêlô ya gwê o swanetše go botša yo mongwê yo mogolo wa bo lelôko la mohu. Ke yêna yo we a swanetšego o kwa pelaêlô ya mothologadi. Ge a ba khobakantše, a hwetšana

gore nnete o belaêla ka lebaka, o swanetše go sola motswari wa mote.

9850 Dipelaêlô a di no nyaretša ke bathologadi ka moka. Monna a ile go tšeya baradi ba bantši. Gona le mosadi wa ntō e kholo. Ke yêna yo we a swanetšego go nyaretša dipelaêlô. Bathologadi ba bangwê a ba na tswanêlô ya go nyaretša dipelaêlô tša bōna. Ge ba na le dipelaêlô, ba swanetše go botša mmagô bōna. Mmagô bōna ke yêna mosadi wa ntō e kholo. Ke yêna yo we a swanetšego go nyaretša dipelaêlô tša bōna pele ga motswari wa mote. Ditaba ka moka tša mote wa mohu di swanetše go tšwa di le ka (ntong) lapeng la ntō e kholo. Ke molaô ka gobane le ge yêna monna a tša phela, o swanetše go di ntšha ka gōna. Le merwalo o swanetše go e beya ka gōna.

9851 Dipelaêlô ke tšōna diboba. Bjale ge dipelaêlô tše we di ka tšaga khadi e tša di tšebe, diboba di swanetše go loma motswari wa mote. Le yêna mothologadi ge a bōna gore motswari wa mote, o no diya a le nnoši, o swanetše go botša khadi. Wa bōna a yo botša monna yo mongwê wa bo leloko la mohu, o bōna gore khadi e gōna ka gare ga diphōšō. Fêla ge diphōšō di dira ke

khadi, gantši dipelaêlô a di be gôna. Ba re o fodi-
ra, o dirêla gore re bolabolê ke moka a re bolaêlê
bana ba rena. Go nyaretsa pelaêlô a še go roga
motho. Ba bangwê ba no e nyaretsa. Fêla khadi
e ka the ke ya thepela phošong ka baka la go
tšhaba go ruta motê wa mohu khaitšedi ya gwê!

9852 Pônô ya mothahu wa mohu. Mothang o we ba
šupago motswari wa motê, ka morwana wa gôna ba
swanetsê go bôna mothahu gore o mo kae. Le yêna
motswari wa motê, o wa šupiwa. Khadi le yôna
e swanetsê go ba gona, go bôna mothahu le ge
ba šupa motswari wa motê. Ke moka ba o toge-
la matšogong a gwê. Dikhomo di teba ke badi-
ši. Manamane a tšibiwa ke bôna. Le yêna mo-
tswari wa motê, o swanetsê go di teba. Maina
a dikhomo di rêla ke badiši ba tšona. Bjale mo-
nna mo a the na šedi a ka theke a teba ma-
ina a dikhomo.

9853 Motho yo a nyakago go bôna mothahu wa
mohu, motswari wa motê o swanetsê go mo šu-
pa. "Mathô ke diala a tšee the motho?" Ke nne-
te ke diala, o no nyaka go bôna fêla. Ge motswari
wa motê a the nyake go mo šupa, gona ba ta
mo gopolêla gore ke lehodu. Ka molaô o swane-

tše go šupa. A go no šupiwā batho ka moka a-
owaa, ba we ba šupiwago ke ba bo lelōko la mohu
ba bagolo. Le yōna khadi, ge e nyaka go di bōna,
o swanetše go mo šupa.

9854 Tšhumiša ya mothahu wa mohu. Go ngodilwē
gore mothahu wa mohu o matsogong ga motswari
wa mote. Gapē mothahu o thuša bana ba mohu.
Bjale motswari wa mote, a na maata a go dira mo-
thahu ka mokhwa o a ratago. Ke molebendi fēla,
o na le beng ba ōna. Beng ba ōna ke bōna moja-
lefa. A ana molaō wa go rekiša mothahu wa mohu
ka bo yēna. Le ge e le go adima yo mongwē. Mo-
laō wa gwē ke go lēla bana ba mohu ka ōna. Ge
gana le mothahu (methahu ka buntšis) o swanetše
go botša ba bo lelōko la mohu. Ba ta thōma ka
go bolabola, le yōna khadi e dutšis e le gōna. O ta
fiwa ke bōna maata a gore a rekiše. O rekišetša
go fēpa bana ba mohu.

9855 Mothahu wa mohu a wa swanēla go lewēla ka
lapeng la motswari wa mote. Banina ba mohu ba bola-
ya ke tula, bjale ba mo lokolla gore a rekiše khomo
e ngwē. O swanetše go e rekiša, ke moka a tšee di
reka ka tšona, a yo soma ka lapeng le legolo. Ba
swanetše go abagana ga na ka kowa lapeng le

legolo. Motswari wa motse a swanêla go di beya kanto-
ng ya gwê. Khomo ya hwa e ya bigiwa. Ba bo leloho
la mohu gammôgô le yôna khadi ba swanetše go bu-
tšwa ke yêna motswari wa motse. Ke bothatse bja
gore ka moswana ba theke ba mo vara ka ditaba.
Nama e we a išago ka lapeng la gwê, ke e we ba
mo filego.

9856 Melato ya motswari wa motse. Le ge a ka no ba
le melato, a ka theke a lefa melato e we ka motha-
hu wa mohu. Ge a adima, gôna a ka a adimiwa.
Le ge a nyaka go tšeya mosadi, a ka theke a tšeya
ka mothahu wa mohu. Bakeng the go šumiša me-
dirong ya go-lemo, gona a ka o šumiša ka mokhwa
o we a khônago. Le tšhemang ya mosadi wa gwê, o
swanetše golema ka tšona dikhomo tša mohu. Mo we
a gona phôšô, ka gobane nyêpô e re. "Moliti wa mogo
wa rotwê, o leta a ija mabota." Ke theema, a še nyê-
pô.

9857 Golemêla batho ba šele. Batho ba we ba thokago,
ba tšama ba rêta ba we ba nago le tša golema ka
tšona. Molimi o swanetše go hwetšana moputso wa gwê.
Thephoko the bina malapa the a fiwa. Ke gore tša-
tši le we a fetšago golema tšhemo ya moreti, o swa-
netše go mo fa moputso o we o nyakago ke molimi.

Golemêla batho mašemo ke taba. Ka baka le we e lego taba, e swanetš'e go bolwabolwa ke motswari wa moše le mosadi wa n̄to e-khoho. Motho yo we a nyakago golemêlawa, o t̄a khopêla ga molimi. Bjale molimi, o swanetš'e go botša ba bagolo. Motswari wa moše le yēna o swanetš'e go botša mosadi wa n̄to ekhoho. mo a ilē a dumêla, ke mōka ba yo mo lemêla. Moputso o swanetš'e go liiwa ka lapeng la n̄to ekhoho.

9858 Meputso ya golemêla mašemo. Ge re boêla moragō, re hwetšana theema the: "Moliti wa mogo wa rotwê, o leta a ija mafōt̄a?" Bjale o ka hwetšana e ke meputso ya golemêla ke ōna mafōt̄a. Meputso e we ya golemêla a še mafōt̄a, ka gobane di ya di bokellwa ka lapeng la n̄to e khoho. Ge motswari wa moše a ka tšeya meputso ya golemêla, a ya a beya ka lapeng la gwê, ke phōšō. Dipelaêlō di ka ba gona. Ba t̄a mo fa wa gwê moubê ka moragō ga mo a feditš'e modirōwa golemêla.

9859 "Moliti wa mogo wa rotwê, o leta a ija mafōt̄a?" Bjale o ka hwetšana e ke theema the the šetsenyanyaneng. Nyanyaneng ke gore thebakeng. Khanthe a t̄a šala nyanyaneng. Mafōt̄a a we a bolwabolwago ke manamane. Diruiwa t̄a go fišwa di na le mafōt̄a. Le yēna motswari wa moše a ka phintšha tše

dingwê. Kudu motswari wa motse, o khôna gauta di'wana tše we a go ba a di lemêla. Le ge a ka bo'labola le mothologadi, a mo fa the ruiwa the thengwê. Ke mo we ba rego mo ba re ke a mo rêra ke moka a thaba theema the tha ka gôdumu.

9860 Makadi o ilê a hwa a šiya a šiya mosadi ka o thii. Keina la mosadi Mokhati. Ba be ba na le thari ya basetšana fêla. Moredi wa gwê wa ma-etsibulo e be e le Mathako. O ilê a tšeiwa ke ba ga Thekhoka. Dikhomo tša go tšwa yêna di ilê tša êma ka lešaka. Monna o be a thare-rišana le mosadi go tšeya mosadi wa bo bedi ka tšona. Khanthe lehu le a ũa. Ke moka a hwa a di šiya di eme ka le šaka. Ba ilê ba boloka thôgô e we ya ga mothabê. Ke moka ba thôma go lla thellô tha mohu.

9861 Barimamedi ba lehu ba laêla Thibedi. Ke yêna moratho wa mohu. O ũa šala o bôna bana ba we ba mogolo wago. Ka lona lebaka le, la gore o ũa šala o bôna mothopa wa mohu mogolo wago, a še moledi ke molebendi ka gobane ba thale thellong tha mohu. O ilê a šala a lebeletšê motse wa mohu mogolo wa gwê. Pele ga gorimamêla lehu, ba ilê ba khobaka-

ntšha dithapô tša mohu. Dithapô di khobakanya ke moratho wa mohu le khadi.

9862 Khobakanyo ya dithapô. Dithapô di khobakanya ka moswana a mo ba bulukilê mohu. Mohu e be e le monna wa modirô. Modirô ya gwê: molugi wa mathêlô le diroto. Molugi wa dišego le methepô. Ke yôna modirô ya gwê e we. Bjale dilô tše we a go ba a di loga, e be di rekiwa ke batho. Ke dilô tše di nyakegago kudu mo bathong. Mathêlô a na le modirô o mogolo. Basadi ba šumiša go thella maupi ka ôna. Le go foleng ga mabêlê ke ôna a šomago. Ba thokola mabêlê ka ôna. Hona le thuo la mabêlê le moko. Diroto ke tša go rwala ka tšona mabêlê. Modirô wa tšona ke wa go rwala. Modirô wa dišego ke go boloka mabêlê. Modirô wa methipô ke go rwala ka ôna le go tswalla thešego ka ôna.

9863 Go ngodiwa modirô ya mohu ka baka la kha-no ya go nyaretša tšalete ya mohu. Dithapô ka moka ba ilê ba dikhobakanya. Dithapô tše we a go ba a di šoma. Dikaparô tša gwê le marumu le tše dingwê. Ba ilê ba di khobakantšha ka ntong e we a go ba a di beya ka gona. Bjale ba nyaka go teba ka theko ya tšalete. Mosadi

o ilê a re a he t̃ebe. Ke be he no bōna ge batho ba rēha dilō t̃ia gwê. Mo we a go ba a beya gōna a ntšhupa. Ke moha a ba šupa fēla diponto t̃ōe pedi. Ke t̃ie we a ilego a mpha a re he t̃a rēha di-kobō.

9864 Mosadi o ilê a dula lefa la t̃shalete gōdimu. Ba ilê ba leha ka maafa gore mothologadi a utullê lefa la t̃shalete. Le go go le bjale a ka a utulla. Kha-di le Thibedi ba t̃iama ba laola, ka baka la gore yēna mohu o be a dula a bolabola, a re le ge masogana ba e ya makhweng, ba ka t̃he ke ba nkaku ka t̃shalete. Monna wa ngaha, a ba botšā gore le ka t̃heke la e bōna, mosadi o rwele, o t̃šo e uta ga gabō. Ba ilê ba boya ba mmotšā mantšū a ngaka. O ilê a no t̃wēla pele le go gana. Malome wa mohu a re, togēlang taba ya t̃shalete. Le ge a utillê a na molato, ke dilō t̃ia monna wa gwê. Ba ilê ba togēla go le bjale. Mothahu ôna ka moka ba ilê ba o bōna.

9865 Letšatšī la t̃šo ya t̃hetšhila. Letšatšī le la t̃šo ya t̃hetšhila ke letšatšī la modirō wa monna wa ngaha. Ka moragō ga mo a feditšē modirō wa gwê, ke moka ba thōma go nwa bjala bja t̃hetšhila. Ka morwana ba bo leloko la mohu, ba t̃a

gona ba boya. Ba tlo a-bagana mo dithapô tša mohu.
 Le yêna monna wa ngaka o ya boya. O tlo foka
 dithapô. Ka moragô ga mo a feditše go foka, ke mo-
 ka o topa the thengwê tša dithapô. Ke tša gwê. Bja-
 le ba bo lelôko la mohu ba tōpa tša bōna. Ba tōpa
 ka moragô ga mo go tōpilê bana ba mohu.

9866 Letšatsi la thobošo. Ba ilê ba khobakana gapê
 ba bo lelôko la mohu. Ba ilê ba thoboša bana ba mohu
 ka khomo. Bja le ba re go moratho wa mohu, o wa bō-
 na, mogolo wago o hwilê, o šilê bana le thoto ya di-
 ruiwa. Go tōga le hono o swanetše go tswara motše
 o wa mogolo wa go gammogô le mothahu. Mo o bōna
 mo go go imêlago, o re botše. Dilô ka moka re di
 togêla matsogong a go. Ke moka go fedilê. Ba ilê
 ba palakana. Thibedi a šala a tswere motše.

9867 Mokhati a nyaretša pelaêlô ya go nyaka go tšeya
 mosadi. Pele ga go nyaretša pelaêlô e we, o ilê athâ-
 ma a botša motswari wa motše. Bja le motswari wa
 motše a ka a šala mantšu a mothologadi moragô.
 Mothologadi a ya a tibiša mogadibô wa gwê. Yo
 we mogadibô wa gwê ke yêna khaitšedi ya mohu.
 Mogadibô wa gwê o ilê a ya go bolabola le mo-
 tswari wa motše. Ke kwa mogadibô, o re onyaka
 go tšeya mosadi bja le wena a o na taba naê

Ke gore a o nyake go thōhōmēla dipolabolo tša gwē. Bjale wena o reng khaitšedi ka dipolabolo tša mogadibō.

9868 Nna a ke mo thibele, a ka no tšeya mosadi yo we. A se polabolo e we khaitšedi. Ke mosadi, o tšile ka dikhomo mo. Ka baka le we, a na maatša a we a ka a dirago ka ntšē le wena. Ke wena yo we o swanetšego go bōna taba. Nna ke kwana le mantšū a gwē, ka gobane teng ga malohwa a go swane, mothomongwē a ka tša a bēlēga ngwana wa mothankana, ya ba yēna mong wa mōšaša o. Di a o kwala, Goriale ke motswari wa mote. Bjale a ka bōna lapa le we a le nyakago, a loša mosadi. Mothologudi a re ke khathile ke lapa la Mašumu.

9869 Ba ilē ba kwana le batswadi ba mothepa. Ka moragō ga mo ba feditšē dipolabolo tša bōna, ke moka ba ya ba bolabola le ba ga mašumu. Le bōna ba ilē ba dumēla gore ba ka mo tšeya. Leina la mothepa mpjaafē. Aomaa ba ilē ba nyala. Ke moka ba beka. O ilē a ba le thari ya bathankana. Bana ba we o be a ba dira le yēna motswari wa

moṭe. Moṭe o mogolo o tṭefa ngwaga wa molaṭo,
ngwaga wa tṭala o buima.

9870 Thibedi o be a na le basadi ba ba bedi. Bja-
le ba banē ka moṭhologadi le ngwetš'i wa gwē. Mo-
ledi ka malapeng a gwē e be go tṭhena diruiwa.
Tala ya marapō ya tṭēna. Moṭhologadi a dira
gore a mo rekisetš'e khomo. O ilē a e rehiša.
Ba ilē ba hwetsšana tša goja. Monna a bolabo-
la le moṭhologadi gore bana baka ba ferellwa
ke mōya. Ka goriale mo we ke khopēla khomo ke
nyaka go tṭhella bana baka ka yōna. Ba ilē ba
o kwana. Ke moka monna a tṭhaba khomo. Ba-
reki ba ilē ba rēka. Ke moka a tṭhella bana
ba gwē tṭala.

9871 Thelemō tṭha tṭēna. Motswari wa moṭe o ilē
a thōma golema tṭhemo ya moṭhologadi le ya
ngwetš'i ya gwē. Ka moragō ga mo wē a ya a
lema a basadi ba gwē. O ilē go fetš'a ōna
golema, ke moka a tṭwēla pele le go tṭama a
le mēla ba tṭhoki ba dipune. O ilē a lema ma-
šemo a mabedi. Bjale meputso a tṭhe ke a iša
ka lapeng la moṭhologadi. Bjale moṭhologadi a
thōma go belaēla. Ke kwa gore le tṭama le le-
mēla ditṭhalete le mabēle, ke nnete go bjale.

monna o ilê a dumêla. Bjale tsê we ba letagole beya kae. Ke lešokotšô laka. Gona ga go le bja-
le, la the the tšwêla pele le go tšama le lemêla mašokotšô a we.

9872 Dikhomo ke batho, a di nyake go bolabolêkwa.
Thibedi a re ke ya kae le mosadi wa ntepa. O ilê
a tšwêla pele le go tšama a lemêla di-tšhalete.
Mosadi o ilê a goma a ya a mmotša gore a ke
nyake di tšama di lemêla di-tšhalete. Motswari
wa moše a re pōō ke nna fêla, wena o mosadi
o tšilê ka dikhomo mo. Ka baka le we, a gona
the we o ka the laolago. Mosadi o ilê a kidiya
fathe ka letswete. Ge modimu o le gona, e ke
o ka ve ke a pana, e ngwê ya hwa. A retse e
the dikhomo tša go-nya ke nnya e yaka. Ke moka
a napa a toga.

9873 Makemane e ilê ya fagola Thibedi. Make-
mane ke leina la khomo. Khomo e we ba re
e be e thapilê bjale ka pōkōlō. Monna o ilê ke
a e pana, ka morwana wa ge ba bolabotšê
le mothologadi. Khomo e ilê ya gona go pari-
wa. Ba ilê ba e twara ka marala. Monna o ilê
mo a e beya le bjoko gōdimu, a e twara ka le-
naka. Mamelof Mmalo! Khomo e ilê ya mo ku-

H. Mohlabe

921 (104)

K34/82

4658

tulogêla. Ke ge e mo thaba bo-pele. Ba ilê ba goma ba boêla gae. Manganga a bolaya a bolailê mong wa ôna.

9874 Molato a wa ka wa ba gôna. Mamotetwa o ilê a ya go bôna bogôlê bja khaitšedi ya gwê. Khomo e mothabilê ka dikomeng, a še mo we go ka bônago ke moradi. Molato keng khaitšedi. Ke malepêla a ngwana wa mma. Mogadi bô wa go, o ilê a re ke the ke ka pana dikhomo. O riale ka gobane e be ke tsama ke lemêla mašeleng. A fa o be o eya o mo fa. Ke ta mo fa bjang ka gobane ke mašokotôo a ka. O wa bôna khaitšedi, o tšwilê molaong, dilô ka metha di na le malapa a tšona. Ke molaô wa gore wha be o ê o mmege. Ke yêna yo we a go ba a ta go arolêla moputso wa go. Bja le bôna keng tša tšê. Ke yêna mothôka pidi. Ke gore a go na motho yo a ta go go lefago.

9875 Thôgô Ke tihemo ba thagolêla khaitšedi. Goriale ke Mamotetwa. Manganga a bolaya. Mothahu wa mohu o laola le moradi wa mohu yo mogolo. O ta bôna dilô ka moka di le bofefo. Mpjaafê ona le ngwana wa mothankana, leina la gwe ke Nyatsi. Ke modiša yo mogolo. Ke yêna yo we a swanetšego go šetšê mothahu, ge e le nna di

ntšhitilê. Ga di ilê go thabana khaitšedi. Go thabana tšona tša šaka ka le thii. O swanetšê go no tšwela pele le go tswara moše o wa mohu mogolo wago. "The tšhoga go tšhoga maebe, ge e le maebe - rupi a tšhoga a bone?" Nna ke bone khaitšedi, a ke nyake go bōna ga bedi.

9876 Nyatsi o ilê a beiwa tulong ya moja-lefa. Motswari wa moše o ilê a khotella go tswara moše ka baka la mantšu a khadi le a banna ka gošane ba ilê ba ba ba khobakana. O ilê go letša go bolle, a napa a mogafêla tulo ya gwê. Ba ilê ke a mo ganetša, le yêna a napa a gana. Ke ge ba dumêla gore ngwana a dulê tulong ya gwê. "Lefate le leswa le tiya ka le letala?" Ba riale go moja-lefa. O swanetšê go butšiša melaō ga yo rangwane wago. Le wena o mo thuše, ka gobane o wa mmōna gore e thale ngwana. Ke mōka go fedilê.

9877 Mokhati o khopêla go bolabola. Ba ilê ba mo dumella gore a bolabolê. Le a bōna, ngwana o gapeletšwa go dula mo we go tha mo lekanago ka baka la ka. Fêla nna ga ke moloi, re ilê ra no ganetšana le yo monna waka. Khamthe khomo yo mo dira di šele. Ke thabilê kudu mo

a fodišê. Taba ke e, o ilê a adima khomo ka baka la tala. Ke bolabola ka baka la gore ke bôna mo a tša e nyaretšê. Motswari wa moše o ilê a dumêla. Fêla a re le nna ke mputso waka.

9878 Banna ba ilê ba sola lentšû la mputso. Ba re go yêna, o wa bôna o bolabotšê ka phôšô. O tše ke wa bolabola gore ke mputso wa go. Moputso o fiwa motho mo a ilê a šoma mošomo wa gwê go fithêla mafellong. Khomo e we o e adimile, ka molaš o swanetšê go e buiša. Di a o kwala dikhoši. Bjale ke re, "moliti wa mogo wa rotwê, o leta a ija mafôta?" O wa bôna manna o tše ke wa re ralu-kiša, a re bana, re bo rrago moketê. Mokhatî a re le a bôna khomo e we ke a matšo a moredi waka. Ge a gana nayô, a go na taba ke thoto ya mo-hu mogolo wa gwê. Nna e ke re le tšetsang ta-ba e le bjale. Ba ilê ba mo tšogêla. Ke moka taba ya fêla. Moja-lefa a tšwêla pele le godiša lefa la gwê. Mafellô a taba.

~~9877~~

9879 Lepono a hwa a šiya basadi ba bararo. Ma-ina a bôna a tša ngodiwa ka go latelana ga go bi-kiwa ga bôna. Ke ôna a: Magaingwana, Ma-mpheng le Diboko. Mohu o ilê a šiya bana ba

gwê e thale ba ba nnyana. Bjale morwa rrago mohu a ka a dumêla go šala a tswere motê wa mohu. Go ilê gwa šupiwa malome wa mohu go šala a tswere motê wa mohu motogolo wa gwê.

9880 Mabaka a khano ya Phušumane go tswara motê. A ka a no gana ka gore a ke nyake, o ilê a gana ka mabaka. Ke ilê ka fapana le mohu ka baka la bōhāhādi bja gwê. Ke lona le baka le we le ilego la diva gore ke tšwê ka gare ga motê. Nna ka bokya khogo re ja ka ba bedi. Bjale yêna a bolaya khogo, o no nyaka go ja a le nnoši. Bjale ka bōna gore ke a motwenya, ke ge ke tiya dinto tša ka ke toga. Go toga ka lona le tšatši le we kwano a ya ka ya ba gōna magareng ga rena. Bjale nna the ke ka re go bōna a hwilê, ka re nna šala ke tswere motê wa gwê. Ba ilê ba re di a kwala, motho a ga-peletšwe, ka moswana a ka bōna ke the the mmōna-go, a toga a lla ka rena.

9881 Maseokoma o swanetšê go tswara motê wa mohu. Maseokoma ke yêna malome wa mohu. Ba bo leloko la mohu ba ilê ba dumellana, le gore a tswarê motê ka baka la gore ke malome wa gwê. Ke yêna malome wa mohu o ilê a dumêla. ũêla o ilê a bolabola ka gore, le febe gorê, thoka ya kha.

lê a e bolae noga⁹⁹. Ge go na le the we the tswenyago le botšê Phurūmane. "mete go swa ya ba bataganê". "Kholê a ba go bone ka mathō?" Goriale ke banna. Phurūmane ^{o itšê} ~~re~~ mantšō^{bo} a kiji, ka ba-ka le we la the ke la mo gapeletšā. Aowaa di a o kwala banna ba gešū. Ke tša leka ka mokhwa o nka khōnago. Mogolo-golo yo mongwê o ilê a re, "tšu a e šiti ke dinaka tša yōna."⁹⁹

9882 Maseokoma ^{ilê a} o khobakanya ba boleloko la mohu. Ba ilê ba khobakana. Le bitšitšê ke nna Batubatše. Ke bōna gore ngwana o gudilê. Le lena le a mmōna. Ke monna ka gobane o na le bana^{ba} ba bedi. Ke le bitšeditšê gore le mo gafêlê tub ya gwê. Banna ka moka ba ilê ba re thobêla. Pele ga gore le tšwelê pele le modirō o we ke le bitšeditšego ôna, ke khopêla go thaloša tšê we di ilego tša divêga mo moteng. Ba ilê ba mo dumella.

9883 Motswari wa mote ^{ilê a} o thaloša tšê we di ilego tša divêga. Dikhomo tšê nne di ilê tša bolaiwa mabapi le tala. Dipudi tšê pedi di ilê tša lefa molato wa dikhomo di llê mabêlê. Dipudi tšê tharo di ilê tša lefa melato ya maduma a bana. Ke yōna taba e we ka goba ke myaka go le thalošetšā yōna. Ke moka a boêla a dula fathe. O ki-

lê wa botša yo mongwê wa bo leloko la moku. O ilê a re aowa. Bjale bôna o nu le phôšô. Phušumane o ilê a ba twara molomo. Phôšô e we le bolabolago e ya o kwala, fêla nna a ke mmone phôšô ka gobane dilô tše we o be a tha direle ka lapeng la gwê. He gela a le botšê e be di tšo no dirêga. Re kwilê go kwa a go tše.

9884 Khama O ilê a beiwa tulong ya moku papagwê. Ke yêna morwa wa ntô e kholo. He a bôna lena barwa ba dintô tše dinyana, papa lena o hwilê, le hono papago lena ke yo. Yo we a nago le taba o swanetšê go bega yêna. He fa ka moka le beiwa matrogong ga gwê. Bareri ba melato e we e ilego ya dira ke moku, ba tša leba yêna. Ke yêna yo we a swanetšêgo go rêra melato ya moku papagwê mo bathong. Ke moka go fedilê. Ke moka ba palakana. Mafellô a taba.

Temane ya 12: Kadimô ya moledi, thotong ya moku.

9885 Go adima ga moledi mothaku wa moku. Kadimô ke taba. Ke taba ka gobane, a še taba ya batho ba ba bedi. Fêla ke taba ya thelapa. Moledi o swanetšê go dumediša ga mothologadi wa ntô

e kholo. Le yêna a ka theke a mo adima pele ga go bega yo mongwê yo mogolo wa bo leloko la mohu. Bjale yêna o ta diva gore ba bagolo ba bo leloko la mohu ba khobakane. Ge mohu a na le khaitšedi ya gwê, e we e bitšiwago khadi, ba swanetše go mmitša.

9886 Manyaretsi wa taba. Moledi ke yêna molaudi wa mote, ka molaō taba e swanetše go nyaretsi ke yêna. Bjale a ka theke a khōna go nyaretsi taba ka gobane ke yêna yo we a nyakago go adimiwa. Bjale taba e swanetše go nyaretsi ke monna yo la^wa go bigiwa ke mothologadi ka mokhwa o; ke kwa mmago mošaša o, o re moledi a na le molato. Ka baka le we o adima mothahu. Go fedile go ba begela bjale ba ta bolabola. Ge ba dumelana ka go mo adima ke moka ba mo adima. Ge ba ka gona, le gona a gona molato. Gantsi khano a e ke e ba gona.

9887 Motho o wadima thoto ka melato. Leina le melato, ke leina ka-karetšo. Bjale re hwetšana melato e we e yago ya twara motho e le e; molato wa kagō, melato ya dintwa le bohodu, ya go diviwa ke bana le molato wa mpa.

Molato wa kagō ke molato wa gonyala. (monyalo).
 Molato wa mpa ke wa tala. Tala ke molato ka
 gobane wa thōka go ja molato o ka hwēla ke ba-
 na. A gona khozi e e fetago mpa. Mpa ke khozi
 e kholo ka gobane ge e the na tša go ja motho
 o wa hwa.

9888 Mpa ya mongwē a e khanelwe. Ka nne-
 te a e khanelwe, e khanela ke yēna mong wa
 yōna. Bjale motswari wa motse ge ba ka moga-
 nēla, mo a adima mothahu, a ka le thetsā mo-
 dirō wa go twara motse. Molato keng mo a lethe-
 tša go twara motse. Molato ke gore mpa a e na ma-
 lōhō. O nyaka go tšama a nyakella mpa maloko.
 Ke mang, yo we a ka thušago motagiwa ge a e-
 pele koša. Ga gona, ka gobane o hoše a le nnozi.
 A ka thušā ke yo we a tagilwego naē. Go bina
 koša ke go hura. Ge ka teng go the na le thelo,
 o ka the ke wa ibina. Ke mo we o kwago bare-
 mma mothakha tša bangwē tšeno di the thinyala.
 "Thinyi thinyi e a e thinyelša, agi agi e a e ka-
 gēla." 99

9889 Botšetšōe o ilē a šiya basadi ba ba bedi. Ma-
 ina a bōna ke a: Matala le Mafolē. Bana ba
 gwē ka moka e be e thale ba ba nnyana. Ka

baka le we, ba ilê ba šupa Nyatha go ba moledi wa bana. Nyatha ke morwa rragwê mohu. Lapa la bo Nyatha e be le no ba le bana ba ba bedi. Ke yêna moledi le khaitšedi ya gwê. O ilê a dumêla go lêla bana ba mohu morwa-rragwê.

9890 Ditaba tša molêdi. Ke tša pele ga lehu la morwa-rragwê. Khaitšedi ya Nyatha a ka a lošiswa; aowa ba ilê ba diyo tšama ba kwatamiša. Polabolo ya go kwatamiša ba re ke letolo. Bailê ba tšama ba kwatamiša letolo le we ka bakala la molato wa mpa. Molato o dirilê ke khaitšedi ya gwê. O ilê a imiša Makhobêlê. Mong mosadi ke mo a tša ilê malethakane go bêrêka. O ilê mo a boya a hwetsšana mosadi a na le mpa. O ilê a bola yêna Nyatha. Molato o ilê wa lifiwa ka dikhomo tše nnê le pudi.

9891 Moamogedi wa letolo Telane. O ilê amogêla letolo ka kwano ya go napa a tšeyu letolo. Pele ga gore a nyale, ke moka Botšētšê a hwa. Nyatha o bilê a dula tulong ya boledi, khaitšedi ya gwê a tšêu a nyadiwê. Nyatha ke monna, ka gobane ba-gwêra ba gwê ka moka ba šētšê ba tšere basadi. Bjale yêna ke legakwa ka baka la go tšoka dikhomo. Ba

ilê ba mmeya tulong ya boledi ka baha la go
 thoka yo we ba ke mmeയാ. Ba re a go swa-
 ne le fêla. Ba bolabola ka mshwa o we ka ba-
 ka la gore molaô go swanetše go dula monna
 wa lapa. O ilê a robala ka dintong tša ba-
 thologadi.

9892 Mothologadi ke phoka, detšatši la thaba e a
 o loga. Khaitšedi ya moledi a nyadiwa. Bjale ^{ile} ~~o~~
 thōma go loša mosadi. O ilê a o kwana le ngwa-
 na wa ga mongale. Lekheswa le a tswenya.
 moledi o ilê a togêla ba-thologadi, a gopola mo-
 tabo yo la wa gwê. Mong wa mosadi o ilê a la-
 êla mosadi gore ke êtêla matoumeng. Ke kholê
 o swanetše go robala gōna. Khanthe monna o
 êla mosadi borwa. ~~Bošego a boya~~ O ilê a boya
 bošego, a hwetšana ditšhwene di tša šušutše
 bana. O ilê a mo tswara. O ilê a mo lišiša
 ka dikhomo tše pedi le pudi.

9893 Mmago Nyathā^{o ilê} a re, o tša gola neng mankwe-
 te. Bagwêra ba go ha mōka ba gudilê. Wena
 bja-tša o wa pharuma. Bōna o tša dumala lapa ka
 baha la bophoko bja go. O fuwilê ngwana wa batho,
 a ke tšebe gore o tša nyala kang. Rena tša re-
 na di fitilê. Bjale boêpa bo dutši, ke bja mo-

khōbalobi. Monna o ilē a falatša megōkhō pele ga mmagwē. Mmagwē o ilē a mo togēla ka lentšū le, o ʒa di kwa makwele, o ʒa bolokwa ka ʒheša. Ke moha a napa a mo togēla.

9894 Monyala ka pedi o nyala wa gwē. Motheho-
ng wa monyalo wa khaitšedi ya gwē, go ilē gwa
šala dikhomo tše nnē. Monna ke monna ka
go ba le lapa. Ge o ʒhena lapa o mothankana.
Le ge o robala le basadi, o mothankana ka
gobane a o na moradi wa go. O ilē a tšeya mo-
šiyana wa go šala mo a lefa melato ya gwē
ya le kheswa, a ya go šošēla motšhidi. Ba ga
makholo wa gwē, ba ilē ba mmotšā gore ngwa-
na wa rena, ke yo mogolo, napa o nyalē, re
go gafēle. Moragō a gona maboelō ba ga ma-
kholo. Ba ilē ba mo fetola ka gore ngwana wa
rena, a re robe. Goma le dikhomo tša go o di
tswadiša, o ʒa goma wa boya. Ka nnete ba
ilē ba napa ba di gana, a goma natšo.

9895 "Boya khomo ke bo boya khomo." Motšha-
ba pula, o tšhabēla ga wa gabō. O ilē a ya
ga matale. Ke ʒile mo go wena mma, ka ba-
ka la kadimō. Ke re boya khomo ke bo boya
khomo. Ke na le dikhomo tše nnē, bjale ke

ilê ko nyala ba ga makholo ba tšo nthaka. Ke khopêla gore nkadimeng dikhomo tše ntabe. Di a o kwala, bjale rena re ka the ke ra khôna go bolabola taba re le ba bedi. Le nna ke the yo botša beng ba lefa. Nna ke mosadi ke tšilê mo ka dikhomo. Mo we o wa o kwala mma. Go tšena ka ntong ke go hakota le bati pele.

9896 Ba ilê ba dumelana le lentšu la boya khomo ke bo boya khomo. Matale o ilê a bega motabeya. Ke yo mongwê yo mogolo wa khoro ya bo mohu. Bjale yêna o ilê a tšibisa banna ba the ba kae, ba khôro ya bo mohu gammogô le khaitšedi ya mohu. Le bitsitše ke nna batubatse ka ba'na la moledi. Ke bone mosadi yo a e ta kowa gaka. Ke ge a mpotša gore moledi, o khopêla mothahu. O nyaha go nyala mosadi wa gwê ka ôna. Ke yôna taba e we le bitšeditšwego yôna. Ke moha a boêla a dula fathe. Ke nnete, boya khomo ke bo boya khomo.

9897 Nyatha o ilê a fiwa dikhomo tše ntabe. Ba ilê ba mmotša gore o di tebe gore o diyo a dingwa fêla. Ke moha ba ga makholo wa gwê ba ya ba amogêla dikhomo. Ka moragô ga mo a nyetše ka lesome la dikhomo, ba re monna

ke tšhekhaté komeng o wa tšena. Ba ilé ba'mo-
tšia molato wa tšwetšhi. Ke moka ba mo gafêla
moradi wa gwê.

9898 Nyatha o ilé a boetsa dikhomo ka nte ga
go veruwa. Moradi wa gwê o ilé a e tšibula ka
ngwana wa mosetsana. Moredi wa gwê o ilé
go ^{ngwadiwa} gora, a goma a khobakanya banna ba ga-
bô. Ke bitsitšê ke una ba gešu. Bjale ka ge
le tšeba gore dikhoma e be di ganêla madibeng
la nkhadima dikhomo. Lehono ke re bônang ka
mathô a lena. Dikhomo tšie la ke tšie. Ke le-
bugilê hudu. Le bôna ba ilé ba leboga.
Ba ilé ba šupa moja-lefa. Ke mo a šetšê a
dutšhi tulong ya mohu papagwê. Leina la moja-
lefa Tšhwafo. Ke moka taba ya bôna ya fêla
e ta mo we.

9899 Mohale a šiya basadi ba bararo. maina a
bona a ngwadiwa ka go latelana ka go bikiwa ga
bôna. Ke ôna a: Šele, mokhatšhi le madima...
be. Mohu o ilé a šiya bana ba gwê e tšhale
ba ba nnyana. Morwa wa Šele ke lekhowa.
Ke ge a le legaola ge papagwê a e hwa. Ke
yêna moja-lefa. Bjale ka letšutšhi la tšhobošo.

moverony wa bōna, ba hwetsāna gore morwa e thale yo monnyana a ka theke a khōna go tswara mote. Mote o tšā ke lefate le le tala. Kege ba šupa moratho wa mohu go ba moledi wa moja-lefa.

9900 Leina la moledi, e be e le letsheke. Monna yo wa moledi, o be a ena le nto ya gwē. Kego-re o be a na le mosadi ka o thii. Leina la mosadi wa gwē mmanto. Bjale o ilē a gana pele ga khoba, tšatši le ba šupa monna wa gwē go ba moledi. Khano ya gwē ke e, a ke nyake monna waka a e ba monna wa basadi. Le nna a še nna mpja e nago le banna ba bantši. Modirō wa boledi a ka tšwēla naō pele. Ga ke nya-ke go lala ke bala mathōmō. A ba ka ba šala polabolo ya mosadi moragō. Yo mongwē wa banna, a re mosadi yo mongwē le yo mongwē mo a^eta bogadi, o ta ka baka la dikhomo. Ka baka le we a na molaō o we a ka o beyago khorong ya bogadi bja gwē.

9901 Moledi a tšwēla pele le go tswara mote wa mohu. O ilē a šegēlana le madimabe. Moledi o be a na le khomo ka e thii ka šakeng. Mmanto o ilē a re, o khantšha ke yōna. Ka baka le

we ke nyaka go mo tšoa mokôrôro. Mokôrôro ke
ge motho a na le lefa, ka lona o wa e khudisa
. Bjale ka mokhwa o, mpja ya khôthô mo e bône
e ngwê e na le mokôrôro. Bjale go fedisa mo-
kôrôro wa mpja ke go e fagola.

9902⁶⁵ Tha gohwetsane o emê šako a le na bo-
togêlo⁹⁹. Mosadi a ha a utela monna wa gwê. O ilê
a mmotša gore mokôrôro wa mpja o fetsa ke go fa-
godiswa. Ke ga go le bjale monna a ha a šala mantšu
a mosadi moragô. O ilê a re ke noga e bolaya miala.
Mosadi o ilê a tšeya madi a monna wa gwê, a
phathagantshe le dithare, a huna maata a mo-
nna. O ilê ko robala le madimabe, badimu ba
gana go tšoga. Naa o dira bjang lehošo. Goriale
ke mosadi. Monna o ilê a re le nna ke a makala,
a ke tebe gore molato keng. Ke a go teba go-
re o monna lehošo di a mmakatsa. O swa-
netšê go thepela le banna ba ta go botša go-
re molato keng. Goriale ke mosadi.

9903 Monna o ilê a makalla ka pelong. Ka ntong
ya mosadi wa gwê badimu ba tšoga. Ge a
re o ya ka ntong ya mothologadi, badimu a
ba tšoge. Agop O ilê a gopola polabolo ya mo-
sadi wa gwê. O ilê a re go mosadi, ke gone

o mphagošše. Nka be ke khōna go fagoia, e
 be ke tša go fagola. O ya khōna ka go pane a ke
 thale monna. Ke monna fela mo ke le ka mo
 ntong yago. Ke go upile. monna o ilē a gana
 go kwa lentšu la moradi la gore ke go upile.
 Ke moka a thōma go lwa le moradi wa gwē.

990+ Ba ilē ba lifiša monna ka khomo le pudi.
 moradi o ilē a tšhabēla go batwadi ba gwē.
 O be a tha mo tiya, o be a diya boiaya. Pudi
 o ilē a adima mothahung wa mohu. Ke mo-
 ka moradi a goma a boya bogadi bja gwē
 ka moragō ga mo a lifile molato. Pudi o ilē a
 no e khopela go moradi wa nto e khoio. O ilē
 a no mo fa kante le go botša ba bo leloko la
 mohu monna wa gwē. Moradi o ilē go boya a re-
 tše ke dinyane, dikholo di thata. Ke tša bona ge-
 nhe ba tša noya ba go adima.

9905⁶ Go tšoga ka nyadi a še go rereša? Mma-
 nto o ilē a napa a tēma madi a monna. Le
 ka ntong ya mong moradi wa gwē, badimu ba
 gana go tšoga. O ilē a khobakanya banna,
 a ba botša gore ngwana o swanešše go dula
 tulong ya gwē. Banna a ba ka ba o kwišiša,
 ka baka la gore ngwana e thale yo monyane.

Ba ilê ba nyaka go tšeba tšhe we tšhe motšwe-nyago. Le ga go le bjale a ka a nyaka go ba bošša. Ba ilê ba re o swanetšê go lëla ngwana yo wa mohu mogolo wago. O ilê a khotelele.

9906 Mmanto o ilê a tšhuba ntšo ya madimane. O ilê a ba lethetšä ba robala, ke moka a ne-kella a tšhuba. A ka a utama, o ilê a re go bōna o e swa, a re ditola di tšenetšê ke mēte, re tšä bōna mo di tšago robala. Ba ilê ba tšwa mapono ka gare ga ntšo. Ba ilê ba thōma go lwa ntwa ya go tima mollō empa o ilê wa ba šite. Togelang go tima mollō le lwantšhē go ntšha ditswana. Ba ilê ba ntšha tšê di-
ngwē tšê dingwē tšä loba le ntšo. Ke ba upilē. Goriale ke moradi wa moledi. Ke tšä bōna mo ba tšago robalana.

9907 Motšhubi wa ntšo a beiwa molato wa khomo. Banna ba ilê ba dulëla taba. Moradi mo a dirilē molato, o diretšê monna wa gwē. Bja-le monna o swanetšê go aga ntšo. Mabapi le ditswana gummogō le dikobō, o swanetšê go di goba ka khomo. Moledi o ilê a dumëla molato wa moradi wa gwē. O ilê a aga ntšo. O ilê a khopëla lebaka la go aga ntšo pelega

mo a ʒa tšama a tiya methate ya khomo. Ba ilê ba mo dumêla. Ka moragô ga mo a feditšê go aga ntô, ba^{ilê} ba^{ilê} mmotšê molato wa khomo.

9908^{le} Motiya thenyalo a ʒhohe go boeletšê^{le}? Motwari wa mote^{le} a goma a boêla go mosadi wa nto e kholo. Ke boile^{le} mma. Ke ilê ke tšeya mosadi ke tšere morwalo. Ke ʒemiwilê ka baka la gwê. Ke khopêla khomo, ke ʒa e buiša mo ke e bone. Di a o kwala. Fêla khomo ke ʒhelo the the-golo, re ka the ke ra no kwana re le ba ba bedi. He nna ke ʒha tibišê ba bagolo. Mosadi o ilê a dira ka mokhwa o we a ilego a mo tšepiša ka ðna. Ba ilê ba khobakana, ka baka la taêlê ya mosadi.

9909 Sele o ilê a ʒhošetšê banna taba. Le bitsitšê ke nna ba bina ʒou ka baka la kadimô ya motwari wa mote. Mosadi wa gwê o mo diretšê molato. Bjale o re o wadi ma khomo ya go lefa molato. Ke yôna taba e we le bitseditšwego yôna. Re di kwilê, bjale wena o reng. Nna ke mosadi, a ke ne ʒhe we nna^{le} go botšê^{le} ke theletšitšê lena. Re ga fêla wena, ka baka la gore, re bôna gore

morwa wa go ke yo mogolo. Go ba yo mogolo yē-
na ke yo mogolo. Re bilē re furilē ngwana
wa motho. Dikhomo di hae ka gare ga lešaka.
Ba ilē ba hwetšana dikhomo tše ntabe fē-
la. Ga gona dikhomo. Ka baka lewe, re a
šitwa gore a adimiwē. Moledi a ha a adi-
miwa khomo.

9910 Letšeke o ilē a re le na le khane ya ma-
talapane. Ka moragō ga mo a bolabotše khane ya
mantalapane, a napa a țoga. A ba ka ba o kwa,
gore khane ya mantalapane, o bolang. Go fiha gae
a loka dithoto tša gwē. O ilē a țoga le moradi
wa gwē, ba ya ba dula Nareng. Pudi ke moka
ya lōba. Ke pudu e la a ilego a e adima ke mo-
thologadi ge a yo lefa molato wa go tiya moradi.
Molato wa khomo wa napa wa bōla. Ke moka
Lekhowa a napa a dula tulong ya boja-lefa.
Mafellō a taba.

9911 Khane ya mantalapane. Ka moragō ga
mo a țugilē, ba šala ba bolabola ka lentšu la
khane ya mantalapane. Ba hwetšana gore monna
o re yo we a nago le khane, a mo šale moragō,
a țaya a mo tiya ka legofi. (Telapa) ke tšona
dipolabolo tše di swa. Ba ilē ba khagana le yōna

khane ya mantalapanane. O ilê a dula ngwaga ka o thii, ka ngwaga wa bo bedi a hwa gôna Nareng. Ba ilê ba tha dutsi ba bôna motho a filo ba bega lehu. Ba ilê ba boldke thogô e we ya bôna.

~~9912~~
 9912 Matshopha o ilê go hwa, moete wa tala o tware ke Butswana. Butswana ke malome wa mohu. Go ilê gwa thohagala wa bo lelôko la mohu yo we, a swanetsêgo go tware moete. Ke ge ba supa malome wa mohu gore a tware moete wa mohu motogolo wa gwê. Tala ya marapô ya bakalla. Moledi a bôna gore bana ba gwê ba ferella ke môya wa tala. Mohu o ilê a šiya ditshomo tšê thuanô. Bjale moledi a rekisâ khomo, a rekisetsâ mothologadi. Ka moragô a kolota khomo. Ba ilê ba re go khobakana ka thelapa tha bôna ba mo dumella. Ba ilê ba mo kolota. Ke moka a ya a thella bana ba gwê tala.

9913 Leina la morwa wa mohu Lemetsane. Mmago moja-lefa Madifene. Mosadi o be a no le morwa ka o thii. Ke yêna yo leina la gwê le ngodilwego ka mo gôdimi. Mohu o ilê a no šiya mosadi ka o thii. Lemetsane ke monna, o nyaha mosadi. Bjale moledi wa gwê a

na maata a go etella pele ga motogolo wa gwê. Mmagwê o ilê a di bôna gore o nyaka moradi. Bjale a botsa ba bo leloko la mohu. Ngwana a robale bošego ka moka, o lala a letsä lekopê. Ke tswanêlô, ke monna. Bagwêra ba gwê ba bangwê ba na le malapa.

9914 Ba ilê ba isa pôs ga malome wa gwê. Malome wa hemetšane ke yêna Butšwana. Ke ba-ka le we a ilego a šitwa go etella pele, bakeng tša bogopê bja motogolo wa gwê. O ilê amogê-la pôs. Ka letsatsi la monyalo, o ilê a napa a tšentsä khomo e la a go e kolota monyalong. Ke moka molato wa napa wa fêla. Ka moragô ga mo a gudilê ba mmeya tulong ya mohu papa-gwê. Ke moka ke mafellô a taba.

9915 hevele o ilê a šiya basadi ba ba bedi. Bana ba gwê e be e thale ba bannyana. Bjale ba šupa Babolang go ba moledi wa ditšhswana. Maina a bathologadi: Motanalo le Mabore. Moradi wa ntš e kholo Motanalo. Bjale moledi wa ditšhswana ke morwa rangwane wa mohu. Moledi o ilê a ba le molato wa boloi. Molato o ilê a dirêla ke moradi wa gwê. O ilê a thôma

mosadi wa ga Popêla boloi. Leina la mothorri-
wa Matshikhidi. Leina la mothomi Dikêto.

9916 Mokhwa wa go thōmana ga bōna boloi. Ba ilê
ba ômana ba e nwa bjala. Bjale ba bolana malo-
i. Matshikhidi o ilê a re, mo la nnete e be nke
ke nna tshikhidi, lehono o be o ka the ke wa ro-
bala. Dikêto le yēna a bolabola ka mokhwa
o a ka khōnago. Ntwa a ya ka ya ba gona. Ba
ilê ba no rojana ka maroga fêla. Ba ilê ba
palakana, yo mongwê le yo mongwê a ya ntō-
ng ya gwê. Morwa Dikêto o ilê a troga a we-
lê the rope. Bjale mmagwê, a napa a gopola
mosadi yo la a go ba a ômana naê mabana.
A ka a re go bōna motholo o we, a botša monna.
O ilê a tiegetša molato wa gore o loilê ngwana
waka. O swanetše go tša wa moloolla. Le a
di kwa ge a nthōma boloi. Bakwi ba ilê ba
dumêla.

9917 Matshikhidi o ilê a re, ke di kwilê boêla
gae, ke tātā ke mo fodiša. Ke moka ke bo-
labotše. Bakwi ba ilê ba re, o wa kwala
goma.⁶⁶ Nōga ga e latellwe moleteng ga bo yō-
na.⁹⁹ Ba ilê ba bolabola theema thā nōga
ka baka la gore e be ba nyaka go lwa. Mo-

thomi o ilê a goma. Matshikhidi o ilê a be-
ga monna wa gwê boloi. Ba ilê ba romêla
thebuka.

9918 Pudi-di-ahwa o ilê a ya go tiegetsa molato
wa boloi. Thebuka tha fit̃ha, tha hwets̃ana
moradi. Mong wa mot̃e o ilê kae. Ba ilê ba mo-
t̃a gore o etilê. Bjale a ke t̃ebe gore ke t̃a
diva bjang, ka gobane a gōna. Molato keng. Go
be go nyakêga yêna mong wa mot̃e. O ka no-
re bot̃a, re t̃ata re mmot̃a. Ba nthumi-
lê ka baka la go thomiwa boloi. Moradi a
napa a bit̃a morwa wa gwê. Ke moka a
mo šupa mo we moloi, a mo t̃hubelet̃ego
bošego. Nna a kere, ke re ke yêna yo we a
mo t̃hubelet̃ego. Thebuka tha goma, thaya
tha ba anêgêla dipolabolo t̃a mothomi. Fêla
mong wa mot̃e, yêna a ka mo hwets̃ana.

9919 Babolang a hwets̃ana molato o t̃ene ka la-
peng. Motswari wa mot̃e, ke monna yo a go ba
a troma dipholôfôlô kudu. O ilê mo a boya
go troma, a hwets̃ana molato, o moletet̃e.
O wa bōna moradi, o dirilê molato. Moradi o
ilê a fetola monna, ka gore wena emella
mot̃abo yo we wago. O ilê wa laola ga e fe

ngaka, e we e ilego ya go khodiša gore nnete ke moloi. O ilê a mpoša ka molomo wa gwê. O di tšebe gore mo a ka ya a phêpêla ke molato. A gona taba, batswadi ba ka ba tša lefa. Theba-ka tša gona tša boya. Monna a tše fetola ka gore mosadi, o re a re gataneng dinao. The ya tša ba botša.

9920 Ba ilê ba tšwa ba le khorong. "Nonyana go lla e thobiwago." Ke mang yo we a swanetšego go ntšha tšetseka tša goya ngakeng. Ba ilê ba hwetsana gore mamondi ke mothomiwa. Le khorong go ilê gwa ya yêna. Bjale o ilê a ntšha khomo. Ba ilê ba e rekša. Ke moka ba a tšwa. Mothomiwa o ilê a phepediša ke monna wa ngaka. Le tšilê mo ka bakeng la go thômana maloi. Ngwana o swele bošego, ka baka le we le re ke baloi. A gona moloi yo we a mo loilego. Ngwana o tšhubilê ke mollô badimu.

9921 Monna wa ngaka a tšwêla pele le go tšaloša mollô badimu. Le a bôna badimu ba vetaêla. Bjale dipelaêlô tša bôna di nyaretšê ka ôna mollô badimu. Gona le khomo e ntso. Bjale mohu o ilê a šiya taêlô ya gore le mpolokê ka yôna. Bjale a laka la dira ka mokhwa o we e ilego

a laêla ka gôna. Molato o tšwa o le mo we. Le bô-
na ba ilê ba dumêla mabapi le khomo. Bjale
monna wa ngaka, o ilê a re thepelang lo bolaya
khomo e we le biteng la mohu, le ta bôna mollô
o bjela bjela.

9922 Mothomiwa o ilê a fiwa naka. Ka moragô
ga mo monna wa ngwaka a feditšê ditaodišo
tša mollô wa badimu, o ilê a re, ga gona le ~~me~~^{me}
a belaêlago, a ka no bolabola. A gwa ka gwa ba
le yo a belaêlago. Ba ilê ba dumêla mantšu a
ngaka, ka gobane dipolabolo tša gwe ka moka
ba di teba. Ngaka^{e ilê} ya re, mabapi le mothomiwa,
a ke mone molato. Ba be ba fô ômana fêla. Le-
na thepelang lo dira ka mokhwa o we ke le botša-
go ka ôna. Ke moka ba bula khôrô. Khôrô e
ilê ya bulêga. Ba ilê ba boêla gae. Ba ilê ba
tênêla gôna khorong. Ba ilê ba laudiša ka mo-
khwa o we monna wa ngaka a ilê^o a laudiša
ka gôna.

9923 Mothomi ona le molato. Goriale ke ba
khôrô. Go bjang mamondi. Mamondi^{o ilê} a re ke
wehê dikhoši. Bjale o wa bôna gore o di ilê
molato. O ilê wa thôma motho wa batho ba
boloi. Ka baka le we o swanetše go mo tha-

kola mathepa a we o mo pharilego ôna. Khomo e la a^{ilê} go ntšha yôna a e badiwi, o wa e teba. Ke wena yo we o swanetsêgo go thiba khomo. Bjale o swanetsê go ntšha dikhomo tše tharo. Ka ~~e la~~ ya go rekisišwa ge le ya ngake ke dikhomo tše nnê. Ka tšatsi la gore di a nyakêga.

9924 Babolang o ilê a boêla ga e le mosadi. Ge ba fithilê gae, monna o ilê a re o wa di bôna mosadi, ke ilê ka go botša. Le hono keng tša tše. O swanetsê go bega batswadi ba go molato o. Ana o wa nteba gore ke letswa phoka. Diketo o ilê a bega batswadi ba gwê. Batswadi ba mosadi ba ilê ba šitwa go amogêla taba ya moredi wa bona. Ba ilê ba fetola moredi wa bona ka gore thepela, o ba botša re hwetsane ba khobakane, a re nyake go lefa molato ka tsufing.

9925 Ba ilê ba gana go amogêla molato pele ga bakhonyana. Moredi wa bôna o ilê a botša monna wa gwê ka mokhwa o we ba ilego ba ~~ba~~^{mo} fetola ka ôna. Ke ge a bitša banna ba ga bô. Ba ilê ba khobakana. Re tilê mo ka baka la yo moredi wa rena. Re hwa a re bega molato. Bjale rena re šitilê go amogêla

molato ka gobane o bogadi bja gwê. Bjale re tile, go tlo o kwa nnete, ya gore ke twanêlô ya gore re lefellê moredi wa rena molato.

9926 Mong wa mpja ke mo lifiwa wa molato. Babolang o ilê a no dira taba e we le mosadi wa gwê. Bjale ba bo lelôko la Babolang ba ilê ba re, taba ke ya mong wa mosadi. Ga bo makholo ke ya^{soya} ka kadimô. Monna o ilê a re, ke a le kwa, fêla mosadi ke ilê ka mmotš'a gore o dirilê molato. Ka baka le we re swanetsê go rapêla mothomiwa. O ilê a gana, a re batswadi baka ba gona ba ta lefa. Bjale mothomiwa o tš'o phêpêla. Ke gôna ke mmotš'a gore tš'epela o ba botš'a ba lefê. Gapê o di tš'ebe gore ge o gafêla ba ga makholo wa go molato, ba swanetsê go tš'eya ngwana wa bôna ka gobane o mo thadilê.

9927 Babolang o ilê amogêla molato. Go kwa a go tš'ale, ke di kwilê banna ba geš'u. Ke nnete ke mpja yaka. Ke dirilê gore go be ka mokhwa o. Ke dirêla gore mang le mang a di tš'ebe gore go na le mpja e e tš'a o kwego mong wa yôna. Ke moditš'ana, ke tš'oha le khogo ya lefofa. Le ga go le bjale ke ta no tš'ama ke tiya metha-te ka baka la molato wa yôna mpja e yaka.

Banna ba ilê ba re tšwe di a okwala. Nama e tšefa ka letswai. Ke moka ba palakana.

9928 Babolang o ilê adima di khomo tša go lefa molato go motanalo. Ke tilê mo go lena mma. Mosadi o ntiretshe molato. Bjale ke tilê ka kadimō. Moredi waka o tša nyadiwa ka di buša. Di ya okwala mogatsaka. Taba re ka tše ke ra no e bolabola re le ba ba bedi. Ke nna ke tša tšama ke botša ba bangwê. O ilê a bitša banna ba bagolo gammogō le khadi ya moše. Ba ilê ba khobakana ka lona letšatsi; le we a ilego a ba botša gore ba tše ka lona. Ke nna mmini moekopedi, ka bolaya nkwê ke a apara a ke na malome yo nka mmigago. Goriale ke mothologadi. Ke moka a ba thalošetsa ka mokhwa o we moadimi a ilego a bolabola ka ona. Ka moragō ga mo a feditshe go thaloša, ke moka a e gafela ba bitšwa.

9929 Mavema nyane o ilê a butšiša bu bini bhekopedi bja mothologadi. Banna ba bangwê ba ilê ba re ba motswalla molomo. Ba bangwê ba re, mo lethetseng a butšiše. O nyaka go kwisša. Mothologadi o ilê a mo thalošetsa. Ke bolabola ka mokhwa o we ka baka la gore

taba e be e swanetšē go laudisa ke monna.
 Bjale ka moka ga lena, le gannē. Bjale ke na
 yo we ke le botšago. Ke mokhwa o we ke ilego ke
 mmini moekopedi. Aowaa, ke kwilē mma. Bjale
 le ka tšwela pele le go kokona le rapō. Goriale
 ke marema-nyane.

9930 Matšepe o ilē a gana ka dimō ya dikhomo.
 Mogani ke yēna khadi e kholo. Ke a kwa, a ke
 kwisiši ba bina tou. Molato a o be gōdimu ga
 o mongwē molato. Ke riale ka gobane o na le mo-
 lato wa khomo tše pedi. Bjale dikhomo tše we e
 šu a di buišē. Ba ilē ba mmutšisa gore ke ne-
 te o na le molato. O ilē a o dumela. Bjale mo-
 lato o we, a ilego a o dira pele a ba ka ba
 nyaka go tšeba ka gobane o ilē a dumela. Go
 lata latisa taba ke ge motho a gana.

9932 Banna ba ilē ba re a kolotiwē. Dipolabolo
 tša go re di kwilē khadi. Bjale motho a ke a
 bolaiwa, yēna a dutši a e tumela molato.
 Rena dikhopolo tša rena, di re a kolotiwē. Mo-
 tšhaba pula o tšhabela ga wa gabō. Ke nna
 a ke gane ka maata, ke no ra gore di ta
 moimela. Go lukilē ge le dumelana le gore a
 adimiwē. Bjale wena ~~re~~ motanalo o reng.

O ilê a re mo we le bolabolago, le nna ke gōna. Motho, ditshipi o temolla ke ba gabō. Ba ilê ba mo adima dikhomo tše nné. Ke mōka a di iša mōta go lefa molato wa mosadi wa gwē. Molato o ilê wa fêla.

9932 Moredi wa Babolang a nyadiwa. Dikhomo tša monyalo di phōphêla ke ba gabō. O ilê a ba bitšā ba ṭa go phōphêla. Ka moragō ga mo ba-nyadi ba feditšē go nyala, ke mōka a re banyadi ke ṭa ba gadikêla putšanyana. Ke viala ha gobane ke na le molato. Ge la e be nke a ke na molato, e be ke ṭa ba fa khomo ya-ba moragō wa bōna. Go fedilê, ke mōka baphōphêdi ba palakana. Bakhonyana le bōna ba boêla moragō.

9933 Babolang o ilê a boetsā dikhomo. Biale moredi wa rena o nyetswe. Goriale ke monna o botšā mosadi. Dikhomo tše la ra go adima di swanetsē go boêla. Mosadi o ilê a gona. O ilê a re matšō a ngwanaka a reke mēnō. Ba dilêla taba ka thelapa ṭa bōna. Ba ilê ba botšā mosadi gore a ona khomo mo. Wena monna lefa molato o we o bolabolago. Re ṭa bōna gore yēna o ṭaya ka e. Ba thelapa ba ilê ba

khobakanywa. Le khobakants'e ke nna ba gešū.
 Ke le khobakants'editš'e gore le tše le bōnē mo ke
 buiša dikhomo tšela ka go ka ka di adima. O ilē
 a napa a ba šupa dikhomo tše ntabe. Le tše
 ke la lathia, ke nna ngwana wa lena. Le bōna
 ba ilē ba leboga ka lentsū. Ke moka ke mafello
 a tuba.

9934 Kopotšā o ilē a šiya basadi ba ba bedi. Mo-
 golo wa mohu Lee. Maina a basadi ba mohu Ma-
kubē le Mangwedi. Morwa wa nto e kholo Lee.
 Lee yo wa bo bedi ke morwa Makubē. Maina a
 tšaga ka mokhwa o: Monna le mosadi ba ka ba
 le bana ba bathankana. Bjale morwa wa pele ge
 a ka ba le ngwana wa mothankana, o rediwa le-
 ina la papagwē papagwē. Moratho a ba le ngwana
 wa mothankana, o swanetš'e go rediwa leina la
 mogolo wa papagwē. Ke tšaloša ka baka la gore
 gwa tšebe le mahalo ka maina a: Lee le Lee.
Lee wa bo bedi o re ramogolo go Lee wa pele. Ka
 gobane ke mogolo wa papagwē.

9935 Phapanō ilē ya ba gōna ka moragō ga lehu la
 Kopotšā. Phapanō ya bōna ~~te~~ e be e le khakhampō-
 thbi. Bathologadi ba ilē ba lla tšellō tša mohu mo-
 nna wa bōna ka mogolo wa mohu. Ba ilē ba re ke

yêna a mmolailego. Molato ke o, moratho o ilê a kwana le khoši, bjale khoši mothabê a mo fa theša tha go tiya kôma. O ilê a tiya kôma ya bodikana le bale. Ba ilê mo ba bolla bogwêra ke moha a fapana le kôma ya gwê. Ke lona le baka le we bathologadi ba ilego ba lla ka Lee.

9936 Lee yo monnyana o ilê a khuduga ka gare ga mote. Ke ka moragô ga thellô tha mohu papagwê. O ilê a dula tulong ya mohu papagwê. Bjale mmagwê moja-lefa, ^{o ilê} a botša morwa wa gwê gore, tha go ja papago, ka moswana tha o kwa budutu the ja wena. Ke riale ngwanaka ka gobane, ke kwilê ramogolo wa go a belaêla ka bakeng la dithathe tša kôma. Ka baka le we nna ke bôna gore o gudilê, o ka bôna wa go mmoto wa dula. Morwa o ilê a o kwa dipolabolo tša mmagwê. Ke moha a laêla ra-mogolo wa gwê. Molato keng. Foriale ke ramogolo wa gwê. O ilê a mo fetola ka gore molato a o gona. Ramogolo wa gwê o ilê a gana.

9937 Leenyana o ilê a bitša banna. Ba ilê ba khobakana. Ramogolo wa gwê a no bôna dia di tšwella. Mmalo! ke diyo thinyang. O bolabola bjang mokhalabje. A ke re ke wena o re bitsitšego. Lee wa bo bedi a bôna gore khane ya bô-

na e ka ba ya ya kholê. Le ke le theletšê, Ba
ilê ba re tuu. Le bitsitšê ke nna bopapa. Taba
ke e, ke ilê ka botšā ramogolo gore ke nyaka go-
tšwa ka gare ga motšê, ke bônê wa ka mmoto ke du-
le. Bjale ba gana. Ke yōna taba e we ke le bitšê-
tšago yōna. Ka gobane go tšwa ka nyadi a šê go
verešā.

9938 Banna ba ilê ba nyaka go kwa khano ya mokhalab-
bjê. Pele ga go butšišā mokhalabjê, ba ilê ba nyaka go
tšeba molato wa go mo ntšha ka motšeng. O ilê a re
molato a o gona. Bjale wena mokhalabje o gana ka
le fe, ka gobane ngwana o re o nyaka go tšwa ke phe-
tšō a dutšī ga wa gwê mmoto. Ge e be e le ngwana
o be a ka tšhe ke a thapêla dira. Fêla a le dume
le tšwa ntšhung. Mohu papagwê le yēna o ilê a no
dira ka ôna mokhwa o. Bjale lehono ba lla ka nna.
Go lukilê a ka no ya a dula, ka gobane ka mo-
swana a ka bōna tšê di mo dirago a tšoga a lla
ka nna.

9939 Lee o ilê a tšoga mogauding a ya a dula
matapaneng. Ka moragō ga mo ramogolo wa gwê,
a loholotšê gore a ka no tšwa. Ke moka banna ba
re, go lukilê o ka no ya wa dula mo we wena
mong o go bōnago. Ke ge a e tšwa ka motšeng

le mosadi wa gwê ga mmôgô le bathologadi. "A di ilê go ya ka megwere ke tšê saka ka le thii? Goriale ke banna ba botšô leenyana. "Lefate le leswa le tiya ka le letala? Je o na le taba, o swanetsê go ta go botšô yêna ramogolo wa go. Ke moha ke ôna mantšû a rena a we.

9940 Ramogolo wa Lee o be a na le mosadi ka o thii. Mosadi wa gwê o ilê a no ba le ngwana ka o thii wa mothankana. Leina la gwê e be e le Thephêphê. Ka moragô ga lehu la mohu Kopotšô le khudugô ya morwa mohu ka moteng, Thephêphê a hwa. O ilê a hwa lehu la mongwê. Mmagwê o ilê a diva bjala. Bjale a tšhêla the thave ka gare ga bjala bja pitšaneng. Morwa wa gwê, o ilê a fitša a nwa bjala. Mmagwê o ilê mo a re o tšêna ka ntong, a hwetšana morwa wa gwê a duletšê bjala. jo naa! wa ntobiša. Ka nnete o napolê a loba ka gobane morwa wa gwê o ilê a napa a hwa.

9941 "The pipimpi re apa khôrômêla, kuta-marama re hwa nayô." Mmago Thephêphê a ka a the nya-retšô, o ilê a no makala bjale ka batho mo ba makala lehu bolwetšê ba tha bo tebe. Monna o ilê a o hwa bothoko hudi. Ka baka lewe, a nya-ka gore ba tšwe ba yo tšama ba o kwa lehu

la mohu. Mamodikong o ilê a thomiwa boloi ke papago mohu. O mo thôma ka baka la gore o ilê a mo hwetsana a mo fa bjala ka ntong. Khe-
nthe mo a tōga mo we o nwa bja mmagwê. Mo-
thomiwa o ilê a the ka a lla. Ba ilê ba tšwa
ka the gae the bōna.

9942 Mamodikong o ilê a fiwa naka ke monna wa
ngaka. Monna wa ngaka o ilê a laudisa ka mo-
khwa o we mmago ngwana a bolai lego ngwana
wa gwê ka gona. Fêla mojana o be o beetswe
morwa yo we a ilego a tšwa ka moteng. Morwa
yo we ke tšhwana, papagwê o hwilê. O nyaka
go bolaiwa ka baka la lefa la go šiya ke mohu
papagwê. Wena bjala bjo we ba ilego o ilê wa mo
fa, a bo na molato. Mmagô mohu o ilê a dumêla
boloi bja gwê. Thephêphê o hwilê baka the hêe ka
gobane ke yêna yo we a tšwilego ka gare ga
mote. Tsê we di teba ke lena. Goriale ke monna
wa ngaka. O ilê a beula mmago mohu. Ke moka
mothomiwa a fiwa naka.

9943 Lee yo mogolo o ilê a ya ga Leenyana. Ba
ilê go boya, a napa a phakisa a ya ga morwa
mohu moratho wa gwê. Ngwanaka, ke dirilê molato
ka baka la lehu la yo la ngwaneno. Ke thomilê

Mamodikong boloi. Bjale o tšo phêpêla. Bjale monna wa gwê o re o'nyaka dikhomo tšie pedi tša go thakolai mosadi wa gwê. Ke tšile mo ka kadimô. Ke nyaka go pipitšela molato. Di ya o kwala pa-pa, bjale nna ke noši, nka the ke ka khôna. Ke tša tšama ke bitša banna ba the ba kae, ba te ba bônê mo ke le adima.

9944 Leenyana o ilê a kwe taba ya lehu la Thephê-phê. Ka moswana bja re go tša, a tšama a bitša banna ba gabô. Molato keng. Goriale ke ba bitšwa. O ilê a ba anêgêla. Monna yo mongwê a re o ilê wa ya nabô naa. O ilê a re aowa. Bjale nna ke a goseba, Wa tšeke wa wkanêga. Mohu o hwi-lê baheng tša go. Leenyana o ilê a thôma go tšhoga. Mosebi o ilê a re, a go na taba, rena re tša tša.

9945 Kadimô ya dikhomo a ya ka ya ba gona. Le-tšatši ke la a go mmotša gore a boê ka lona, o ilê a boya. Banna ba la ba go bitšwa le bôna ba ilê ba ba gôna. Bjale Leenyana, a ba tšalošetša ka mokhwa o we ramogolo wa gwê a tšilego ka go adima dikhomo tšie pedi. Banna ba ilê ba nya-ka gore a ba botše moloi wa go loya mohu. O ilê a re, "ngaka ya teya mma a se ngaka?" Mantšu a ngaka a ilê a reng. Le a bôna banna ba

gešü, ke adima dikhomo, a ka tšela tše we. Bjale
 mmago keenyana o ilê a phula kudu ka mpeng.
 ke ya o kwa, nna ke kwilê mong mophepedi. Lehu
 le we la mohu, e be e tše la gwê. O kwilê baka-
 ng tša yo morwa wa ka. Ka baka le we, nna a ke
 bone gore mmolai a ka adimiwa dikhomo. Ba ilê
 ba mo ganêla. Ke moka a tšoga a le fêla.

9946 Lee o ilê a adima dikhomo tše pedi ga boma-
 kholo wa gwê. Ba ilê go mo ganêla ke moka a topa
 le-para la gwê a tšoga kantê le gore šalang ga
 botše. Bjale a ke tšebe gore nna dira bjang, ka go-
 bane ba wkhantšê go wkhadima dikhomo. Goriale
 ke lee o botša mosadi. Thepela ga batswadi ba
 ka, mothomong bōna ba tša go adima. Ke ge a
 ya ga makholo wa gwê a mo adima. Ke moka
 a ya a lefa molato. molato o ilê wa fêla ka mo-
 kholo^{wa} o we. Lee le lee ya ba mpja le phivi.
 mafellô a taba.

Temana ya 13: Mopotso wa moledi....

9947 Moledi wa moja-lefa a swanêla go hwetšana
 moputso, ka baka la gore ke ngwana wa gwê. Moledi
 wa moja-lefa ke yêna motwari wa motše. Bjale mole-
 di o ja le yêna moja-lefa tše we a tše jago. Go ja

mo we a go bolabolwe ka go jêla telong ka e thii, aowa
 -a go no bolwabolwa ka dijô. Mabjala ge bo le gona,
 molaudi ke yêna. Khomo ya hwa goba ya thabiwa,
 mo kukuni wa thôgô ke yêna. Mogopo wa bušwa
 o wa phathiwa ge ba bôna a ba somêla medirô
 ya malapa a bôna.

9948 Moputso wa motswari wa motê. Ge motswari
 wa motê a ka theke a ba le mokhwa, o bitsiwa mo-
 khalabjê wa motê. Ke ôna moputso wa gwê, ka goba-
 ne ke yêna mokhalabjê wa motê. O ta no bigiwa dilô
 ka moka bjale ka ge a thale theponeng tha boledi.
 Moja-lefa o ta mo thompha go fithêla ba fapa-
 nya ke lehu. Ge a na le molato a thoka tha
 go lefa, moja-lefa o wa khôna go mo lefella.
 Ke moputso wa motswari wa motê. Ke moputso
 wa motshepegi. Moja-lefa a ka theke a dira the
 thengwê ka ntê le yêna moledi wa gwê. "Lefate le le-
 swa le tiya ka le letala."⁹⁹

9949⁶ Thinyi thinyi e a e thinyetsâ, agi agi e ya e
 ka gêla.⁹⁹ Motswari wa motê mo a ilê a sita go
 twara motê ka baka la mokhwa ya gwê, a bi-
 tsiwi mokhalabjê wa motê. O ta no ba mokhalabjê
 ka mokutung wa gwê. Moja-lefa a ka theke
 a mo thompha. Le ge mmolabolo o re bobê a bo-

etšišane, go buima go motswara ka matsōgō a mabedi. Matsōgō a mabedi a tswara yo we a kilego a go tswara ka matsōgō a mabedi. Motswara manenekwana le yēna o tša tswariwa manenekwana. Ge gona le tša gonwa, o tša no ba bjale ka bakhopedi. Ka ōna mokhwa o we go bothoko kudu. Go bigiwa ka thōmphō go bose kudu.

9950 Makhitšélé ke pelo e tša mmolaya. Monna yo we Makhitšélé leina la gwē e be e le Kodišé. Bjale mogolo wa gwē o ilé a hwa, a šiya moradi. O be a na le barwa. Bjale morwa yo mogolo o ilé a mo šiya e le legaola. Bjale ka letšatši la thobošo, ba ilé ba šupa yēna Kodišé go ba motswari wa moše. Keina la mohu lekwalala. Morwa lekwalala yo mogolo Magwašé. Mmagwē Magwašé Matšholélé.

9951 Makhitšélé o ilé a šita go tswara moše wa mohu mogolo wa gwē. Morwa o ilé go fetša go bolla bogwēra, ke moka a thōma go fapana le moledi wa gwē. Molato wa moledi ke leonyala bojato. Dišo tše di lebanego lapa la bo mojalafa, o nyaha di lewēla ka lapeng la gwē. Dikhomo tša mafiša, o fišulla, a e ya a fišša go šele. Ge yēna tšelo tša go lebana la-

pa la gwē t̄ha hwa, a nyake go fa malapa a bathologadi. Bathologadi ba ilē ba thōma go mōhona bjala. Monna a thōma le robo. Monna o ilē a thōma go ba lwant̄sha. Moja-lefa a mmot̄ša gore a boélē ka moteng wa gwē. O ilē a ganelle. Mafellō gwa ba ntwa. Moja-lefa o ilē a tiya moledi.

9952 Ka moswana ba tsoaga ba dulēla taba. Ba ilē ba laudis̄a mōkhwa wa moledi ka mōka. Dithōgō t̄ša mōkhwa ya gwē. Mafis̄a o fitulot̄še, o t̄šamilē a fis̄a mōwe a go t̄ebago. Dikhomo t̄še pedi o t̄šo fets̄is̄a mosadi wa gwē ka nt̄ē le go rebot̄ša. Moabē yēna a re fe. Rena re a mo fa. A kholwe ka t̄he we re mo fago, o nyaka whe re ka mo fa ka mōka. Bjala bja ba gōna ka lapeng la mosadi wa gwē, a re fe. Bja-le le rena re ilē ra mo kona. Ke mōka a thōma ntwa. Go ka ōna mōkhwa o we dikhōzi. Di laudis̄it̄še ke mmago moja-lefa.

9953 Bjale banna ba ilē ba nyaka go kwa t̄ša ka ganong ga moledi. Mabélē a ana dikhomo. Dikhomo t̄še pedi ke nnete ke dirilē bjale ka baka la gore ke mōthahu wa go šiya mogolo wa-ka. Fe ngwana a gudilē ke nna yo we ke t̄ša

go mo tšeiša mosadi. Nna ke nyaka go tšeba gore
ke bolaelwang. Ba ilê ba re o tšabilê ke leoka-
na le we o le tšagoletsêgo. Ka go rialê mo we
ke gore molato a o gôna.

9954 Ba ilê ba dira gore a tšamê a ba šupa mafi-
ša. O ilê a tšama a ba šupa a we ba tšebago. A
we a utilego, o ilê a gana go tšama a ba šupa.
Moja-lefa o ilê a bama tšama a ba šupa mowe
a utilego. O ilê a šupiwa ke batho bala ba fiši-
tšwego dikhomo. Ka moka mafišwa a ilê a ga-
piwa gammôgô le a we a go ba a utilê. Bjale
dikhomo tše pedi ke tše we a ilego a fetšiša mo-
sadi wa gwê ka tšona. Bjale re swanetsê go di-
ra bjung ka dikhomo tše a ilego a fetšiša mosadi
wa gwê ka tšona. Moja-lefa o ilê a re maata
a monna ke a thakadu, a fele go tšela ga ôna
ke lehu.

9955 Moja-lefa o ilê a re monna a tšwê ka tšha
mafuri. O wa di kwa ka di tšebê tša go. Ke a
di kwa. Go lukilê, ke moka monna a tšeya
lepara la gwê a tšoga. Go dula gôna o be
a tšha dulê kholê le moše wa mohu mogolo wa
gwê. O ilê a re go bôna gore o rakilwê, a na-
pa a kuduga, a ya a dula mmotong wa khube-

tšane. Ba ilê ba fupana ka mokhwa o we. Ge go na le bjala o be a tša bigiwi. O be a no ba bjale ka ba khupedi. Ke mo bare makhitšêlê ke pelo e tša mmolaya. Ke moka ya napa ya ba leina. Batho ba re a na taba, o diyo tše thinye-tša ka nši. Ke moka kwanô a ya ka ya ba gona

9956 Bana bu Kodisê ba ilê ba tšala ba kwana le Magwase ka moragô ga lehu la papago bôna. Ba ilê ba thôma go bitšetsana tša goja. Le molo-mô wa ngwaga o moswa ba be ba lomisa ke mosadi wa magwase. Ke moka taba ya bôna ya fê-la e tša mo we. Mafelô a taba.

9957 monna mo a ka hwa e le modidi. Mo ke taba e ngwê. Ke taba e ngwê ka gobane mo go na le tšala, o swanetše go tšwa kudumêla go šehelêla bana ba moku. Ge moledi wa bana e le yo we a le banego go ba lêla, le ge a ka no tšwa kudumêla, a gona moputso o we a ka o hwetsanago ka gobane ke bana ba gwê. Mo a ka hwa ba tša mmoloka. O gudiša motše wa gwê. Bjale ge ba ka lediwa fêla ke motho goba malome wa bona ka thoto ya gwê, gôna moputso o swanetše go ba gona. Moputso o we ba o bitša wa maledi. Maledi a lifiwa ka khomo. Ba re ke khomo ya

maledi. Ke gore moledi wa ditshuwana, o digu-
disitse ka tša go ja tša gwê.

9958 Ramogolo, moratho wa mohu ke bōna ba we
ba tša hwetsānago moputso. Ge go hwilē mogolo,
moratho o swanetsē go šala a fēpa bana ba
mogolo wa gwê. Ge go ilē gwa hwa moratho
mogolo le yēna o swanetsē go šala a ruele mo-
rwala wa go fēpa bana ba moratho. Bōna ge
mošadi a ka šala a thinya lefa la mohu, goba
go hwilē moratho goba mogolo, a gona motho
yo we a ka khalago. Fēla ba tšo no mmotša
gore mothang ngwana a golago, o tša tša a lwa
nago. Moputso wa bōna ke wa bo khalabje. Le
dikhomo tša go tšeya mosadi, a ka no mo fa. Ge
e le tša maata a mong moledi, o no mmotša go-
re le wena o tša tšeisā yo mongwē wa barwa
baka.

9959 Khadi le malome wa ditshuwana. Ge
ba ka bōna gore mohu o ilē a hwa e le modidi,
bana ba ka lediwa ke khadi, ge mmago bana le
yēna a hwilē. Bjale o swanetsē go hwetsāna
maledi, ka gobane ba fepiwa ka dijō tša monna
wa khadi. A ka tše ke a dumela ge ba no tšē-
ya bana ka ntē le gore ba mo fē maledi. Go no

ba bjale ka malome wa mohu. Ke ge ditshuwana e le batogolo ba gwê, ba swanetšê go mo fa maledi a gwê. Maledi a bana ba ba-thankana, ke khomo fêla. Bana ba bangwê ba swanetšê go rê-kêla moledi dikobô, mo ba gwidilê ba e ya mahh-weng. Bakeng tša basetsana, ba swanetšê go ntšha dikhomo tšê pedi. Ke ge bana ba le ba ba bedi: Ge ba feta ba bedi, re ka re ba bararo. Ba ntšha tšona dikhomo tšê pedi. Wa bararo a gona taba. Fêla ba swanetšê go mo fa kobô ya botšego mothang a nyadiwago.

9960 Ge ba tša ka ba ntšha maledi, moledi wa bana a ka noga na nabô. Ke ge ba ka nore ba ba iša khorong mabapi le go gona le bana, ba khoro ba tša ya ba êma le moledi. Ba ka kolota maledi a bana ba bannyana. Maledi a ngwana yo mogolo, a na tše-koloto. Ke ôna molaš wa gona o we.

9961 Melaš ya malapa a e êtêlane. Melaš e na ya ka gôdimu ke ya balaudi. Molaš o tilego wa mona nageng ya gešû. Maledi ke khomo ka e thii. A go khathalege gore moledi o be a lêla bana ba bantši. Fêla ka ôna molaš wa ba-laudi, khoro e na êma le yêna moledi ka baka la gore ke

thoto ya gwê e we a go ba a lêla bana ka yôna
 . Bjale ka mong the ga gešû bathankana le bame-
 nyana ba no swana. Ka moka ga bôna ba gubi-
 wa ka khomo.

9962 Bathankana ba swanetšê go rêkêla moledi
 dikobô. Mothankana yo mongwê le yo mongwê mo
 a ilê a ya makhoweng la mathômô, o swanetšê
 go rêkêla moledi wa gwê dikobô. Ke molaô, ka
 gobane mo a e tšwa o butšwa taba e we. Ba-
 setšana a ba bereke ba nyadiwa. Mo monyalong
 , re hwetšana pudi ya papagô monyadiwa. Pudi ya
 mmago monyadiwa. Ke tša go bula melomo ya
 butswadi, gore ba khônê go phôphêla banyadi. Ga-
 -pê go na le kobô ya bošego ya mmago ngwana le
 tšase ya papago ngwana. Tšê we ke tša tšatsi
 le a nyaka go beka. Dilô tšê we kamoka di fi-
 wa moledi wa bana. Ke ôna molaô o tilego mo
 nageng ya gešû. Dikhomo ba di šielâ moja-lefa
 o ša nyadiša bo ngwanabô baradi le yêna o ša nyala
 ka tšona. Mafellô.

Temana ya 14: Bôthinyi bja moledi...

9963 Bôthinyi bja moledi. Moledi a ka lêla bana
 ba mohu gammôgô le thôlômêlô ya bathologadi

ga boṭe, empa ka thekong ya diruiwa a thinya ka baka la go the tšela. Bjale bakeng la go the tšela ke phōšō. Khanthe maledi a nyakiwa ka moragō ga mo moja-lefa a gudilē. Ke gona a swanēla go the tšela, o swunetšē go fiwa.

9964⁶⁶ Moliti wa mogo wa rotwē, o leta a ija mafota.⁹⁹ Re ta fogēla mafota, re bolabolē ka mabota. Mabota ke manamane. Bjale le ōna a tswalle moja-lefa, a tswalle moledi. Bjale moledi mo a ka tšeya mabota a uteletsā, moledi yo we o na le leonya. Ka baka le we a nyake go gudisā la-pa goba malapa a mohu. O nyaka gore le thepe le legolo e be la gwē. Mabota a lewa ka le-baka. Ge namane ilē ya hwa, a gona molato ka go-bane e diyo hwa. Go rotšā mothahu wa mohu ka go lefa melatwana ya go the fēlē, ke gona gutswa mothahu wa mohu. Bjale ge ba tšilo mo nyaka gore a di buišē ke moka a kwaē-la ka thekhoš:

9965⁶⁶ A ke mogolo ke mokokompa, ke mogolo moja tša ōka.⁹⁹ Polubolo e ke ya moledi. Go ōka mo we a go bolabolago, ke ga go rotšā thoto ya mohu ka maano. Ke ne le molato le the mamma^{nye} ne, ke khopēla namane goba putšanyana ko lefa

molato o we. "Mofuriwa a na maano, maano a na le mofuri." Ka baka la gore o ba tiwere ga boṭe, ba ṭa mokhōlwa ke moka ba mo'adima. Kherantse a e go lefa molato, o ya go fiša. Ge motho a nyakišiša molato, wa hwetšana molato e le wa ṭhe pipi-mpi. Ke moka o ṭa no tšwela pele le go rotša ka oṅa mokhwa o we.

9966 Moledi o swanetše go veriwa dilō tše we a ilego a di utswa. "The nwa bonopi bja bokhalaku ṭhe mpōnē molomo mpōkōpōkō pele ga lehu go ēta mong wa lona?" Ge banna ba ka re ba vēra moutswi, bjale moja-lefa, a re ṭogēlang go mo vēra. Ba swanetše go ṭogēla. Fēla ge ba ka bōna a na le maata a go mo vēra, le bōna ba swanetše go mo tšā. Le ge a ilē a utswa khomo, ka tuēš ya moja-lefa ba mo leṭhetš. Dilwana tše dinyana tšona gantši a ba mo vere. Taba kholo ke go mo ntšha ka ṭha mufuvi.

9967 Nka baka lang moledi a lobiša thoto, a ṭha veriwi. Lephokō le tšwa le le ga mmagō moja-lefa. Ka baka la go tšhaba go loiwa. "Thōgō ke tšhemo ngwanaha ba ṭhagolēla?" O ṭeba mokhwa wa moledi. Bjale ka ge gothwe: "Yo monyana a ke a bolaya twaebela a anēla." Twae-

bela ke pela e kholo. "Wa kata yo mogolo a o wanele, o re 'nannase?' Ke yōna taba e we ba tšhabago yōna. Motho wa mohuta o we, gore o na le mokhwa, ge ba mmōna molato. Yēna o ba fetola ka gore "moliti wa mogo wa rotwē, o leta a ija mufota?" Ba no mo ntšha ka khoro fēla ka gobane wa okwa matswikitswanyane a re tswiki-trowē o thepilē bohlo.

9968 Diruiwa di na le badiši ba tšona. Thōkōmēlō ya motswari wa ^{mote} ~~diruiwa~~ mabapi le diruiwa. Ke go bōna gore di gorogilē ka moka le gore lešaka le tswalletšwe ga bote. Le go bōna lešaka mo letšagetšhe ke moka a le tšōa. Le go bōna tšhe we di babjago. O swanetšhe go di alafa. Diruiwa di tšeba ke badiši. Ka baka le we go buima kudu, go utswa the ruiwa. Ka gobane badiši ba swanetšhe go bola ka gae.

9969 Moledi yo mobe, o utswa mothahu ka maano. O utswa ka maano ka gobane a gona tela e we a ka utswago ka yōna. Bjale maano a gōna ke go khopēla. Bjale ka ge go ngodilwē go thwe, ditaba ka moka di swanetšhe go bolwabolwa ka lapeng la nto e kholo. Khadi le ba bagolo ba boleloho la mohu ba swanetšhe go ba gōna. E šita

le go tšama o lemela batho marimo, tumella e swanetše go tšwa e le ka lapeng la nto e kholo. Bjale ka ge go ngodilwê ka mo mapampiring a ka momo-ragô.

9970 Motswari wa motše mo a utswa diruiwa ba ša phakisa ba mmôna. Ba ša o kwa ka bôna badiši ba dikhomô. Bjale ke mokhwa o we a ka the kego a khôna go utswa. Diruiwa tše we a ka khônago ke tša mafisa. Tšona a ka khôna go di utswa, ka gobane o ša tšwela a tiya mang wa lešaka ka mat leleme. Bjale ka ge a motšeba gore motše wa mohu o šetše o tswere ke yêna, o ša mo fa the we a the nyakago. Ba ka the ke ba phakisa ba lemugile. Ba ša di teba mothang ba nyaka go di gapa, goba mothang ba nyaka go di bôna. Mofisiwa o ša ba šupa le go ba botša tše we ba ilego ba di gapa.

9971 Lehu ke thelo the the tšhubišago kudu. Bjale ka ge go ngodilwê gore lephoko la go tšibela gore rera ke mmago moja-lefa. Dipeelo tša batho a di swane. Ba bangwê ba mo letšhetše go mor mo rera. Ba bangwê ba re lehu ke boroko. Ba swanetše go mo rera. O swanetše go di buiša. Molato a o rerwi khorong fêla

aowaa, ba o thōma ka the gae tha bōna. Molato o išwa khorong ka manganga a mo-riiwa, ge ba bōna gore a dumele go buiša dilō tšē we a di utswi-tšego ke gōna ba ka išago molato khorong ya mošate. Ke ge a utswitšē dilō tšē dikholo goba tšē dinnyana ka buntši.

9972 Boloji bo a tēna ka baka la lefa. Ge moledi a bōna gore utswitšē ka maata, a bilē a bōna bosi-ma go buišetšā thoto, ke moka go thōmēga boloi. Boloi bjo we ke bja go nyaka go bolaya ~~mo~~ moveri ka gobane mo a bolailē yēna a go motho yo a ta ša-lago a mo tswenya. Ke ōna mokhwa o we ba bangwē ba tšhaba go rera. Ba tšhaba bjōna boloi. Bjale ba bangwē a ba na taba le taba e we ya boloi. Ba re ba ba hwilego le bona e be ba go nyaka go phela. Ge ba ilē ba mo rera, a di lefa, ke moka kwanō e fedilē magareng a bona.

9973 Thalefetšo ya barwa go barwa ba bannyana. Monna a ka hwa a šiya dintō tšē pedi goba tšē tharo. Bjale ka moragō ga lehu la gwē, ba šala ba abagana lefa. Bjale morwa yo mogolo, a thōma go ba le leonya. Leonya le thaga ka mokhwa o; ka go bōna kabêlō ya gwē e tha tšwele pele ka go tswalla. Kabêlō ya yo mannyana

e tšwela pele. Ke moka o swanetše go tšena ke mōya wa botseba. O tsebatšela gore buntši nka be e le bja gwê.

9974 Botseba bo nyaretsä mōya o mobe. Basadi a ba tšebe tšelō ka baka la diruiwa. Molaō a o du-mele gore moradi a tšene ka gare ga lešaha ka gobane ba ne le madi a mabe. Ba ba tšhabiša gore ba ka khumisä dikhomo goba dipudi le dinku. Bjale morwa yo mogolo mo a na le madi-mabe, mabapi le habelō ya gwê, o phintšha manamane a lapa le le'nyana. Namane ya hwa ya go lebana yēna, ke moka e gafēla lapa le le'nyana nnyana. Ke gona a tšene ke mōya wa botseba. Ge wke lapa le we a le na ngwana wa mošema-nyana, le ka tše ke la phakiša le tšeba. Fēla ge a tšhōmēla dipolabolo tšä badiši, o tš phakiša a tšeba.

9975 Ge botseba bo dira ke moja-lefa, ba šitwa go tšwela pele le taba ka baka la gore o bōna gore ke thoto ya papagwê. Bjale ge gona le mothankana ka lapeng le le nnyana, ke yēna yo we a tš go botšä mmaqwê. Badiši ba tšeba dikhomo ba bilē ba tšeba le beng ba tšona. Ke bona dithatsetšē dikholo ge batho ba fapane

ka tšona. Ka ntê le badiši mabapi le diruiwa o ka the^{ve} wa tšeba tšelo. Basadi ba tšedi ba tšhōkōmē-la maina a moabê wa bōna. Ka go tšeba maina, o tš tšeba namane ya khomo e hwilego.

9976 Mpherefere a tšiši wa mothahu fêla, aawa le wa dithapō o gōna. Moledi ke yēna yo we a swanetsēgo go tšhōkōmēla dithapō. Dithapō tšē di tša nyakegego kudu, di abaganywa bana ba mohu. Bjale ka dithapō tša dikobō. Ke tšona tšē we di abaganywago bana ba mohu le ba leloko. Bjale tšē di nyakego kudu ke molamo wa motē, lerumō le lerumō le we le hilego la bolaya motho. Lona le alafa. Bjale ka ge motho a babja ke mōkolo, ba mo alafa ka lona. Mogopo le ōna ke wa moja-lefa. Bjale di tš tšē we di bulukiwa ka ntong e kholo. Di tšhōkōmēla ke yēna moledi wa ngwana.

9977 Mašumu a hwa a šiya basadi ba ba bedi. Monna yo o ilē a hwa ka bolwetsi bja go boifiša. Ke bolwetsi bja lepera. Bjale mosadi wa ntō e kholo, o ilē a mo šišingwa. O ilē a ōka ke mosadi wa ntō e nnyana. Pele ga lehu la gwē, o ilē a šiya taēlo. O ilē a bitša khaitšedi ya gwē gammōgō le basadi ba gwē. Ba ilē

K34/82

ba fitša ba dula ka ntšê ga lekūba la gwê. O bi-
tšitšê ke nna kšaitšedi. Nna e bina e ukametšê
leôpê. Ke nyuka go šiya mantšu ake khakala.
Ke wena yo we o tago šula o ba lamolanya, ge
ba togetšê mantšu ake.

9978 Tašlô ya gwê ke ya go abaganya lefa. O ilê
a roma morwa wa gwê gove a yo twara pudi ka
šakeng. Keina la pudi bare ke šukedi. Ebe e na
le putšanyana ya tšhatšana. O ilê a boya nayô
e na le putšanyana. Pudi e ke e fa wena kšai-
tšedi. O ta šala o lêla go yôna. Putšanyana ya
yôna ke ya morwa wa lapa le le'nyana. Dipu-
di ka moka ka šakeng ke tša ntšo e kholo. Ka
šakeng la dikhomo, go na le dikhomo tšê ntšê.
Matsoku e na le namane. Namane e we ya yôna,
ke e fa lapa le le'nyana. Buntšî bja dikhomo
ke bja ntšo e kholo. Khomo e kolobêrê le tša mpolo-
ka ka yôna. Ke moka lefa laka le feletšê.

9979 O ilê a thaloša lebaka la mo matšahu o
fiwa lapa le legolo. Wena mosadi wa lapa le
le nnyana, wa tše ke wa fêla peelo. Ngwana
wa go e thale yo mo-nnyana. O ta di dišê, di
tša mo twalla. Bjale wena mosadi wa lapa
le legolo, morwa wago o gudilê ke monna. Ka

dikhomo tše ke mo filego a ê a tšee mosadi yola
 . Ke gore mohu o šilê a lošitšê mosadi. E bego
 tša ilê mabotšo fêla. Ke moka ke feditšê. Ke
 tšona dipolabolo tše we ka go ba ke go bitšetsa
 tšona khaitšedi. Ke moka ba palakana. Khaitšê
 -di ya gwê, o napilê a tšoga le pudi, a ya a bega
 monna wa gwe, gammôgô le mantšu a a go'ba a
 mmitšeditšê ôna. O dirilê ga botše makholo, e be
 ba tša šala ba thalefetša lapa le le nnyana.

9980 Masummu a hwa diateng tša mosadi wa ntšo e
 nnyana. Ka moragô ga matsiši a tše maha, e,
 a mo a laetšê ba lapa la gwê, a napa a ba
 šiya. A di makatšê, bolwetši bjo la a še bja
 go tšena motho. motho a no bôna a tšene ke bjo-
 na le na ba le tšeba gore a e thale wa geno.
 Ba ilê ba boloka mohu ka khomo e la a gore ba
 mmolokê ka yôna.

9981 Maina a bathologadi le a barwa ba bagolo.
 Mosadi wa ntšo e kholo Mamosetane. Leina la
 morwa wa gwê yo mogolo Mathule. Leina la mo-
 sadi wa ntšo e nnyana Madigale. Leina la morwa
 wa gwê yo mogolo Mafrikeng. Moratho wa mo-
 hu o ilê a hwa pele ga mogolo wa gwê. O ilê
 a hwa e thale khopê. Leina la khaitšedi ya

mohu Mathegwapa.

9982 Mathulê o ilê a beiwa tulong ya mohu papagwê. Ka letšatši la thobošo, ba bo lešokola mohu ka moka ba ilê ba khobakana. Bjale khaitšedi ya mohu o ilê a ba thalošetša mantšu a mohu ka moka ga ôna. Le ge yêna a ilê a fiwa pudi. Bjale go fedilê, le ka bolabola mabapi le moja-lefa. Goriale ke yêna khadi. Ke wena mong wa moše, ke wena yo we o tšebago lapa le legolo. Rena re swanetše go kwa ka wena. Di khaitšedi tša go di hwilê go šetše wena. Le ya o kwala. Mathegwapa o ilê a ba šupa lapa le legolo. Bjale ba re mohu o dirilê ga boše, go abaganya dintō tša gwê a tha phela. Bjale rena mo re leya leya, a re bone yo we a ka šalago a twere moše. Wena o swanetše go tswara moše. Di ya o kwala, goriale ke khadi. Mathulê o swanetše go dula tulong ya gwê, nna ke ta no ba mo thuši fêla. Ba ilê ba dumêla. Ke moka ba napa ba mmeya tulong ya gwê.

9983 Kwanô e ilê ya ba gona magareng ga nto e kholo le e nnyana. Moja-lefa o ilê a tšeya wa gwê moabê, a ya a nyala mosadi yola wa go šiya ke mohu papagwê. Leina la mosadi

Motsatsi. Lefa la lapa le legolo ka moka ga lona le ilê la iŋwa monyalong. Ka lapeng le legologwa ūala go ngōnga ntsana. Dintsi ka moka di ilê tša tōga. Ka gobane wa bōna dintsi di ngōnga ka buntsi mokhorō o gōna.

9984 Khōlwa ka the we o filwego. Mosadi wa nto e nnyana, dingunangunō di ilê tša ba gōna mabapi le moabē wa gwê. Fêla ba fêla ba mmotsā gore khōlwa ka the we o filwego. Lentsu la mohu a le nyatsiwi. Mmalō! mosadi o ilê a makala. Putsanyana e la ya e tšibula ka dipu-
tšanyana tše pedi tša ditshadi. Khomo ya tšwê-
la pele le go tswala ka ditshadi. Pudi le yōna ya tšwêla pele le go tswala ka diputsanyana tše pedi. Lesaha la dipudi la tala le la dikhomo. Ke unete motho o swanetsē go khōlwa ka the a fiwago.

9985 Mafisikeng o ilê a ntšha dikhomo le dipu-
di a ya a nyala mosadi. Ba ilê ba nyala, tša ūala di tha eme ka lesaha. Moja-lefa a tē-
na ke moye wa botseba. Lethepa le legolo le
-nya ke yo mogolo. Molata a swanêla gonya
lethepa le legolo. Goriale ke mathulê. Ke ba-
ka la mma a ilego a šingwa go ōka mohu

papa. mathatse ka moka o wa filê lapa le le nnyana. Mōya wa moja-lefa wa napa wa thinye-ga ka go nyaka maanō a go tšela lapa le le nnyana lefa.

9986 Bagōgadi ba nyaka mašaledi a mothekō wa ngwana wa bōna. Ba-gōgadi ke ba ga makholo. Mathule a ha a fetsā go nyala mosadi. O ile a iša dikhomo naku tše nnē le dipudi tše lesome le dipudi tše phethago menwana mmedi. Bjale ba hwetsūna gore di bupilê dikhomo tše tharo. Ge ba phathaganya le ^{dikhomo} dipudi naku, ba hwetšāna gore di a šupa. Bei ilê ba re tšhupa e a ila, malome wa gwê, a mo adima khomo ya go šupulla. Ba ilê ba mmêla molato wa dikhomo tše pedi le twetš. Bjale ba ilê ba dira bjala ba buiša ga mokhonyana, go rera dikhomo tše la tharo.

9987 Mathulê o ilê adima dikhomo tše tharo go madigale. Pudi o ilê a e a-dimêla go thubê-la barwadi ba bjala. Kwanō e be e thale gona. Therola the ilê go fiša, ke moka barwadi ba bjala ba bega mokhonyana molato wa dikhomo. Re rumilê ke ba ga makholo wago, ba re ba nyaka dikhomo tša go fetsiša ngwana wa bōna

bōna. O ilē a-dima pudi go lapa le le nnyana.
Ba ilē ba mo adima. Le tšona dikhomo ba ilē
ba mo adima. Bjala bo tēna go e tša lehono,
a ya adima diruiwa tše we le lehono. Khadi
e be e le gōna, ka gobane e be e tša dulekho-
lē le bōna. O ilē a bitša ke madigale.

9988 Mathulē o ilē a bitša ba gabō. Ba ilē ba
khobakana. Le bitšitše ke nna ba gešu. Go tše
the-rwalo mo, tše tšwa tše le ga bo makholo.
Ka tšona ba tšilo vèra dikhomo tša monyalo wa
ngwana wa bōna. Ke ōna molato o we ke le
bitšetrāgo ōna. Bjale le di kwile, ke tša ntšha
bjala ra nwa. Ke moka go fedilē, ba tēna
dipitšeng tša mabjala. Banna ba ilē ba re,
“tša ka pelo ya tswaledi, tše tšeba ke yēna tšwa
-ledi?”

9989 Mathulē o ilē a fetsiša moradi wa gwē.
Barwadi ba bjala ba ilē ba rwala tšhōgō ya
pudi ba boēla moragō nayō. O ilē a re le botšē-
ng ba ga makholo, molato ke ukwilē. Le nna ke
nna yo we. Ka moragō ga matsatsi a tše
makae, a iša dikhomo tše la tharo. Ke moka
molato wa mo-nyalo wa fēla.

9990 Motsatši o ilê a tšwa a peputšê ngwana ~~wa~~
 ngwanenyana, mo a e tša bogadi. Leina la ngwa-
 na makôma. O ilê a nyadiwa. Bjale mosadi wa
 lapa le le nyana, a kebella ge moja-lefa a bu-
 iša dikhomo. Ba ilê ba no bôna a khaogane.
 Moratho wa mafsikeng ke yo mogolo o nyaka dikho-
 mo tša go nyala mosadi. Ba ilê ba mmutšiša di-
 khomo. Moja-lefa o ilê a ba fetola ka gore a ke
 tebe ke na le molato le lena. Dikhomo ka moka
 tšê we ke di šumišitšego ke mothahu wa go
 šiya ke mohu papa. Bothakha bo a ja, bo ilê nna.
 Nna e be ke re ke a thakha, khanthe ke a e po-
 laya. Khakhi e ilê ya leka ka maata go sola
 moja-lefa. Le ga go le bjale a ka a dumêla.
 Banna ba ilê ba mo khobakanêla. Le ga go
 le bjale o ilê a tšwêla pele le go gana. Taba
 e swanetšê go išiwa khorong. Ba ilê ba iša ta-
 ba khorong ya mošate. Ba khôrô ba ilê ba amo-
 gêla taba.

9991 Ba khoro ba ilê ba bôna moja-lefa phôšô.
 Ba ilê ba laudiša ka mokhwa o we a ilego a
 adima dikhomo. Le yêna o ilê a laudiša ka mo-
 khwa wa gore ke lefa la mohu papagwê, le we
 a nyetšego ka lona mosadi. Bjale ba re o ya okwa-
 la. Lehono morwa rrago, o gudilê, thôpha dikhomo

o mo tšeišē mosadi. Mothahu wa mohu ka moka a o thale gōna mogolo wa gwē o swanetšē go mo tšeišē mosadi. Dipolabolo tša go ka moka a di o kua-le. Lentšū la mohu a le nyatsiwi. Khadi e thalusi-tšē ditaba ka moka. Dikhomo tšē we o di adimile. Ke moabē wa lapa le le'nyana. O swanetšē go di buiša ka khomo. Ka moka ba letoko la gabō ba ilē ba mo tšwa, ba ēma le mosadi wa nto e'nyana.

9992 Mathulē o ilē a buiša dikhomo tšē tharo ka khomo. Pudi a yaka ya gapiwa ke pudi. O ilē a no ntšha yōna pudi e la. Khomo e la ya goza-pa dikhomo tšē tharo, ba ilē ba tswalla khō-rō ka yōna. Molato wa therō ya dikhomo ya fēla e tša mo we.

9993 Go agišana ke go tšeelana mollō. Go tšoga ka lona letšati le la moja-lefa a boetsitšego dikhomo tša nto e nnyana, kwanō a ya ka ya ba gō-na. Batho ba agilē motšē ka o thii empa a ba dumedišane. Basadi le bōna a ba tšeelane mollō. Bjale mafsiheng a bōna ga bofe, gore ka moragō boloi bo tša tšena. Ka baka la gore a ba bulabudišane, a ka a laēla moja-lefa. O ilē a no tiya dintō ke moka a mo tšogēla.

le mota wa gwê. Khadi e ilê ya re go mafsi-
keng, o dirile ga botse, ka gobane yo mongwê
o be a ta ba a lopa ka thôgô. Ke nnete ra-
khadi. Nna ke ilê ~~ke~~ ka bôna gore, go kaone
ke toge. "The thare tha muši ke go togela?"
Goriale ke rakhadi wa gwê. Ke moka taba
ya bôna ya fêla e ta mo we. mafello a taba.

9994 Khašane o ilê a sala a lêla bana ba mohu
Kobeng. Mohu o ilê a hwa a šiya ~~na~~ moradi ka
o thii. Keina la mothologadi maleho. Moradi o
ilê a thôma ka thari ya bana ba banenyana.
O ilê mo a e hwa, a šiya moradi wa gwe a na
le lekhata. Lekhata le we e be e le ngwana
wa mothankana. Moledi wa ngwana ke mogo-
lo wa mohu. Moledi ke mogolo wa mohu ka ba-
ka la gore o be a the na moratho.

9995- Mogolo a swanêla go robala le moradi wa
moratho. Moradi wa moratho, mo a lebeletšê mo-
golo wa monna wa gwe, o re matswala. Bjale
Khašane o ilê a ba le dipeelo-ntšo. O ilê a
re, o nyaka go robala le moradi. Moradi o ilê
a gana. O ilê a bôna gore matswala wa ~~gwe~~
gwe o wa mo tswenya, ke moka a mmitšetsô

banna. Ba-nna ba ilê ba mo sola. Mosadi wa
khašane o be a tha di tebe. Ka letsatsi le we
banna ba ilego ba mo khobakanêla, o ilê a di
teba. O ilê a botša monna wa gwê gore kempja.
Monna o ilê a togêla mokhwa wa go twenya mo-
thologadi.

9996 Baredi ba mohu ba nyadiwa. Kwanong ya
mosogana le mothepa. Kwano ya mathômô ke
ya bona ba le ba ba bedi. Gona le mabotšo. Ke
ya go tibiša batswadi gore re kwane le ngwana
wa lena. Ge batswadi ba ba amogetše, ke moka
go šetše go nyala. Banyadi ba ya go nyala. Go
na le maduma. Ke a tsatsi le ba tšenago ka lona.
Ka moswana ba tšoga ba bula khoro. Ka moragôga
mo khoro e bulegile, ba ntšha molomo wa papago
ngwana le wa mmago ngwana. Ba ntšha dilô tša
gore ba khônê go ba phôphêla. Ke gore ge ba tha
ntšha tšona ba ka the ke ba khôna go ba bola-
budisa.

9997 Dilô tše di tšwago ka moragôga monyalo.
Monyadi a ka ntšha pudi goba khomo, ka yôna
a re, moragôga ke na maboêlô. Ke gore go šu-
pa gore monyalo wa gwê a fetša. Bjale ge ba
ilê ba amogetše lentšu la monyadi, ba swa-

netšē go mo nyaka dilō tša go amogela mo-
 thekō wa monyalo. Go ntšhiwa dilō tšē:-
Khuti ya dikhomo, Thelepē, mphaka le gotswe
-lla khoro. Bjale dilō tšē tša ka gōdimu, ka
 moka ga tšona e be di tswara ke moledi.

9998 Mmago moja-lefa o nyaka tša molomo
 wa gwē. Ka tšatši le lengwē yo mongwē a
 mo seba ka mabapi le dilō tšē we di tswa-
 rego ke moledi. O the ke wa tšama o uhanē-
 ga. Ke kwile dipolabolo mabapi le dilō tša
 monyalo wa bana ba go. Go tiwa gore ke di-
 lo tša bana ba ka, ke swanetšē go di ja.
 Mothologadi a re, ke go kwilē. Ke tša yo
 thota budiba. Ke nyaka thelo the la tša
 molomo waka. O ilē a mo šupa mphaka.
 Bjale a re ke dieng ka mphaka. A re pula
 mpa yaka o ta di hwetsana.

9999 "A the ke the tswara ke tau tša lo-
 pēla nkwē." Theema the the thabiwa ke
 moledi wa ngwana. Ke a di kwa matswila
 bjale ke re o di llē le mang. Naa a ke re
 ke go šupilē mpa yaka. Mosadi. Mosadi
 o ilē a toga a lla. O ilē go fitša gae ke
 moka, a bitša bana ba gwē ka moka ga bo-

na. O ilê a ba e tšā pele, yēna a ba šala moragō. Ke moka ba fitša moteng wa moledi. Papago lena šo, o tšugilē. O šalē o bōna bana bago, nna ke boēla ga batswadi baka. Ngwana yo we a ntšhalago moragō, ke ša bo-laya. Ke moka mosadi a rwala megone, a tšama a lla a e ya ga batswadi.

10,000 " O na le mahoko marabē, o re thware o ka metsā? Goreale ke mosadi wa Khašane. Mothologadi oikē go fitša ga batswadi, a ba bo-tšā gore ba bogadi ba nthakilē. O vakilē ke mang monna wa go a huilē. Ke matswala. Moledi a ka a ja tšā goja tšā fologa le mogolo ka baka la bana. Bana ba ilē ba thwa ba lla, le bošego le gona ba ilē ba lala ba lla. Monna a re go mosadi, ka moswana e the go ya go bitšā mmagō bana.

10,000 Batswadi ba mothologadi ba ša le more-di wa bona bogadi. Moledi o ilē a the gopola go nyaka motho yo a ka moromago, ke moka a bōna mosadi a tšwella le batswadi. Re tile mo ka baka la ngwana yo. Re no bōna a e ša. Bjale mo re mmutsišā gore molato keng. O re botšā gore o vakiwilē. Bjale re

wago. Ge o nyaka go ija ka molomo, o swanetše go e jela ka lapeng la bo yōna. Bjale ka mokhwa o o dirago ka ōna, o bolaya lapa la mohu. Ka baka la gore o bōna gore a gona yo a ka go beyago molato, o ka no dira ka mokhwa o we, fēla o di tebe gore ke phōšō. Monna a ka a ukwišiša dipolabolo tša banna.

10,004 Khweša peelo borala. Goriale ke banna ba botša mothologadi. Ba re a no ntšha mathō a lebellē, a the ke a fēla pelo. Goba o thinya lefa ka moka a gona taba. ⁶⁶ O the ke wa bōna palake khwakhwa goya galē-galē, pula ya modupi e e fa. ⁹⁹ Ke moka rena re a palakana. Bothatse re bo hwetsane. Re fa khōna go anēgēla morwago mo a gudilē. Ba ilē ba palakana. Mosadi a boēla ka lapeng la gwē.

10,005 Leina la morwa wa Malehu Madomē. Khašane o nyaka go bolaya ngwana. O ilē a khopēla the thare ga Lephonē. O iša kae. O ilē a ve ke nyaka go bolaya mmuta waka. O ilē a thalošētša monna wa moloi, motho yo we a nyakago go mola ya. O ilē a mo fa dipilō. O ilē a holofēla gore ke ōna mojana. O ilē a fa ngwana nama a e dirilē ka ōna mojana. Ngwana o ilē a kitime.

a tšama a ija a libilē ka lapeng la mmagwē. Khašane o ilē a mo khowella. O be a re ja ofetšē ba ka ya ba go thalefetsā. Ngwana a ka a di kwa ka gobane o be a kitima. O ilē a fitša a šupa mmagwē. Papa ba mphilē nama mma. O bolabola a gare a ija. Mmagwē o ilē mo a e tšeya a hwetsane e na le tšhidi e khubedu. O ilē a mo amoga.

10,006 Ditaola tša mmotšā gore o furilwē. Borēgo bjo we mmago ngwana a ka a robala. O ilē a ya ga monna yo mongwē wa ngaka. Bjale a khopēla ditaola. O be a na le papagwē. Bjale monna wa ngaka, a re ke nnete le tšhugilē. Fēla o be a nyuka go mmolaya. Monna yo we a ilego a khopēla the thave ga gwē, o mo filē letsoku. Fēla. Fēla le mo thokomeleng, o nyuka go bolaya ngwana ka baka la lefa. Lehono gona o pupilē.

10,007 Madomē o ilē a yo lēlwa bo-foqolo ga bo malome wa gwē. Khašane o ilē a no tšwēla pele le go thinya lefa la ngwana. O ilē a gotēla ga malome wa gwē. Bjale ba ntšha khomo ya maledi ba e fa malome wa gwē. Madomē ke monna bjale, ka gobane o na le lapa la gwē.

10,008. Khasane o ilê a bolaiwa ke madomê ka molamo. Dithaka di gona le fatheng. Ba ilê ba mo anêgêla ka mshhwa o we moledi a thintšego lefa la gwê. Le mmagwê le yêna o ilê a mo anêgêla. Bjale moja-lefa a nyaka lefa la go šiya mohupapagwê. Moledi o ilê a mmotšä gore le ka mpeng. Moja-lefa o ilê a bitšä banna, a ba begêla ka mshhwa o we moledi a mo fetotšego ka ôna. Banna ba ilê ba mmotšä gore rena, re ilê ra pallwa. Le re keng ramogolo. Ke via-lê nguana. Moja-lefa o ilê a letšetšä banna ba palakana. Ka moragô ga mo ba palakane, a mo tiya ka molamo moludi wa tēbê. Ke mo-ka a napa a hwa.

10,009 Mokhoši wa lla wa polas ya Khasane. Banna ba ilê ba phalla mokhoši. Ka nnete ba hwetšana a hwilê. Molato keng. Moja-lefa a re o bolaike ke nna ka molamo. Ge le gošo le ilê la ja ditoo, mong wa ditoo o swanetše go le bolaya ka gobane a le na tha go lefa. O dirilê phōšš nguana, o be o tha tswanêla go mmolaya, o be o swanetše go iša molato khorong. Motšidi the phitilê, the re lehu a the thelo ke boroko. Bjale taba e swanetše go bi-

giwa ba mošate. Madomê o ilê a țemiwa ke
ba-rumiwa ba mošate, ba mo iša mošate. Ba ilê
ba diva gore ka moka ba boleloko la mohu ba be
gone.

10,010 Ba ilê ba ntšhisa Madomê khomo ya gofa-
latša madi. Ba boleloko la mohu ba ilê ba thalo-
ša ka mokhwa o we ba ilego ba sala mohu. Le
ka mokhwa o a ilego a bolabola ku ôna. tšatši le
ba ilego ba khobakanya ke moja-lefa. Phōšō re-
na re ilê ra e bōna go mmolai. Bjale le a bōna
ke lena ba we le ilego la thothetša moja-lefa
gore a bolaê moledi wa gwê. Re riale ka baka la
gore a laka la mmotša gore mo a gana le lefa,
o swanetsê go iša taba khorong. Bjale mohu o bo-
laile ke lena ka noši. Madi a ilê, ka baka le
we lena le swanetsê go ntšha khomo. Ba ilê ba
e ntšha ke moka molato wa fêla.

10,011 "Legoto le e tifile ka thetopo țha lona?" Ke
mang yo we a swanetsêgo go buiša lefa la moja-
lefa. Ga gona yo a ka buišago. Wena moja-lefa
o țebe gore o e tobisitsê ka noši, ka go bolaya
moji wa thoto ya go. Moja-lefa o ilê a re, nna ^o
ke na pelaêlô. Mohu o be a nontšha le-bitla la
gwê. Ke moka taba ya fêla e ța mo we. "Makhu

-te o bitilê ke dikôkô.⁹⁹ Makhutê ke pēba ya goja dikôkô.

10, 012. Moledi mo a ka hwa a thešü a boetsê diholoto. Bjale ka ge go ngodilwê gore moledi a ka adima mo-thahu wa mohu. Bjale pele ga gore a boetsê dilo tše a di adimileng a hwa. Morwa wa gwé o swanetše go-ndiša mong wa dilo tše la papagwe a ilego a di adima. Bjale go bolwabolwa ka gondiša, gondiša ke taba ya theloko. Ke gore morwa wa mohu a ka no ntšha the we a nago na-tho. Ke moka ba mmotšä gore molato o fedilê. A še di dira ke wena, ke di dira ke mohu papago. Re ka theke ra napa-ra go thakola. Ke taba ya thetswalano. Ge e the thetswalano, o swanetše go lefa ka moka melato ya mohu papagwê. Bjale ka thetswalano ba tšhaba go ruta mepe. Ge kwanô e the gona, gona o swanetše go di buiša ka moka ga tšona. Ka moragô ga mo a di buišitšê ka moka ke moka mote o rutegilê. Ka baka la gore kwanô e ka the ke ya ba gona. Go fêla ga taba ke go ya ka meboto.

10, 013. Thalošo ya mantšü, a a ^{nego} magareng ga ditaba. (9731) Ge lathêla teu. Dipholo mo di lema, di tsuariwa teu. mo di thapilê, ba lathêla teu. Bjale mabapi le batho, go lathêla teu ke go ngaletša. Gongale.

tša, ke gore motho o wa hwa, a o na taba nae. Bjale
leho no bakeng tša gongaletsä bare golathela teu.

9733 Go ruba-ruba. Ke the-lala the eme. Ge e le
koma e lala e ruba-ruba ka morwana morotho o wa
swa. Ge e le moletsi; o tša hwa a ka the ke a phela.

9735 Bomapompalē ke bo-bodu: Ge bangwē ba lema,
the-bodu the robetsē.

9672 Letsobe le motone wa tala. Ke dihwirihwiri.
Di dira gore motho a the ke a o kwa molatš wa mong wa
gwē.

9676 Gokhemakhera ke go akēla thelo the theswa.

9688 Dimpjerere le khwaša. Dimpjerere di kwala ka dite-
beng. Khwaša ke mošitō wa diphepheng tša go ōma.
Di kwa ke motho yo a divilego molato o magolo, o uta-
milē, ditēbē di lla dimpjerere. Pēba ya re khwaša, ke
motho.

8702 Thenonwane ke monwana o monyana wa theata.
Go simelwa ka thenonwane ke go nyatša. Nyatšo.

8703 Lesome la matšetiše ke menwana ya diata. O re
lesome la matšetiše, o wa lota.

9729 Montho le mothako ke gore ditšela ka pedi. Ge

e le monna le mosadi bar swana.

9686 Gotomatoma ke go bolabola polabolo ya le fêla.

9706 Šibiri ke go tswarêla. Bjale ka badisi ge ba le ma-
dišong. Ba tswara pudi ya tshadi, phokwana ya e namêla

9693 Bororo ke bontoko. Mosadi o tšhepa ka dikobô tšhe
monna wa gwe, a tšhepêla go tšama alla banna ba šele.

9750 Dikhaka kholo a dina mabala, ~~to~~ mabala ana le dikhaka-
na. Dikaparo tšhe di bote go apara ba banyana ka gobane
ba tša nyaka go bōniwa. Yo mogalo a ba le mabala ke
bontoko.

9757 Ditsōlōmōtō ke dipolabolo tša go solana.

9761 Magano-gano ke go-monana melomo. Ke muma na-
ma, ke a tswa ke a gofa, ke magano-gano.

9772 Bogwabō ke bomosa.

9775 Thakana šono, ba re a e na leeto, leeto ke la gore e
riê. ~~ke~~ ke gore re ta gathana kowa.

9785 Motwetš ke mosadi wa ngwana yo monnyana. A
robale le monna. Lehono ba re motwetš ke wa mpja e re go
go bōna kotho ya tšhaba.

9798 Khaitšedi: khaitšedi le mogadibō mogadibō. mothankana
ore khaitšedi. mosetsana le yêna o re khaitšedi. mamuw
wa dikhomo o re mogadibō. Motšwa dikhomo le yêna ore
mogadibō.

921

K34/82 4730 *

10,014 Lenaneō la ditemane tša Tema ya 36 (b).
Moliti wa thoto le moledi.

9620 Temana ya 8(b): motshepiwa o lefa melato ya batholo-
gadi le paballo ya bana ba bona. H531.
95(b).

9666 Temana ya 9: Motsholedi o boemo ka bothii bjale ka
moledi wa nto. H554.
96

9708 Temana ya 10: Matsuari ^{o wa} lefa le ~~ga~~ khobakanyo ya
dikoloto tša mohu. H575.
97

9842 Temana ya 11: Bolaudi bja matswari wa thoto.
4642.
98

9884 Temana ya 12: Kadimo ya moledi thotong ya mohu. H663.
99

9946 Temana ya 13: Moputso wa moledi. H694.
100

9962 Temana ya 14: Butshinyi bja moledi. H702.
101   End. S. 921